

Özgür Düşün

Aylık Gençlik Dergisi Yıl:5 Sayı: 34 Nisan 2005

1.5 YTL (1.500.000 TL)

Özgür Dünya ve
Yeni insan için

1
MAYIS'A

SAVULUN

YASALAR GELİYOR!

LİNÇ kültürünün so-kağa hakim kılınmak istendiği ve "bölünme" paranoyasıyla şovenizm eksenli saldırganlığın dizginlerinden boşandırıldığı, uzunca bir zamana yayılan sürecin yeni bir aşamasını yaşıyoruz.

Saldırganlığın her alanda giderek boyutlandığı ve kitlelerin susturulup sindirilmeye çalışıldığı uzunca bir an'ın içindeyiz. "Terör" demagojisiyle bilinçlerin balandırıldığına ve bu eksen-de bir karışıklığın vatanseverlik nidalarıyla harmanlanarak insanın başını nasıl da döndürdüğünü tanık oluyoruz.

Egemenlerin söylediği anlamda değil, ama güdümlenmiş bir ötekileştirme politikasının toplumu böldüğünden bahsedebiliriz. Her alanda insanlar bir tercihe zorlanıyor. Vatanseverliklerini göstermeleri için sokak ortalarında linç ayinleri tertiple-

nıyor ve egemen siyaset erkânı tarafından hep bir ağızdan yükselen sahte düşmanlık naraları alkış bekliyor. Paşalar "Türk ulusunun gözündeki şimşekleri" görenlerin beyhude çabalarından vazgeçeceğini söyleyerek, neyse ki birilerinin içine su serpiyor.

AKP şürekası da görenleri ve duyanları hayrete düşürecek bir çabuklukla, adeta yangından mal kaçırıcısına, Sosyal Güvenlik ve Terörle Mücadele yasalarıyla fırsattan vazife çıkarıyor.

Savulun, yasalar geliyor...

Gündemin sıcaklığını, meşruluğuna malzeme yapmayı adet edinen hükümet, halkı hiçe sayan her türlü yasal düzenlemeyi çıkarmakta tereddüt etmedi. Sınıflar arası mücadelede kullanılan yöntemler itibarıyla egemenlerin sistematik uygulamalarının

her geçen gün daha fazlasının "yasal" hale getirilmesi güç dengelerinin getirdiği bir pişkinlik. Öyle ki bu topraklar çoktandır kitle gösterilerinde, ev baskınlarında veya bir sokak arasında kurşunlanan bedenlere tanıktır. "Vur yetkisi"ni cömertçe kullanan kolluk kuvvetlerinin hükümet yetkililerinden yasal düzenleme talebinde bulunması bunun en açık kanıtı. Daha yeni yaşanan ve Diyarbakır başta olmak üzere birçok ilde kitle gösterilerine ateşli silahlarla müdahale eden polislin "vur yetkisi"nin olmadığını kim iddia edebilir?

Ortalık "bölünüyoruz" paranoyasıyla politize edilmişken, yasal düzenlemelerle sürecin kapatılma çabası, hükümetin dönem itibarıyla en çok fırsatçı tarafını açığa vuruyor. AB ve demokrasibilik oyunları da buraya kadar... 12 Eylül sonrasında uygulanan ve tutukluların

koşullarından zorla alınarak işkenceli sorgulara götürüldüğü dönemin bir benzerinin yaşanmasına vesile olacak yeni yasa, gözaltı süresini uzatmasa bile küçük bir oyunla tekrar gözaltına alma işlemi uygulayarak fiiliyatta gözaltı süresini uzatmayı da hedefliyor.

Gerilla cenazelerinde çıkan olaylar bahane edilerek dillendirilen ve bir çok satılık köşe yazarının da kamuoyu yaratmak için çaba harcadığı ve "terörist ölüsü dağda bırakılsın" şeklinde özetledikleri fikir uygulanmaya başlandı bile. Şırnak'ta öldürülen militanların toplu halde çukurlara gömülüp ailelerinden kan örneği alınması savaşın hangi yöntemlerle yürütüldüğünü gösteriyor. Daha geçtiğimiz aylarda Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde ortaya çıkan toplu mezarın köylülere ait olması bu alçakça yöntemin askerin çoktandır kullanıldığı bir yöntem olduğunu kanıtıyor. Bu uygulamalar için ordunun yasal bir düzenlemeyi

beklemek gibi bir kaygısı yok. Ancak, daha önce gizlice yapılan uygulamaların artık yasal hale getirilip açıktan yapılması söz konusu.

Yeni terörle mücadele yasasının Copenaq kriterlerinin hangi maddesiyle uyum halinde olduğunu ve terör tanımına getirilen yeni tanımların AB kriterlerinin neresine dayandığının muhasebesini hükümet sözcüleri yapadursunlar; söz konusu düzenlemenin muhatapları da kendi mücadelelerinin rotasını daha net çizmelidir.

Mücadele kazandırır

Önümüzdeki günler saldırı-ganlık furyasının artmasına gebe olduğu kadar, güçlü karşı koyuşlara temel oluşturacak nesnellikte de sahip. Saldırı yasalarının çizdiği sınırlara çekilmek kaybetmeyi baştan kabullenmek olacaktır. En ufak hak arama mücadelesinin "terör" olarak

lanse edilip toplumsal bir baskıyı da hedefleyenlere karşı, mücadelenin meşruluğunun kavranılması-kavratılması temel çıkış noktamızdır. Haklılığımızdan aldığımız güç ve halka ait olan güvenimiz bir dileği değil, bilimsel gerçeği ifade ediyor.

Halklar arası suni karşıtlıklar yaratıp istediği gibi at koşturmayı iyi beceren iktidar sahiplerine inat, halkların kardeşliğine olan inancımızı bilemek ve her türlü gerici değer yargılarının sarmalandığı şovenist saldırganlığı ters yüz etmek, ancak bizlerin mücadeledeki kararlılığıyla ilgilidir.

1 Mayıs alanları "aynı bayrak altında" olanların, dar ulusal çıkarlarla değil; enternasyonal bir davanın, sınıf dayanışmasının ve kardeşleşmenin yaşandığı mekanlar olacaktır. Bu kardeşleşme egemen beylerin ağızlarına daldıkları anlamda bir "kardeşleşme" değildir. Bahsettiğimiz kardeşleşme her alanda Kürt ulusunun haklı mücadelesini ve haklarının savunusunu yapmaktır. □

KARARLI VE CESUR OL ZAFERE ULAŞMAK İÇİN ÇABA GÖSTER!

DEMOKRATİK GENÇLİK HAREKETİ

NİSAN 2006

Mücadele etmek ve geleceğimizi ellerimize almak için yeterince nedeni-
miz var. Özlemini çektiğimiz dünya bir adım ötemizde. Yeter ki haklılığı-
mızdan aldığımız güçle ayağa kalkalım!

Yeter ki sınıf mücadelesinin enğin denizinde arınıp, zafere ulaşmak için
çaba sarf edelim! Yeter ki sürece müdahil olmak için cüret edelim!

SINIFLAR var olduğun-
dan bu yana ezilenin ezenle kavgası süregel-
miştir. Bugün yaşadığımız sorun-
lar gıdasını bin yılların haksızlı-
ğından almaktadır. Ezenler, her
dönem, iktidarlarını devam ettire-
bilmek için üretene, ezilenlere
karşı amansız bir mücadele yürüt-
müşlerdir. Bu süreç ağırlaşarak
devam edecektir. Programımızda
şöyle bir ifadeye yer vermiştik: "21.
yüzyıl büyük alt üst oluşlara
gebe, dünyanın her tarafındaki

toplumsal eşitsizlikler bunu bize
bağlıyor." Evet, dünya büyük alt
üst oluşlara gebe! Eşitsizlik, ada-
letsizlik, açlık ve sömürü kendini
yakıcı bir şekilde hissettiriyor.
Emperyalistlerin azgınlaşan saldırı-
ları bundandır. 'Tehlike' büyü-
mektedir. Her zaman tımağın içi-
ne hapsedilen açlar, yani tehlikeli-
ler bu çemberi parçalamak için
ayağa kalkıyor / kalkacak.

Emperyalistler de çok iyi bili-
yorlar ki "Yoksulluk insanı dün-
yayı değiştirmeye, harekete geçir-

meye, devrim yapmaya zorlar." Bu
tehlikeyi ortadan kaldırmak
için emperyalistler dünyanın her
tarafını savaş alanına çevirmekte-
dir. Kukla hükümetleriyle, 'öz-
gürlük savaşlarıyla', 'demokrasi'
ihraçlarıyla bu tehlikeyi yok etme-
ye çalışmaktadırlar. Böylece hem
kar hırslarını doyurmakta hem de
halkların haklı taleplerini bastır-
maya çalışmaktadırlar. İster Afri-
ka'da ister Asya'da ister Ortado-
ğu'da olsun senaryo aynıdır. Çe-
lişki birdir. Çelişki ezilen halklar-

la emperyalizm arasındadır.

İşte Nepal! İşte Fransa

Yaşananlar tekrar tekrar gösteriyor ki çözüm, yaşamımız için geleceğimiz için mücadeleden geçiyor. Nepal'de, Fransa'da yaşananlar bunun en yakıcı örnekleri olarak karşımızda durmaktadır. Nepal gericiliğinin 'Sokağa çıkma yasağına' rağmen Nepal halkı, Nepal Komünist Partisi (Maoist)'in çağrısıyla bir kez daha Nepal'de kimin 'iktidar' olduğunu göstermiştir. Nepal'de halk komünistlerin önderliğinde yaşamaları için mücadeleye sarılmıştır ve tarihte şuna şahittir ki: bağımsızlığı elde etmek için ayağa kalkan bir halkın önüne hiçbir güç geçmez! Nepal gericiliği bu gösterilerde halkın üzerine ateş açmış ve birçok insanın yaşamını yitmesine neden olmuştur. ABD'li bir gazeteci son yaşanan olayları şöyle aktarıyor: "Siyasi partilerin ve Maoistlerin olmadığı yerlerde halk kendiliğinden yollar kapatıyor, polisle, askerle çatışıyor. Bu çok ilginç bir durum.". 'Çok ilginç' olarak karşılanan durum, her şeyin ifadesidir. Nepal halkının yolları kapatmasında şaşılacak bir durum yok! Nepal'de halk, geleceği için ayağa kalkmıştır. Nepal'de halk, açlığa, sömürüye, ölüme karşı HALK İKTİDARI için seferber olmuştur. Yaşananlar tamda bunun özetidir.

Fransa'da CPE (Yeni İş Sözleşmesi) ile yasalaştırılmaya çalışılan taslak, 26 yaşından küçük olan ve ilk defa çalışacaklar için 2 yıl içinde gereksiz olarak işten çıkarılmayı getiriyordu. Tasarı kapitalistler için ciddi kazanımlar getirirken, Fransa'daki gençlik içinse kölelik koşullarını dayatıyordu. Tasarı hak ettiği gibi Mart ayı başında üniversiteli gençliğin

boycot, işgal ve gösterileriyle karşılandı. Mücadele liseli gençliği, işsiz gençliği ve işçi sınıfını da etrafına toplayarak daha güçlü bir hal almaya başlayınca, Fransız sermayesi eylemlerde kan dökerek gerçek yüzünü gösterdi. Fransız sermayesi 'geri adım atmaya'cağız, yasa geçecek' derken kitleler 28 Mart ve 5 Nisan genel grevleriyle, milyonların katıldığı eylemlerle karahımı göstermiştir. Gösteriler ve grevler yasanın geri çekilmesini dayatmış nihayetinde Fransız sermayesi yasa tasarısını geri çekmek zorunda kalmıştır. Fransa'daki sendikalar kazanımlarını şöyle ifade ediyor: "Sermayeye karşı büyük bir zafer kazandık. Şimdi önümüzdeki görev bu kazanımları daha ileriye taşımak olacaktır." Fransa işçi ve emekçilerinin kazanımları çok önemli. Fakat işçi ve emekçiler açısından tehlikeli noktayı **'DOĞRU BİR ÖNDERLİK KURUMU'**nun tesis edilip edilemeyeceği oluşturuyor. Tarih şunu defalarca göstermiştir ki; doğru bir önderlik olmadan kalıcı zaferler kazanmak imkansızdır! Temel sorunumuz budur. Fransa gençliği, işçi ve emekçileri neo-liberal politikalara, köleleştirmeye karşı büyük bir mücadele vermiş, dünya halklarına iyi bir mesaj vermiştir. O mesaj da şudur: Geleceği için savaşmaya yaşam hakkı yoktur! Fransa'daki gösterilerde sermaye tarafından öldürülen işçiyle; Nepal'de monarşi tarafından öldürülen işçi ve köylülerin talepleri aynıdır. Bu talep, insanların kendilerini daha rahat ifade edebildiği, yaşamalarını daha rahat sürdürebildiği bir dünyanın ifadesidir. Farklı coğrafyalardaki bu örnekler emperyalizmin, halkların isteklerini nasıl karşıladığının göstergesidir. Yaşanan direnişler ve elde edilen kazanımlar da ezilenlerin kime

karşı nasıl mücadele etmesi gerektiğine işaret ediyor. Öğrenelim!

Coğrafyamızda artan 'yoğunluk' bu çelişkilerin ifadesidir. Şemdinli'de yaşanan devlet tezgahından Diyarbakır'da yaşanan olaylara kadar uzanan süreci ele aldığımızda dahi bunu rahatlıkla görebiliriz. Gündem sürekli değiştirilmekte ama senaryo değişmemektedir. Emperyalistler, ülkemizdeki uşakları aracılığıyla saldırılarını arttırmaktadır. Diyarbakır'da başlayan ve ardından diğer illere yayılan olaylarda Kürt ulusunun zulme karşı onurlu direnişini kurşunlarla karşılayan devlet, süreci Türk-Kürt çatışmasına dönüştürmeye çalışmaktadır. Bu onların işini kolaylaştırmaktadır. Halklar arsında kin ve nefreti körükleyip emeğimizi daha rahat sömürmek istiyorlar. On yıllardır, sistem, trettiği sanal çatışmalarla bunu sürekli yapmadı mı? Diyarbakır, inkara ve zulme isyandır. Diyarbakır'da yükselen bu sesi ülkenin dört bir yanında işçi ve emekçilerin talebiyle birleştirip, sistemin oyunlarını boşa çıkarmak günün görevidir.

Sistem olayları gerekçe göstererek 'Terörle Mücadele Yasasını' meclisten geçirmeye çalışıyor. En küçük hak talebini bile 'terör' olarak nitelendiren sistem, bu yaklaşımıyla ilerleyen dönemlerde yöneleceği alanları göstermektedir. Yıllardır yaşanan sorunların kaynağı olanlar, yeni bir saldırı dalgasıyla sahneye çıkmaktadır. Bu ülkeyi emperyalistlere peşkeş çekenler, bu ülkeyi IMF politikalarıyla talan edenler, bu ülkeyi yönettiğini iddia edenlerdir. Halkların katili ve yaşanan olayların tek sorumlusu onlardır. Yıllardır maruz kaldığımız katliamlar onların eseridir. Onların tualine yansıyan kana bulanmış, bu kandan gıdası-

ni alan karanlığın resmidir. Dünyamıza karanlığın rengini egemen kılmaya çalışanlara en iyi yanıt yaşamımız için ayağa kalkıp mücadele etmekten geçiyor. Sömürüye karşı çıkan herkesi 'terörist' olarak tanımlamaya çalışanlar, yaptıkları katliamlarda akan kanımızın muştusuyla ve sömürdükleri emeğimizde üretimin aydınlığıyla hak ettikleri cevabı alacaklardır.

Bir kere daha, yüz bin kere daha haykırıyoruz: **ONLAR ÇÖZÜM ÜRETEMEZ!**

Onların çözümü, Şemdinli'de, Muş'ta, Diyarbakır'da bedenimize saplanan kurşunlardır!

Onların çözümü, ezilenlere karşı topyekün bir savaştır!

KABULÜMÜZDÜR!

Günün çağrısı açıktır. Gün, Yeni Demokratik Cumhuriyet'i yaratmak için mücadeleyi yükseltme gündür.

Tüm DGH örgütüllükleri, süreci çok iyi tahlil etmeli ve yaklaşan 1 Mayıs'ı bu kavrayışla karşı-

lamalıdır. 1 Mayıs çalışmalarını düzenli, programlı bir kampanya olarak ele almalı ve sistemin tehline yönelmeliyiz. Bundan hareketle her DGH örgütüllüğü kendi yerinde 1 Mayıs'ı güçlü bir şekilde karşılayabilmek için yoğun bir çalışmaya girişmelidir. Bu bilinçle çalışmalarımızı yürütmeli, özgür bir dünyaya ulaşma perspektifiyle, sistemin halklar arasında yaratmaya çalıştığı düşmanlığa, güçlü bir karşı koyuşla cevap olmalıyız.

Bu noktada temel vurgumuz, Yeni Demokratik Cumhuriyet için mücadele olmalıdır. Yaşadığımız sorunların tek çözümü budur. Ezilen halklar ancak yeni demokratik bir cumhuriyette;

*Emperyalizme karşı koyabilir.

*Köylünün toprak sorununu çözebilir.

*İşçi sınıfının beklentilerini karşılayabilir.

*Dilini ve inancını özgürce ifade edebilir.

*Gençliğin taleplerine cevap ola-

bilir.

*Kadınların yaşadığı sorunlara çözüm üretebilir ve doğanın tahrip edilmesini engelleyebilir.

Çözüm Yeni Demokratik Cumhuriyet'tedir. Ezilen ustaların, işçilerin, köylülerin, öğrencilerin, kadınların kurtuluşu ancak bu şekilde olabilir.

Mücadele etmek ve geleceğimizi ellerimize almak için yeterince nedenimiz var. Özlemini çektiğimiz dünya bir adım öte-mizde. Yeter ki haklılığımızdan aldığımız güçle ayağa kalkalım!

Yeter ki sınıf mücadelesinin engin denizinde arınp, zafere ulaşmak için çaba sarf edelim! Yeter ki sürece müdahil olmak için cüret edelim!

Bu inanç ve bilinçle emekçi halklarımızın 1 Mayıs'ını kutlar-ken; gerçek kahramanın kitleler olduğunu aklımızdan çıkarmadan, yaşamı temelden sarsmak için, Yeni Demokratik Cumhuriyet'e ulaşma azmiyle, halk gençliği olarak 1 Mayıs'a diyoruz.

Hepimize başanslar..... □

İNSAN DOĞASI ÜZERİNE

İnsan bir olanaklar varlığıdır ancak bunlar yalnızca yetilerdir. Bu olanakların cisimleşmesi, içerik kazanması insan edimiyle sağlanır. İnsan doğası yapılabirlikler için temeldir. Neyi yapacağını seçimi, sorumluluk büyük ölçüde insanın kendisindedir.

İNSAN doğası demince gözümüzün önünde duranlar birden gizemli hale gelir. İnsan doğası öyle bir şeydir ki insanın tüm edimleri onun üzerinden yükselir. Öyleyse bir kez içeriği belirlendi mi, yapıp etmelerinin gerekçesi ortaya konulabilir. İnsan doğasını ele alışıta iki temel öbek vardır: Bir yanda onu değişmez nitelikler toplamı olarak gören görüş, öbür yanda değişen nitelikler toplamı olarak gören görüş.

Değişmez bir insan doğası olduğunu benimsemek, insanın tarihsel süreçlerden etkilenmeyecek varlığını korumuş duruşta bir yapıda olduğunu savunmaktır. Sözgelimi Hıristiyanlık düşüncesine göre insan ilk günahından dolayı kötü olmuştur; bu

nedenle insan doğasının değişmesi olanaksızdır. İslamiyet'te de kalbi mühürlenmiş, hiçbir durumda içlerinde sevginin yeremeyeceği kimselerden söz edilir. İnsan doğasının değişmez olduğunu savunanlar genellikle, bu doğa içerisinde bütünüyle iyi özelliklerin olmadığını bunun yanı sıra insanın hiçbir zaman atamayacağı kötü özelliklerinin olduğunu da eklerler. Buna göre insan, bencil, hırslı, rekabetçi, kötülüğün olduğu bir varlıktır. İnsanın doğası böyle olunca ona en uygun siyasal yapı örtük olarak dillendirilmiş olur. Bu kapitalizmden başkası değildir. Nasıl doğada ezen ile ezilen arasında kıyasıya bir savaşım sürüyorsa toplumda da insan doğasına dayanarak böyle bir çatışmanın olması kaçınılmazdır. Böylelikle insan

doğası, kapitalist toplumun ussallaşmasını sağlamak için araca dönüşür. Tarihte olup bitenlerin nedenleri, sözgelimi insanların neden savaştıkları, yaşanan acılar, soykırımlar, insan doğasına kazınmış şiddet, kötülük gibi duygularla açıklanır. Kuşkusuz bu çeşit açıklama çabaları doğruyu dile getirmek adına değil gerçekliği örtmek adına yapılır. Varolan siyasi yapının sürekliliğinin sağlanması için insan doğası dayanak kılınmaya çalışılır: "İnsan doğasında rekabet vardır bu yüzden serbest ekonomi insana en uygun modeldir", "Sosyalist bir düzen başarılı olamaz çünkü insan doğası yeterince iyi değildir." türünden sözler aslında yapay olan, insan eliyle biçimi belirlenen toplumsal üretiminin şimdiki kapitalistçe örgütlenmesine karşı seçeneksiz bırakmak için yapılır. Seçenek olsa bile bu çok çok bir kuram olarak kalmaya yazgılıdır, yaşama uygulanması olanaksızdır; çünkü insanın öyle bir doğası yoktur. Toplumdaki eşitsizliğin kökeni, biyolojik farklılıklara dayandırılır buna göre her insan bir diğerinden farklı olduğuna göre bunu değiştirmeye çalışmak doğaya karşı çıkmaktır.

Dahası bu kurgusal savların etki gücünü arttırmak için bilimsellik sosu da katılır. Suça eğilim, bütün diğer etmenleri görmezden gelerek genetik yatkınlığa bağlanır. İnsanın genetik olarak kötülüğe eğilimli olduğu ileri sürülür. Biyolojik belirlenimin kaçınılmaz olduğu dile getirilerek buradan insanın istese de istemese de olduğu malzemeden başka türlü davranamayacağı iddia edilir. Aksi biçimde davranmak doğaya karşı gelmektir. Bu düşüncenin birkaç adım daha ötesine göre, doğa insanı öylesine

yaratır ki, kimileri üstün özelliklerle donatılmıştır, kimileri de kalın kafalıdır, erdemli bir yaşam sürdüremeyeceği daha doğmadan belli olan bireyler, toplumdan temizlenmelidir.

Peki, "insan doğası" gerçekte neyi anlatır. Bunu ortaya koyabilmek için şu soruların yanıtının verilmesi gerekir: Öncelikle insan doğasından ne anlamak gerekir, bu doğanın bileşenleri nelerdir, sonra değişebilir mi, insan olduğu her yerde, her zaman aynı kalan bir doğa mıdır, doğuştan belirlenir mi?

İnsan doğası, insanın kendinde taşıdığı bedensel yetilerdir. İnsanın biyolojik özellikleri insan doğasını kurar. İnsan yüksek türden memeli bir hayvandır. Bu biyolojik özelliklerinin zamanla değişmesi, insan doğasının değişebildiğini gösterir.

İnsanın doğasının ne olduğunu belirlemek en yalın biçimde bir canlı olarak insanı insan yapan yetileri ortaya koymakla ilişkilidir. İnsan ilkin zamanı çok boyutlu yaşayan, kendini geçmişten geleceğe uzanan bir dizge içine yerleştiren varlık olarak karşımıza çıkar. Hiçbir hayvanın tarihi yoktur. Hayvan doğanın kendine koyduğu sınırlar içinde yaşamını sürdürür, her yeni doğan hayvan, doğuştan ona sunulmuş içgüdüsel bilgisine uygun davranarak yaşamını sürdürür. İnsan ise yaşamını sürdürmek için öğrenmek zorundadır. Her insan doğadaki işleyişi kendisi bulup, uygulamak zorunda olsaydı ilerleme olmazdı. İnsan geçmişinden biriktirdiklerini yeni kuşaklara aktararak hem tarihsel bir varlık olmanın sonuçlarını yaşar, hem de bilgisini genişletir. Hayvan kendini içinde bulunduğu bir ortama katılarak yaşar, hayvanın yaşam

çevresi belirlenmiştir insan ise kendi yaşama dünyasını yaratabilir, hem fiziksel biçimde, doğayı işleyerek hem de tinsel biçimde, anlam dünyasını yaratarak.

İnsan bilen, eyleyen, önceden gören, tarihi olan, hayal kuran, seven, çalışan, öğrenen, beğenen, konuşan bir yapıdadır. Bu koşullar insanın varlık koşullarıdır, nerede bir insanla karşılaşırsak, orada bu olgularla karşılarız. İnsan doğasından söz edilecekse işte bu olgulara olanak sağlayan yetilerden söz etmemiz gerekir. İnsan doğası, yani insanın yetileri içerikten yoksun biçimler olarak karşımıza çıkar. İnsan kendi yaşayış tarzıyla, varlık yapısında taşıdığı bu biçimlerin içeriğini doldurur. Söz gelimi insan evrimi sonucu ellerini ustalikle kullanılacak bir canlı olarak gelişmiştir. Bu ellerle ne yapacağı onun doğasında yoktur, doğası ona yalnızca elini kullanma yeterliliğini verir. Dolayısıyla ellerin kullanımı sonucu ortaya çıkan ürünler doğasının değil yaşama koşullarının güdümindedir. Demek ki insan doğasıyla insanın yapıp ettiklerini ayırtarmak gerekir.

İnsan bir olanaklar varlığıdır ancak bunlar yalnızca yetilerdir. Bu olanakların cisimleşmesi, içerik kazanması insan edimiyle sağlanır. İnsan doğası yapılabirlikler için temeldir. Neyi yapacağını seçimi, sorumluluk büyük ölçüde insanın kendisindedir. Kötülük, erdemsizlik varsa bu ne doğustandır, ne de bütünüyle toplumsal koşullardandır. Bitirirken Nazım Usta'ya kulak verelim:

**"Kabahat senin,
Demeye dilim
varmıyor ama..
Kabahatin çoğu senin
Canım kardeşim...."**

SOKAĞIN

E
S
İLİSELERDE
ÇETELESME, YOZLAŞMA

SORULAR:

1. ÜLKEMİZDE HER GEÇEN GÜN YAYGINLAŞAN ORTA VE LİSE DENGİ OKULLARDAKİ BİÇAKLAMA UYUŞTURUCU ÇETELESME VB. OLAYLARIN SEBEPLERİ HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?
2. HALKIN EKONOMİK SEVİYESİ, MEVCUT TV PROGRAMLARI, DİZİLER VS. YAŞANAN OLAYLARA ETKİSİ OLUYOR MU? NASIL MÜDAHALE EDİLEBİLİR VE ÇÖZÜMLER YARATILABİLİR?
3. HÜKÜMET YETKİLİLERİNİN AÇIKLAMALARINI VE ALDIĞI ÖNLEMLERİ SAMİMİ VE YETERLİ BULUYOR MUSUNUZ?
4. EMNİYETİN OLAYLARDAKİ MÜDAHALESİNİ, GÖZETİLEME KAMERALARININ MİSYONUNU NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ? OKULLARDAKİ GİRİŞ GÜVENLİK ÖNLEMLERİ YETERLİ Mİ? NASIL OLMALI?
5. AİLEDE VERİLEN EĞİTİM OKULDA VERİLEN EĞİTİM BİRBİRİNİ TAMAMLIYOR MU? UYUŞTURUCU VE YOZLAŞMANIN YAŞ SINIRININ İYİCE DÜŞTÜĞÜ GÜNÜMÜZDE GENÇLİĞİ NASIL BİR GELECEK BEKLİYOR?

Mustafa AKDENİZ
(Öğrenci-17)

1) Eee yani sevgililer arasında laf atma, örneğin çelme takma filan genelde çok oluyor. Onun için sürekli kavga ve dövüş oluyor okullarda.

2) Olaylar kesin oluyordur. Yani şiddete yönelik programlar çok şu anda. Örneğin Kurtlar Vadisi'ni izleyen kendini mafya

zannediyor, işte ben Polat'ım molatım tarzı millete artistlik tashyor. Daha dikkatli olunmalı, böyle programlar kaldırılmalı.

3) Fazla dikkat etmiyorum ama galiba görüldüğü gibi değil.

4) Müdahalesi yeterli değil, güvenlik yeterli değil. Polis görevini tam yapmıyor.

5) Son derece kötüye gidiyor, vallahi iyi değil.

Hızır Koçak
(Kaynakçı-35)

1) Ne diyeyim sana bilmiyorum? Kendileri bilir.

2) Bilmem, bir şey diyemem o konuda.

3) Ne diyeyim, herkesin kendi görüşü. Nasıl cevap vereyim

ben buna?

4) Bir şey diyemeyeceğim.

5) (cevap yok)

Emrah Eker (Öğrenci-16)

1) Evet valla ne desem, hep kız davası bunlar. Bunların hepsi kız davası. Çoğunlukla kız davası kavgaların bıçaklamalarının sebebi. Anlaşmıyor millet birbiriyle

2) Tabii olmaz mı ya! Herkes yatıyor, kalkıyor Kurtlar Vadisi'ni izliyor. Polat Atemdar'a özeniyor. Kafa kesme olayını da herkes izliyor. Valla bilmem yaş sınırlaması gelse, televizyon kaldırılrsa, o da olmaz bilmem.

3) Hiç yeterli bulmuyorum valla.

4) Valla okullarda her yerde aslında polis var. Bazı sözler vardır: Kapıyı ne acar? Ya anahtar ya da para açıyor ben bilmiyorum.

5) Valla ailede ve okulda eğitim tam. Öğretmenler eğitimi filan veriyor da öğrenciler almıyor. Bilmem onu, gelecek herkesin elinde olan bir şey bence.

Mehmet Demir (İşçi-27)

1) Bence ilk sebep uyuşturucu.

2) Evet, etki var. Yönetimdeki insanların çözümlenmesi lazım

3) Hayır bilmiyorum

4) Bir kere güvenlik yetersiz Türkiye'de. Yani biraz da güvenliğin sayısının fazla olması gerekir. Personel sayısı az, neden bu bence.

5) Maddi sorunlar oldukça bu böyle gider evet

İhsan Döner (Emekli-66)

1) Şimdi bu pislikler dursun. Bende 60 tane çalışan işçi var. Benim Çınarlı Simit Sarayı adında iş yerim var, belki biliyorsunuzdur. Her hafta toplantı yapıyorum, birbirinizi sevin kardeş olun. Nedir bu dünyanın pisliği? Cenabı Allah seni yaratmış, o ana-baba seni beslemiş, ben kalkayım seni öldüreyim. Ne hakkım var, yalan mı?

2) Şimdi çözümlü insanlıktan değerli bir şey olamaz. Bugün bir işçi eğer ana baba yaşlıysa, o eve bakabilecek bir çocuktur. İdare zor olabilir. Yardımcı olmak gerekir o insanlara, ama diyelim 5-6 kardeşler herkes her gün bir tüy getirirse sakal olur. O da var, yani bu sorunlar derin sorunlar, denizden daha derindir. Herkes bunları bilemez.

3) Nasıl yani bu olaylarla ilgili bakıyorum şurada birisi bir kızı seviyor af edersiniz. O kız diyor "ben seni sevmiyorum". On kişi o kızın peşinden koşuyor, yalan mıdır? Birbirini kim seçmişse, o diğeri bıraksın.

4) Oluyor. Burası yalnız değil, Türkiye'nin her yerinde oluyor bunlar. Şimdi zengin insanlara bir şey demiyor. Büyüklere işin başında olması gerek. Şimdi ben burada oturuyorum, biri geldi, çantamı aldı, gitti. Onun peşinden koşamam. Polise gitsem diyecek; sarı çizmeli Mehmet Ağa'nın torunu. Korkudan parayı cepte taşıyorum. Kamera en iyisi, giren-çıkan

belli. Okulun güvenliği yeterli değil. Her okul kapısında 10 tane züppe var.

5) Ancak ben kendi torun ve çocuklarıma sahip çıkabilirim, ama zor başa çıkıyorum. 12 tane okuyan çocuk var. Valla uyuşturucu iyi değil, ben bu tütünü içiyorum iyi değil. Beni fazla konuşturmayın.

Emine Koçoğlu (Öğrenci 21)

1) Bence anne ve babadaki, aile içindeki geçimsizlik, daha sonra özenmeler, bu TV deki özenmeler, belki de ailenin çocukların bir an önce büyümelerini istemeleri, olgunlaşmasını istemeleri, bunlara itiyor belki çocukları.

2) Bence diziler etkiliyor, ama yani tek sorun bu değil bence. Diziler muhakkak etkiliyor, ama her şeyden Polat şuna benzedi buna benzedi diye sebep gösteriliyor.

3) Hiç bilmiyorum, özellikle MEB'i hiç yeterli bulmuyorum.

4) Böyle bir şey var mıymış ben onu bile bilmiyorum, yeterli değil bence.

5) Ailedeki belki yeterlidir, ama okuldaki eğitimi almıyor. Zararlı olduğunu biliyorum, ama o kadar çok eğitim verildiğini zannetmiyorum.

Fehmi İş (İnşaat işçisi 34)

1) İşsizlik olur.

2) Mutlaka. Valla onu bilmem, işte onu büyükler düşünün.

3) Yok bulamıyorum.

4) Yok bulamıyorum

5) Yok, ben aile eğitimini eksik buluyorum. Yani bir aile olarak kendimi düşünüyorum, çocuğumu yeterince eğitemiyorum.

Cüneyt Sirmen (Öğrenci 19)

1) Yani bu tür olaylar bana kahrırsa aileden başlıyor. Yani sonradan yönetime doğru yol alır, yani bu daha çok kişiye bağlıdır. İki kişi arasında bir bıçaklama olursa, olayı o iki kişiden çözmek gerekir. Zaten; efendi, doğru düzgün kimsenin bıçaklı bir kimsenin yanında işi olmaz. Tartışmamalı, tartışacak boyutta bir diyalog geçmemeli ve iş o boyuta gelmemeli, birinci boyutu bu. İkinci önlem şöyle alınabilir; okula giriş-çıkışlar daha kontrol edilmeli. Bizim lisede vardı bıçak taşıyanlar, çakı taşıyanlar. Eee burada işte, okulların idareleri ön plana çıkmalı. Bu devletin bir sorunu değil. Bu tip sorunlar aileden başlıyor. O bıçakla çocuk okula girebiliyorsa okul yönetiminin sorunu. Devlet böyle bir denetleme yapamaz. Yani ben devleti, şu anki yönetimi savunduğumdan değil. Kısmen herkesin görebileceği bir şey. MEB'i suçlamak yanlış. Bir de günümüz gençliğinin bu tür şeylere çok eğilimi var. Bu konuda %70-80 aileye pay düşüyor. Aile önemli, aile çocuğu düzene sokar, devlet sokamaz.

2) Evet, tabi ki oluyor, mutlaka oluyor. Bu kişinin seviyesinden olabilir yani ben de Kurtlar Vadisi'ni izliyorum, ama hiç etkilenmiyorum. Süleyman Çakır karakterinin öldüğü günden sonra temsili olarak mevlitler yapıldı. Yani bu in-

sanlardan daha ne bekleyebiliriz? Kendisini geliştirmemiştir, eğitim almamıştır. Tabi ki reyting alan bir diziyi oynatmaklar adamlar, para kazanıyor, ama kişilerin kendilerini bilmeleri lazım. İş kişide bitiyor.

3) Bu konu hakkında mı? Yani tam olarak bu tür işlerin hukuki düzenini bilmiyorum. Pek konuşamayacağım, ama pek de bir önlem alınmaz. Çünkü kişiyi değiştirmek zor. Bu kanunları kökten çözmek lazım.

4) Evet, aslında polisler arayabilirler sokakta tutup da bir insanı, ama yetkileri elinden alınmış. Yeni hükümetin aldığı. AB kapısında yasalar çıkardığı için polisin yetkileri bir bakıma elinden alındı. O yüzden kimseyi arayamıyorlar. Mesela; şu anda polisler üstümü arayamazlar, yani cebimde bıçak olduğunu bilse arayamaz. Böyle bir yasa yok, yani bir insanı aramak suç. Böyle yasalar var, gazetelerde okumuştum. Bir de polisin elinden yasalar alındı, hiç bir şey yapamaz. Olaylar oluyor, işte Diyarbakır'da dün olaylar oldu. Bu tür olaylar oluyor, çeteler sokakta kavga filan ediyor. Polis çekip mesela; bir o Kürt bayrağını açan birisini vuramaz. İşte bu tür yetkileri elinden alınmıştır polislerin. Bu yüzden polisleri pek suçlamamak lazım. O da tam olarak görevini yapıyor diyemem benim izlenimim bu.

5) Bu tamamen gençlerin özentisi. Yani aile ne kadar isterse istesin, oğlum uyuşturucu kullanma, kızım yapma, o arkadaşlarına takılma desin. Bu tamamen kişinin inisiyatifine kalmış bir şey sonuçta. Ben her gün okula gidip geliyorum. Ee-

ee kiminle konuştuğumu ailem hiç bilmez. Ben istediğime takılırım, ama yapmıyorum. Kendime zarar verecek şeyler yapmıyorum. Mesela; uyuşturucu kullanmıyorum. Başkaları kullanıyor, bu kişide bitiyor. Uyuşturucu kullananın ailesi, onu durduramaz. Kişileri bilinçlendirmeliyiz.

Özge Danyıldız (Öğrenci 16)

1) Ya sebepler; öğrencilerin arkadaşları en büyük etken. Mesela; okulun kapısının önünde bir sürü öğrenci var, ama öğrenci gibi görünmüyorlar ya da okulların önlerinde bıçak satmalar filan oluyor. Onlar da birer sebep.

2) Ya tabi ki oluyordur. Mesela; bazı yarışma programları vardı, iyi de olsa kötü de olsa onlar hep örnek gösterilir. Kurtlar Vadisi'nde de hep silahlar, çatışmalar filan olduğu için, küçük çocuklar bile çok seviyor. Onların taklitlerini yapıyorlar. Küçükler yaparsa, büyükler hayli hayli yapar.

3) Önlem alıyorlar mı, onu bile tam bilmiyorum.

4) Yapılan olaylara bakılırsa; demek ki yeterli değil. Mesela; çok saçma olabilir, ama öğrenciler öğle tatillerinde sadece dışarı çıksınlar. Okulun kapısında güvenlik olsun. Kameralar büyük etken.

5) İlk eğitim, tabi ki aileden. Okulda da eğitim iyi, ama kişinin içinde olması gerekir. Kişiyeye bağlı, kişi nasıl gelecek isterse, kendi geleceğini kendisi belirler. İyi de olsa, kötü de olsa... □

Fransa'daki isyan, yukarıda sözünü ettiğimiz esnek üretimden kaynaklı kapitalizmin üretim teknikleri ve yönetim anlayışları bakımından kendini yeniden üretmesinin getirdiği/gelireceği saldırıların zorunlu bir sonucudur.

EMEK GÜCÜNÜN ESNEKLEŞMESİ VE GENÇLİĞİN GELECEK KAYGISI

Her üretim biçiminin kendi sınıflaşmasına, eşitsizliğine uygun ve kendine özgü iç çelişkileri vardır. Bu çelişkilerin taraflarını oluşturan öznelerin duruş şekli o üretim tarzının da yaşama gücünü belirler. Çelişkilerden kaynaklı çatışmalar bazen işlevsel açıdan o üretim ilişkilerinin yenilenmesini sağlar, bazen de onların nitel açıdan değişimini, devrimini sağlayarak sistemin yıkılmasına yol açar. Kapitalist üretim biçimi diğer üretim bi-

çimlerinden sosyal, iktisadi, siyasal, kültürel ve felsefi bakımdan farklılaşmış ve toplumun en küçük katmanına, bireyin yaşam alanına kadar sirayet etmiş bir sömürü tipi şekillendirdiğinden, kendi karşıtının mücadele alanını da kendi mantığı çerçevesinde esnekleştiren, kontrol eden ve böylelikle de kendini yeniden üreten bir istem geliştirmiştir. Düzenin karşıt toplumsal sınıflarının mücadelesi "piyasa" denilen o "gizli iktimetgah"ın sahipleri (burjuvazi-

devlet) ile onu yaratan emek güçleri arasında meydana gelir. Gençliler olarak toplumsal değişme diyebileceğimiz bu sürecin niteliğini, o mücadelenin özneleri, üretim sürecindeki konumları, tarafları ve onların niyet-amaçları belirlemektedir. Kapitalizmin sürekliliğini sağlayan esasında krizlerdir. Her kriz kapitalizm için bir fırsat da olabilir bir son da. Ancak kapitalizm, diğer sistemlerden farklı olarak sürekli yenilenmek zorundadır, yoksa bu onun sonu olur.

Ama bu yenilenmeyi kapitalizm yine kendi karşıtımlarını kullanarak yapıyor. Fransa'daki haykırış bir bakıma bunun sancısıdır.

Fransa'da, Paris banliyölerinden yayılan göçmen isyanından sonra şimdi de 26 yaşından küçük gençlerin iş alımlarını düzenleyen yasanın (CPE) gündeme gelmesiyle gençlik bir kez daha sokakta isyanını haykırdı. Fransa'da İlk İşe Alım Sözleşmesi (CPE) yasası 26 yaşından küçükler ve yirmiden fazla çalışanı olan şirketlere yönelik esnek düzenlemeler içeriyor. Yasanın öngördüğü ve ilk iki seneyi kapsayan "iş sağlama" döneminde işverenin hiçbir sebep göstermeksizin çalışanı işten çıkarması mümkün kalmıyor. Böylelikle sendikaya üye olmak da zorlaştırılmakta ve iş güvencesinden arta kalan kı-

rsatlar da yok edilmektedir. Şubat ve Mart ayları boyunca bir milyonu bulan işçi-öğrenci dayanışmasıyla örülü kitlelerin isyanı yasayı durdurmuş olsa da geride üzerinde durmamız gereken daha derin izler ve bağlamlar bırakıyor. Aslında bu durum, Fransa özelinde böyle yaşansa da genel olarak kapitalizmin kendini yeniden üretibilmesinin sancılarının bir ürünüdür. Neo-liberalizm, küreselleşme adı altında her ülkede benzeri uygulamalara gitmektedir. Bunun ülkemizdeki örneği ise Kamu Reformu Yönetim Yasa Tasarısı ve ardından gelen Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası yasa tasarıları ile diğer gündemde olan yasa tasarılarıdır. İleri kapitalist ülkelerde emeğin örgütlenmesi sınıfsal açıdan daha güvenceli olduğundan, bu ülkelerdeki saldırılar daha çok işe girme ve uzun vade-

li hak gasplarını ve önlemleri hedef alırken; yarı-sömürge gibi bağımlı olan bizim gibi ülkelerde ise iş güvencesini imkansız hale getirecek ve uzun süreli, en düşük maliyetli, sözleşmeli ve işsizliği doğurarak bu sömürüyü meşrulaştırıcı önlemler gündeme getirilmektedir.

Bütün bu düzenlemeler kapitalizmin "esnek üretim" dediği Post-fordist sistemi üretim sisteminin gereksinimleriyle doğrudan bağlantılıdır. Dolayısıyla gerek Fransa ve gerekse ülkemiz ve diğer ülkelerde emek gücüne saldırılan hedefleyen ve gündeme gelen yasa tasarıları ve saldırıları bu bağlamdan değerlendirilmelidir. Kapitalizmin bu üretim tekniğine ve bunun toplumsal yansımalarına kısaca değinelim.

ESNEK ÜRETİM NEDİR?

Son çeyrek yüzyılın karakteri ile ilgili, bazı ideologlar "bilgi toplumu", "bilgi ekonomisi", "teknokratik çağ", "post-kapitalizm", "postmodern dönem", "ekonomi sonrası toplum", "post-endüstriyel dönem", "üçüncü dalga toplumu", "disorganize kapitalizm" gibi tanımlar geliştirmişlerdir. Bütün tanımlamaların ortak çıkış noktasını siyasal açıdan "iki kutuplu" dünyanın yıkılması ve kapitalizmin kabuk değiştirerek yenilenmesinin karakterize edildiğine inanılan düşünce oluşturmaktadır. Esasında değişimin olduğunu savunsalar da bu değişim, değiştirmekten doğan bir değişim değil; aynı üretim biçiminin kabuk değiştirmesine dayanan, yani kendi evrimindeki bir değişim algısıdır. Bu tezlerin ortak savları artık kol gücüne dayalı üretimin gelişen ve evrimleşen üretici güçlerle yerini kafa emeğine bıraktığı ve bu bilgiye dayalı bir uzmanlaşma sürecinin yaşandığıdır. Bilgisayarlaşmanın üretimdeki gücünü, üretim biçimini üretim araçlarından soyutlayan bu açıklamalar, çalışma koşullarını da "bilgi"nin değişim değerine indirgeyerek yeni yapısal sistemleri meşrulaştırmışlardır. İşte esnek üretim bu ideolojik bağlamla birebir ilişkilidir.

Taylorist ve Fordist(bant sistemi) iş örgütlenmesi modellerinin kitlesel üretiminden farklı olan Post-Fordist üretim "esneklik" kavramı ile birebir ilişkilidir. Özellikle 1970'li yıllardan sonra "Petrol Krizi" ile birlikte; varlığı standart tüketim kalıpları ve istikrarlı pazarlara dayalı "kitle üretim"i krize girmiş ve üretimde yeni arayışlar başlamıştır. Emek cephesinin de örgütlülüğünü uzun

→ Artık üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırılan çevre ülkeler fason üretim alanlarıdır. Nokia ve bazı otomobil işletmelerin bağımlı ülkelerdeki fason üretim tipi buna örnektir. Bizde de otomobil, beyaz eşya, tekstil alanlarında bunu görmek mümkündür. Dolayısıyla bu bağımlılıkta olan bizim gibi ülkelerdeki gençlerin Fransa'daki gençlikten daha çok gereksinimleri vardır.

vadede eritecek bu geçiş "esnek üretim"i hedef alan ve gelişen teknolojiyi sonuna kadar kullanan Post-Fordizmi yaratmıştır. Bu süreç dünya siyasal koşulları, ulus aşırı şirketlerin giderek büyümesi, emek pazarının esnekleştirilmesi, devlet müdahalesinin giderek azalması, rekabet koşulları ve emek göçü gibi toplumsal olgularla direkt bağlantılıdır. Özellikle Taylorist ve Fordist dönemin emeğin kitleselliğinden ileri gelen kolektif ruhun sendikalaşmayı kolaylaştırması ve böylelikle d emek örgütlülüğünün üretim sürecinde siyasal baskılar kurmaya çalışması egemen güçleri Post-Fordist tekniğe itmiştir. Bunun hukuksal zemini de nesnel gerçeklik ve ilerideki ihtiyaçlar oranında gerçekleştirilmiş ve hala da gerçekleştirilmeye devam edilmektedir.

Müşteri memnuniyeti, talep odaklı gibi temalardan hareket eden "esnek üretim" teknolojiyi sadece fabrikada değil; reklamında, iletişim araçlarını da üretimin

bir parçası sayarak hareket etmekte ve buna yönelik bir kültür belirlemektedir. Tüketim ilişkilerini de etkileyen bu sistemde, bireyin tüketim, arzu, beğeni ve talep biçimini de belirlemektedir. Emek yoğun "esnek uzmanlaşma", teknoloji yoğun "esnek uzmanlaşma", yarı akışkan seri üretim, sistem haneleri imalatı, becerisiz hizmet üretimi ve profesyonel ve yönetsel ekip çalışmalarını baz alan esnek üretim, iş rotasyonu, otomasyon ve genel olarak da Toplam Kalite Yönetimi (TKY) diye adlandırılan uygulamalarla da emek gücü içinde performans dayalı bir güdülenme yaratarak emeğin kolektifliliğini bölmeye çalışmaktadır. Kalite-müşteri odaklı bir ideoloji geliştiren bu uygulama, teknolojik otomasyonla emek maliyetini asgariye indirmeyi ve "sayısal esneklikle" birlikte emek piyasası güvencesini bertaraf etmeyi planlamaktadır. Yarı süreli ve geçici çalışma biçimleri bu uygulamaların başında gelir. Örneğin ülkemizde herhangi bir marketin

çalışanlarını 4-6 aylık periyotlarla gözlemlersek ne kadar çabuk işçi değiştirdiğini görebiliriz. İşveren çalışanı ilk 1-2 ay deneme amacıyla ve sigorta teminatı vererek almakta; ancak ne hikmetse bunu yapmamaktadır. Dışarıdaki işsizlik de işverenin bu tutumuna meşru bir zemin sunmaktadır. Dolayısıyla işveren bir iş için yılda rahatlıkla en ucuz maliyete yaklaşık 5-6 personel değiştirebilmekte ve sömürebilmektedir. Burada nöbetleşe bir sömürü söz konusudur. İşveren bunu "esnek üretim" in hukuksal zemininde güç alarak yapmaktadır. Sadece marketlerde değil, tekstilde ve kafa emeğine dayalı diğer iş kolları ile kamu sektöründe, derhanelerde ve hizmet alanlarında çok rahatlıkla gözlemleyebileceğimiz bir gizli işsizliktir bu. Bu oran giderek artmaktadır. Emeğin bu yolla parçalanması ve iş güvencesizliğinin dayatılması ile işveren daha örgütlü hareket etme kabiliyetine sahip olmaktadır.

Kısaca özetleyelim :

Emek Gücünün Sayısal Açısından Esnekliği: Kapitalistin-işverenin çalışan sayısını belirleyebilme gücünü ifade eder. Sendikaların gücünün azaltılması ve grevlerin yasaklanmaya başlaması ile kapitalist istediği gibi hiçbir engelle karşılaşmadan işçileri işten çıkarabilmektedir. Üretimde teknolojik kimi değişiklikler gerekçe gösterilerek toplu işten çıkarmalar yasal mevzuatlarla meşrulaştırılır. Bir birimlik meta üretimi için emek aynı kalır; ancak maliyet düşürülür. Düzensiz istihdam-çalışma vardır ve iş güvencesi yoktur. Nitelikli emek ön bürolarda (Ar-Ge meslekleri) bulunur; çoğunluk becerisiz emek gücüdür.

İmalatta esnekliğin "tam zamanında ve talebe göre üretim" anlayışı kalite kontrolünü gündeme getirmekte ve emeği psikolojik sorumluluk baskısı altına sokarak şartlandırmaktadır.

İşlevsel Açıdan Esneklik:

Güç ve karar verme hakimiyetinin tamamen mekanikleşmeyi işçiden soyutlamayı amaçlamaktadır. İşçilerin üretimdeki yerleri rahatlıkla kaydırılabilmektedir. İşçinin yapması gereken iş, üretkenliğe mental katkıdan çok, yapması gereken işi kendi kendine kontrol eden makinelerin gözlemlemesi olacaktır. Post-Fordizmin amaçlarının rekompozisyonundan ve otomasyon mantığından beslenen bu düzenlemenin son aşaması bilgisayardır. Üretim zamanı giderek azaltılmış ve beceriye gereksinim duyan emek gücünün önemli bir kısmı elimine edilmiştir, elemiştir. Emek gücündeki bu parçalanma işçi sınıfının militan duruşunu da bozan konsantrasyonsuzluğu da doğurmaktadır.

Çalışma Süresi ve Ücretler Bakımından Esneklik: Yukarıdaki koşullarla birlikte üretim zamanı kısaltılırken mesai saatleri otomasyona uygun hale getirilmektedir. İşçi ücretsiz fazla mesaiye zorlanmakta ve kısmi süreli (part-time) hizmet akdi türü uygulamalar devreye sokulmaktadır. Böylelikle de işçinin sosyalleşebileceği zamanlar daralmakta ve bu durum işçiyi yoğun bir şekilde bireyselleştirmeye itmektedir. Bu bireyselleştirme performansa dayalı ücretlendirmede de kendini göstermektedir. Kişisel yetenekler ön plana çıkarılarak ücretler esnekleştirilmektedir. Aynı şekilde mücadelenin de kolektif ruhu kırılarak esneklik her boyuta nüfuz ettirilmektedir.

Sermaye Her Yerde; Mücadele de Her Alanda Olmalıdır!

Fransa'daki isyan, yukarıda sözünü ettiğimiz esnek üretimden kaynaklı kapitalizmin üretim teknikleri ve yönetim anlayışları bakımından kendini yeniden üretmesinin getirdiği/getireceği saldırıların zorunlu bir sonucudur. Buna paralel olarak, sermayenin küresel dolaşımı giderek serbestleşirken, emeğin giderek yerelleşmesi, yani emeğin gelişen teknolojik imkanlarla yerinde kullanımının sağlanması üretimdeki kolektifliği dünya çapında parçalamayı amaçlamaktadır. Avrupa egemen güçlerinin göçmen işgücünü dışlamasının gerekçesi buna bağlı olarak emek mekanının giderek tükenmesi ve emek dolaşımındaki kontrolün zorlanmasından duyulan çekince-dür. Bu çekince temelde güvenlik kaygısından da beslenmektedir. Keza tam da bu süreçte "etnik kimlik", "etnik kültür"e dayalı siyasetin teşvik edilmesi de bu ihtiyacın ürünüdür. Siyasette, kültürde, en küçük yaşam alanında bu egemenliğin ideolojisi nüfuz etmeye başlamıştır. Kapitalist merkez ülkelerde "bilgi toplumu" denilen ve Post-Fordizmin ait olduğu ideolojik merkezden beslenen bu yeni saldırı dalgası, finans kapitalin kontrol gücünü emperyalist ülkelerde pekiştirirken bağımlı, yarı-sömürge ülkelerini de yerinde ucuz üretim alanları olarak kullanmaya çalışmaktadır. Esnek üretimden en fazla mağdur olanlar bizim gibi yarı-sömürge halklardır. Çünkü üretim bu ülkelere kaydırılmakta, ancak üretimin kontrolü ise emperyalist bloklarda kalmaktadır. Mikro ölçekte "uzaktan çalışma" "evden çalışma" gibi esnek çalışma düzenlemeleri dünya çapında da yaşanmaktadır. Bugün

Türkiye'de fason tipi üretim yapan fabrikaların büyük kapitalist işletmelerle olan ilişkileri ne ise, yarı-sömürge ülkelerinin dünya çapında emperyalist ülkelerle olan ilişkisi de odur. Artık üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırılan çevre ülkeler fason üretim alanlarıdır. Nokia ve bazı otomobil işletmelerin bağımlı ülkelerdeki fason üretim tipi buna örnektir. Bizde de otomobil, beyaz eşya, tekstil alanlarında bunu görmek mümkündür. Dolayısıyla bu bağımlılıkta olan bizim gibi ülkelerdeki gençlerin Fransa'daki gençlikten daha çok gerekçeleri vardır.

Artık bu düzenlemeler ve toplumsal gerçeklik var olan hakları kaldırmayacak kadar isyanı, yeni demokrasiyi zorunlu kalmaktadır. Her gencin kendi geleceğini mutlu ve güvenli şekilde inşa etmeye hakkı vardır. Ancak bugün iş alımlarını, çalışma koşullarını, istihdam ve iş güvencesini, sigorta sistemini bir bütün olarak da yukarıda bahsini ettiğimiz "esnek üretim"le bağdaştırdığımız vakit, geleceğin hiç de bu koşullar altında parlak olmadığı görülecektir. Dolayısıyla artık eldeki hakların korunması değil, yeni bir dünyanın kurulması için mücadele etmek geleceği kendi elleriyle yaratmak her zamankinden daha elzemdir. Aynı şekilde, dayatılan yeni üretim koşullarına göre bir sınıfsal örgütlenme ve mücadele biçimi geliştirmek de gerekmektedir. Artık eski tip örgütlenme biçimi yerine yeni yöntemler geliştirilmeli ve düzenden bir adım önde olarak savunan, hakkını koruyarak şükreden toplumu değil; hakkını arayan mücadeleci toplum inşa edilmelidir. Bu süreçte en fazla rol yine gençliğe düşmektedir. Zira bu saldırılardan en fazla etkilenecek olan, geleceği çalışanlar onlardır. □

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı :

Prof. Dr. Onur HAMZAOĞLU

Söyleşi

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SAĞLIKTA NELER OLUYOR?

ÖD: *Sağlığı nasıl tanımlayabiliriz?*

O.HAMZAOĞLU: Sağlık kişisel bir durum değil, toplumsal yaşamın bir sonucudur. Bunun için sağlığın belirleyicileri ile birlikte (ekonomi-siyaset-kültür), toplumsal süreç içinde değerlendirilmesi gerekir. Çünkü sağlık, soyut ve somut pek çok

ürünün yaratıcısı olan insanın, toplumun üyeleri ile kolektif içinde ve her bir üyenin gereksinimini eşit olarak karşılayacak şekilde üretebilmesi, biyolojik ve sosyal bütünlüğünün korunması ve toplumsal örgütlülük ve üretim süreci ile birlikte geliştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Bu da sağlığın, üretici güçlerin ve üretim iliş-

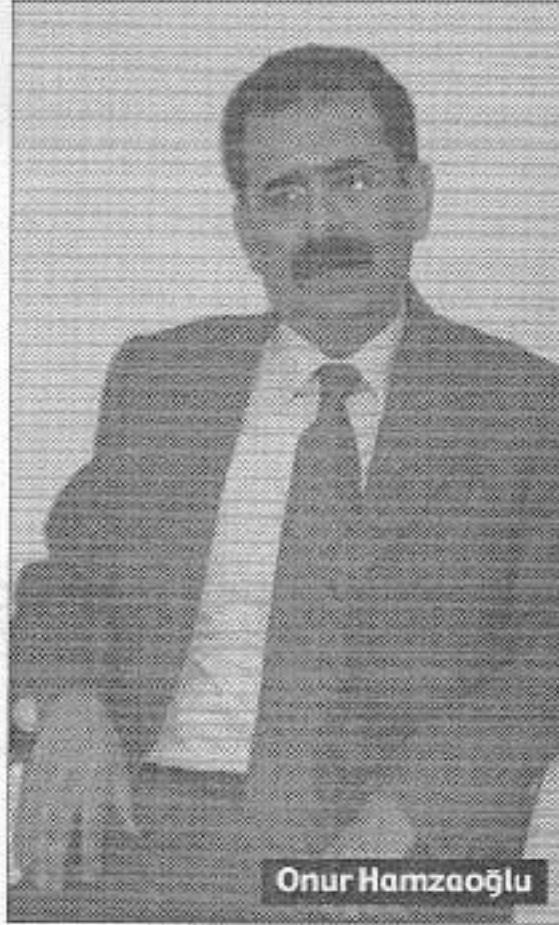
kilerinin bir sonucu olarak ele alınmasını koşullar. Yani sağlık insan yaşamının bütün alanlarını kapsamaktadır. Sağlıklı olabilmek için beslenme, barınma, eğitim, ulaşım, çevre, iş, spor, sosyo-kültürel etkinlik v.b bir çok alan, birbirine bağımlı olarak toplumsallık ile doğrudan ilgilidir.

Sağlık hizmetlerinin yanı sıra, toplumun ürettiği tüm olanaklardan, toplumun bütün üyelerinin, gereksinmelerine göre yararlanabiliyor olmasıyla sağlıklı olunabilir. Ülkelerin zengin olması, toplumun sağlıklı olmasını sağlamamaktadır. Sosyalist ülkelerin sağlık düzeyi, kendilerinden birkaç kat zengin kapitalist ülkelere daha iyiyken; kapitalist ülkelerde sağlık da dahil sosyal hizmetleri kamusal olarak sunanlarından diğerlerine göre daha iyi olduğu saptanmıştır. Etkili olan, belirleyici olan, üretim ve bölüşüm ilişkileridir.

Sağlık hizmetleri sunumunda öncelik hastalar ve hastaları iyileştirmek değil, sağlığın geliştirilmesi ve korunması ile hasta olmayanlar olmalıdır. Çalışma ve yaşam koşulları sağlığı doğrudan etkilediğinden; korunma ve geliştirme çevreye ve kişiye yönelik olarak birbirinden koparılmadan uygulanmalıdır.

ÖD: Türkiye'nin sağlığı ne durumda?

O.HAMZAOĞLU: Toplumsal sağlık düzeyi ile ilgili göstergelere bakıldığında, genel olarak iyiye gidiş görülmektedir. Ancak, tablonun içeriği sorgulandığında, görüldü-

Onur Hamzaoğlu

ğünden farklılık taşıdığı anlaşılmaktadır. Bazı hesaplamalarda, Türkiye'de sağlıkta, kır-kent ve bölgeler arası eşitsizliklerin yıllar içinde derinleştiği görülmektedir.

1. 1978 yılında kentteki 1 bebek ölümüne karşılık kırdaki 1.2 bebek ölürken, 2003 yılında 1 bebek ölümüne karşı-

lık kırdaki 1.7 bebek birinci doğum gününden önce ölmüştür. Benzer şekilde 1978 yılında Batı'daki 1 bebek ölümüne karşılık Doğu'da 1.4 bebek ölürken 2003 yılında Batı'daki 1 bebek ölümüne karşılık Doğu'da 1.9 bebek ölmüştür. Başka bir açıdan bakıldığında, 1978 yılında, kırsal sosyo-ekonomik düzeyi kent düzeyine ulaştırılsa, bebek ölümlerinin %11.2'si önlenirken, 2003 yılında aynı koşullar sağlandığında önlenilebilir ölümlerin %27'ye yükseldiği görülür. Ülke bütününe sosyo-ekonomik düzeyi, Batı bölgesi düzeyine ulaştırıldığında, bebek ölümlerinin 78 yılında %19.4'e önlenilebilirken, 2003 yılında bu oran %27.6'ya çıkmıştır.

2. Diğer bir sorun ise beslenme bozukluğu ile ilgili problemdir. Buna göre 1993 yılında, 100 çocuktan 18.90'unda, 2003 yılında da 12.20'sinde beslenme bozukluğu olduğu saptanmıştır.

Ancak 1993 yılında kentteki beslenme bozukluğu olan 1 çocuğa karşılık kırdaki 1.7 çocuk varken, bu oran 2003 yılında 2.0'a yükselmiştir. Bölgelere göre değerlendirildiğinde ise 1993 yılında Batı'daki her bir beslenme bozukluğu faktörüne karşı-

lık, Doğu'da 3.3 çocuk varken 2003 yılında bu oran 4.1'e yükselmiştir. Ülke bütünü'nün sosyo-ekonomik düzeyi, Batı bölgesi düzeyine ulaştırıldığında beslenme bozukluğunun 1993 yılında % 46'sı önenebilir iken 2003 yılında bu oran % 54.9'a çıkmıştır. Hizmetlerle ilgili sağlık göstergeleri, Türkiye'de kır-kent ve bölgeler arası eşitsizliklerin derinleştiğini göstermektedir.

3. Doğum yapan 100 kadından 58.0'ı 1983 yılında, 22.7'si ise 2003 yılında doğumlarını sağlık kuruluşları dışında gerçekleştirmiştir. Aynı yıllarda Batı'daki her bir sağlık kuruluşu dışı doğuma karşılık, Doğu'da 2.3 ve 5.4 sağlık kuruluşu dışı doğum gerçekleşmiştir. Ülkenin sosyo-ekonomik düzeyi, Batı ile benzer hale getirilse, kuruluş dışı doğumlarda 1983 yılında %36.2, 2003 yılında ise 62.6'sının önenebileceği görülecektir.

4. Bir başka gösterge ise 12-23 aylık çocuklarda tam aşılanmamışların oranı, 1998'de bu 100 çocuktan 54.3'ü iken 2003 yılında 45.8'idir. Aynı yıllarda kentte tam aşıli olmayan 1 çocuga karşılık kırdaki 1.3 ve 1.7 çocuk Batı'da tam aşıli 1 çocuga karşılık, Doğu'da 1.6 ve 2.4 çocuk bulunmaktadır. Kırsal sosyo-ekonomik durumu kente benzer hale getirildiğinde, 1998 yılında tam aşıli olmayan 100 çocuktan 11.2'sini, 2003 yılında ise

19'unu eğer bütün ülke Batı'nın sosyo-ekonomik düzeyine getirilirse tam aşılsız 100 çocuktan 1998 yılında 24.3'ünü 2003 yılında ise 41'ini önlemek mümkündür.

5. Ülke genelinde ebe başına 1997 yılında 2567 kişi düşerken, 2003 yılında 3690 kişiye 1 ebe. Marmara Bölgesinde 5487, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de 7826 kişiye 1 ebe düşmektedir. Bu duruma işsiz ebe sayısındaki yıllar itibari ile artışta eşlik etmektedir.

6. Yine ülke genelinde 2000 yılında sağlık ocaklarının %12'sinde (665), 2003 yılında %17'sinde (996) ve 2004 yılında %12'sinde (1353) hekim bulunmamaktadır. 2004 yılı için, bu oranı Marmara Bölgesinde %12 Doğu Anadolu Bölgesi için %38'dir. Köy sağlık evlerinin öe 9224'ünde 2003 yılı itibari ile ebe bulunmamaktadır. Başka bir söyleyişle 2003 Türkiye'sinde 10000'den fazla köyde, sağlık hizmeti sunulmamaktadır. Tablo bu kadar içler acısıdır.

ÖD: Hükümetler sağlıklı dönüşümü ya da başka bir ifade ile sağlık hizmetlerinde reformu neden istiyor?

O.HAMZAOĞLU: Bilindiği gibi Türkiye'de sağlık sistemi, 1980'lerin sonlarından beri değiştirilmeye çalışılıyor. Değişim bütünü ile piyasacı yönünde yani kaynaklar kimin lehine dağıtılıyorsa,

bölüşümü belirleyen kim ise o tarafların talepleri doğrultusunda işleyen bir model kurulmaya çalışılıyor. Bunların yanı sıra değişimin bu ülke ile sınırlı olmadığını da bilmek gerekir. Dünya Bankası ile IMF'nin 1980'li yılların başında Washington Konsensüsü kapsamında aynı yıllardan itibaren yardım koşulu ile ülkelere yapısal uyum politikalarını dayatmaktadır. Gönüllü olunmamasına rağmen ülkelerin uygulamak zorunda kaldıkları politikaların üç temel hedefinden bahsedebiliriz. Birincisi, piyasa pazar ekonomisi mekanizmalarının ekonomiye hakim olması, ikincisi kamunun mal ve hizmet sunumuna son verilmesi, üçüncüsü de kamunun düzenleyici müdahale olanaklarının daraltılmasıdır.

Bu hedeflerin ilk ayağı, kapitalizmin düşen kar oranlarını yükseltmek için emekçilere yönelttiği savaştır. ABD, diğer emperyalistleri de değişen ölçülerde katarak, sömürü alanını genişletmek için Ortadoğu'da, Afrika, Balkanlar, Afganistan ve Irak'ta (yakın zamanda Suriye ve İran içinde) masum insanların üzerinde bombalar yağdırıyor. ABD, insanların üzerine nükleer bombaları atan, insanlık tarihindeki ilk ve bu güne kadar da tek ülke. Kapitalizm ekonomisini askerileştirdi. Üretimlerinin büyük bölümünü silaha ve bunun ticaretinin yapılabilmesi için gereken tüketim or-

tamlarını (savaş) yaratmaya yöneltilti.

Özetle, emperyalistler, savaşla işgal ettikleri coğrafyada, doğal kaynak alanları yaratırken, üretim fazlası yaratmamak adına da ürettiklerinin birinci elden tüketimini yapıp, kendi ekonomilerini canlı tutuyorlar

İkinci mekanizma olarak, devletin yeniden yapılandırılmasını yani kamuya ait mülkiyetler ile hizmet alanlarının sermayeye peşkeş çekilmesini sayabiliriz.

Sendikasılaştırma, esnek üretim ve esnek ücretlendirme, yedek iş gücü sayısındaki artışlar ile ücretlerin baskılanması ve emek gücü fiyatının düşürülmesi, kullanılan mekanizmaların üçüncüsü olarak sayılabilir.

OD: AKP Hükümeti sağlıkta dönüşümü uygulayabilirse bu halkımıza nasıl yansıtacak?

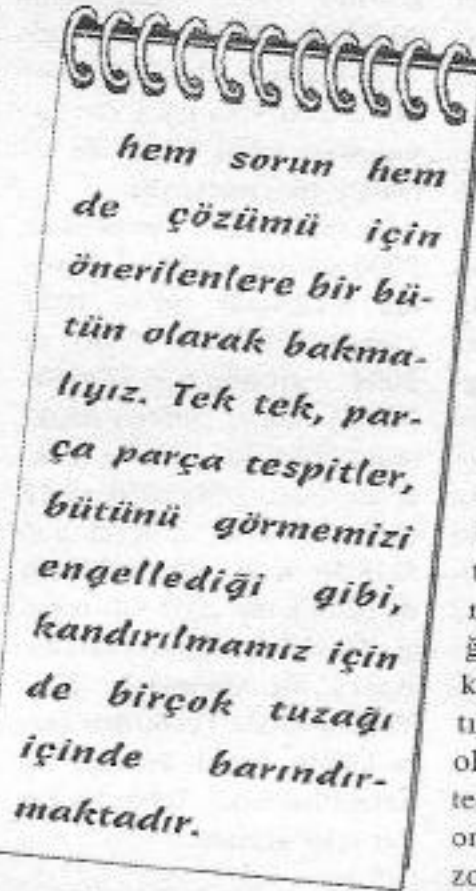
O.HAMZAOĞLU: Tasarı yasallaştığında, sağlıkta dönüşüm programı ile hedeflenenler tamamlandığında, Türkiye'de sağlık hizmetlerinin sunumu, toplumsal bölüşümün yeniden düzenlendiği alanlardan biri olmaktan çıkmış olacaktır.

Öncelikle devletin sağlık alanındaki toplumsal sorumluluğu, planlama ve standart belirlemeye indirgenecek. Devlet ve Sağlık Bakanlığı, emekçilere, köylülere, yoksullara hizmet sunma ödevin-

den arındırılacak, bunun yerine kendini kural koyma işi ile sınırlandırılacak. Özele sevk, teşvik v.b.yollarla özel sektöre kaynak akışı sağlayacak mekanizmaların kuruluşu tamamlanmış olacak. Sağlık hizmetleri finansmanında, genel bütçenin kullanımını yasaklarcaasına bir

olarak tanımlayacaklar. Ama müşteri olabilmek için para gerektiği unutulur. Eğer iyi niyetlilerse, bu hedefleri, bilgisizlikten kaynaklı, yalnızca bir hayal. İngiltere sağlık sektöründe son 15-20 yılda, yalnızca bu uygulama sonucunda, hizmetlerin pahalandığını görebilirler.

Programın önceki içerikleri ile sağlık emekçilerini sözleşmeli çalışmaya, yarı zamanlı çalışmaya, performansa dayalı ek ödeme gibi özlük haklarından yoksun ve emekliliğe yansımayan ücretlendirme ile çalışmaya mahkum ettiler. Önce ilaca katkı payı alarak başladılar, ardından sağlık ocağı çalışanlarının maaşlarını ödemek dışında hiçbir sorumluluğu yerine getirmeyen Sağlık Bakanlığı, muayeneye gelenlerden başış mabuzu adı altında, vakıf ve dernek gelirleri yaratıp, ocak çalışanlarını bağlı oldukları birimlerde hastaları tedavi etmek istiyorlarsa yine onlardan para talep etmeye zorladı. Üniversite Hastanelerinde ihale kanunu kapsamı dışında acil gereksinimlerin sağlanması ve hizmetin aksamadan sürdürülmesi için çıkarılan Döner Sermaye Yasası, hem kurumlardan para aktarılması hem de özel tetkik, muayene, ameliyat v.b. uygulamalarla hizmet finansmanında, genel bütçenin yerini aldı. Günümüzde üniversite hastanelerinin %76'sını

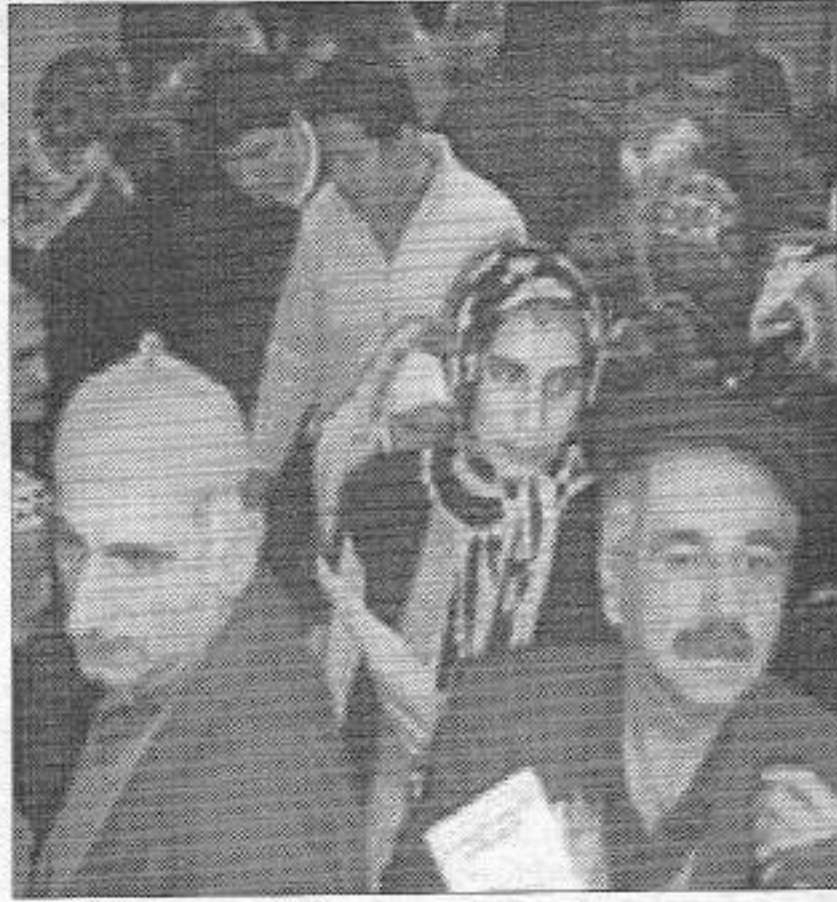
azaltmayla yerini sigorta, cepten ödeme, katkı payı biçiminde parası olana, parası kadar sağlık uygulamasına bırakacak.

Özel sektörün, kar edebileceği tedavi edici sağlık hizmetleri dışında, koruyucu ve geliştirici hizmetler, sağlık hizmetleri başlıından çıkarılacak, hastayı da müşteri

Döner Sermaye gelirleri oluşturmaktadır. Bu sermayenin bir kısmı hazineye kesilirken, bir kısmı da sağlık çalışanlarının ücretlendirilmesinde kullanılmaktadır. Artı sağlık ocaklarında da özel polikliniklerdeki gibi parası olana bakılıyor. Kesilen makbuzlar üzerinden de ocak çalışanlarına, hastanedekilere yaptıkları gibi sus payı veriyorlar.

Sağlık Bakanlığı özelleştirmeler dışında kamu hastanelerini birer işletmeye dönüştürmek istiyor. Bunun ilk adımı olarak da SSK ve diğer kamu kurumlarına ait yataklı tedavi kurumlarının Sağlık Bakanlığına devrini Ocak 2005 tarihinde "sağlık hizmetleri sunumunun tek elde toplanması" gerekçesini kullanarak gerçekleştirdiler. Esas hedefleri Yerel Yönetimlerle ilgili yasal düzenlemeler kapsamında bu birimleri Yerel Yönetimlere birer sağlık işletmesi olarak devretmek. İşletmenin varlık nedeni yalnızca kar olduğunu desantralizasyonunda bunun önemli mekanizmalarından biri olduğunu dünya örneklerinden görmemiz gerekiyor.

Finansmanda genel bütçe yerine, ek vergi koymayı hesaplıyor. Bu işin yükü ise çalışanlar ve yoksulların üzerinde olacak. Sağlık vergisi uygulaması ile emekli maaşlarında % 1 kesinti yasası çıkarıldı. Bunu da hükümetin, "sermayenin kar oranlarını azaltacak herhangi bir uygu-

lama yaratmayalım" kaygısı ile düzenlediklerini açık seçik söylediler.

Performansa dayalı ek ödeme uygulamasına geçildi. Bu sonuçta hiç bir çalışan çıkarılı olmayacağı gibi onlar arasında dayanışma, yerini rekabete dönüştürecek. Özel muayene, özel tetkik, özel ameliyat v.b. gibi uygulamalarla sağlık emekçileri ve hastalar karşı karşıya getiriliyor, şimdiki performansa dayalı uygulamalarla da sağlık emekçileri karşı karşıya getiriliyor, kıran kırana bir rekabete tutuşturuluyor. Bakanlık bu uygulamalara ilave olarak, sağlık ocaklarında verilen hizmeti piyasaya entegre edebilmek için "herkesin bir

doktoru olacak" masalı ile aile doktorluğu sistemini getirmek istiyor. Hekimler için iş güvencesinin olmayacağı ve işletme gibi çalıştırılması öngörülen bu birimler aracılığı ile bütün kamusal birimler işletmeleştirilmiş olacak. İşletmecisi; hekim, müşterisi de hastalar olacak. Ayakta tanı ve tedavi hizmetleri ile kişiyeye yönelik bazı koruyucu hizmetlerin sunulacağı birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamının daraltıldığı gibi hizmetten sadece düzenli pirim ödeyenlerin yararlanabileceği şekilde yasalaştırılıyor.

ÖD: Sağlıkta dönüşüm ya da sağlık reformu Türkiye'de

AKP hükümeti ile mi geldi?

O.HAMZAOĞLU: Yapılmak istenenlerden hiç biri bu hükümetin keşfi ya da insiyatifi değil. 1980'li yıllarda başlayan saldırı planının taşeronluğunu yapıyorlar. Yazılı belgeler üzerinde bunu kanıtlamak mümkün. Bu saldırıların birincisi, 15 Mayıs 1987'de ANAP hükümeti tarafından çıkarılan 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu. İkinci aşamada DYP-SHP koalisyon hükümetinin "Sağlık Kanunu Tasarısı Taslağı, Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarı Taslağı, Bölge Sağlık İdareleri Kanun Tasarı Taslağı ile Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarı Taslağı" ndan oluşur. Üçüncü aşama da Kasım 1996 tarihinde FP-DYP koalisyonu adları değiştirip işlemleri sürdürmek istiyor. Bunun en belirgin örneği "Sağlık Hizmetleri ve Aile Hekimliği Kanunu Tasarı Taslağı ile Hastane ve Sağlık İşletmeleri Temel Kanunu Tasarı Taslakları"ndan oluşan üçlü paket.

AKP Hükümetinden önceki son paket Ekim 1999 tarihinde DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümetince "Sağlık Sandığı Kurumu Kanunu Tasarı Taslağı" adı ile çıkarılmıştır. AKP tarafından Haziran 2003'te kamuoyuna sunulan "Sağlıklı Dönüşüm Programı" öncekilerle aynı hedef ve içeriğe sahiptir. Tek

farkı bu programın TÜSİAD tarafından Eylül 2004 tarihinde yayınlanan bir raporla desteklenmesi ve alternatifinin olmadığını kamuoyu ile paylaşılmasıdır. 200 sayfa aşan bu raporda ilk vurgulanması gereken, burjuvazinin dünyanın bütün kapitalist ülkelerinde olduğu gibi toplumsal mütabakata gereksinim duymaması bu doğrultuda projelerini halka dayatmasıdır.

Rapor bir başka açıdan da burjuvazinin "bu programların sahibi biziz, görüşler bütünü ile bize aittir" demelerinin ifadesidir. Bu program emekçi ve emekten yana sınıflara burjuvazinin saldırısıdır. Dolayısı ile "karşı ko-yuş ve mücadele de sınıfsal olmalıdır." diyenleri sınıf indirgemeciliği ile suçlayanlar için de bir ders kitabı özelliği taşıyor. Sağlık sektörü sorunsuz değildir. Ancak sorunun çözümü için önerdikleri ile var olan sorunlar, emekçiler adına daha da derinleştirilecek. Bu nedenledir ki hem sorun hem de çözümü için önerilenlere bir bütün olarak bakmalıyız. Tek tek, parça parça tespitler, bütünü görmemizi engellediği gibi, kandırılmamız için de birçok tuzağı içinde barındırmaktadır.

ÖD: Sızce ne yapılmalıdır?

O.HAMZAOĞLU: Bu gün için talep etmemiz gereken, bütünü ile adil olarak topl-

nan genel bütçeden finanse edilen, hiç bir prim, katkı payı v.b. ödemeleri içermeyen, kamucu sağlık hizmeti olmalıdır. Sağlık ekibi tarafından, nüfusa orantılı olarak yaşam ve iş yerlerinde örgütlenmiş birimlerde kişiye ve çevreye yönelik koruyucu hizmetle ayakta tam ve tedavi edici hizmetleri veren, hastane ile sevk zinciri kurmuş birinci basamak sağlık hizmetleri birimlerince verilmelidir. Yataklı tedavi kurumları ile organik ilişki kurulmuş olmalıdır. Sağlık emekçileri örgütlü, iş güvenceli, sosyal güvenlikleri belirlenmiş, ek iş yapmalarına gerek kalmayacak şekilde tek işte, tam süre çalışmalıdırlar. Sağlık hizmetini üreten emekçilerle, sağlık hizmetini kullanan emekçiler arasında, özünde hiçbir çelişkinin olmadığı, aksine daraltarak bakarsak bile sağlık sektörüne yapılmak istenen piyasacı müdahalelerle sağlık emekçileri hem iş hem sağlığından olurken, diğer emekçiler de sağlıklarından olacaktır. Görünürdeki tabloya baktığımızda, saldırı sadece sağlık sektörü ile sınırlı değildir.

Onun içindir ki mücadele de saldırıya, bütün sınıf güçleri ile birlikte, yaşamın bütün alanında topyekün karşı çıkmaktan geçmektedir. Adı ne olursa olsun eylemlerimizi ortaklaştırmalı, sınıf kimliklerimizle hareket etmeliyiz. □

H
A
P
İ
Ş
H
A
N
E
D
E
NH
A
P
İ
Ş
H
A
N
E
Y
E

MEKTUPLAR

● HASAN ŞAHİNGÖZ

Tekirdağ 1 No'lu F Tipi Hapishanesi C-TEK 55

Merhaba,

Her zaman olduğu gibi selam ve sevgilerimi iletiyorum.

Şimdiden tüm dünya işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs bayramını, bayramınızı kutluyorum. Umutlarımızın, düşlerimizin gerçeğe dönüşeceği inancı ve o günlerin heyecanı ile sizleri kucaklıyorum. Çalışmalarınızda başarılar. Selam ve sevgilerimle...

SOKAKLAR KONUŞUR

Hiç böyle olmamışım. Hiç bu kadar özgür hissetmemiştim kendimi. "Özgürlük, ellerin kelepçeli olmamasında değil, kafada" diyenleri çekemem şimdi.

Yürüyorum güneşli bir günde; kalabalıkta... İnsanlara çarpa çar-

pa, insanlar bana çarpa çarpa... Özgürüm işte!

Aniden dönse biri ve beklemediğim bir anda tutuklar gibi beni, sorsa: "Evrenin en güzel şeyi?.." Hiç duraksamadan, "İnsan" derim, "İnsan!.."

Seviyorum insanları, hiçbir şeyi sevmediğim kadar! Her şeye rağmen mutluyum insanların arasında.

Konuşmuyorlar birbirleriyle, gülümsemiyorlar birbirlerine, kalın çizgiler var yüzlerde, kalın çizgilerin gölgesi yüzlerinde... Acıları var belli ki... Olsun! Umut-suzluk varsa; umut da var, mutluyum insanlar arasında...

Yürüyorum insanların arasında. Bir sokaktan çıkıp, bir sokağa giriyorum; bir sokaktan girip bir başkasından çıkıyorum, çarptıkça

insanlara; çoğalıyorum ve bir apartman, yureğimi bilir gibi, eğiliyor kulağıma. "Sokaklar konuşur." diyor usulca.

Göz kırıyor bir başkası; gülümsüyor ve devam ediyor:

*"Sokaklar kendi dilinde
Sokakların dili benzemese de
hiçbir dile
Tüm sokaklar konuşur aynı dil-
de..."*

Biliyorum bu dilin söylediğini. Bu dilin söyledikleri için bıraktım ömrümün yarısını mahpus damlarında. Yeşilsiz, insan-sız, güneşsiz...

Bir başkası incitmeden alıyor beni kucakına. Kulağıma ağızını yaklaşıyor ve bir sır verir gibifısıldıyor içindikileri:

*"Sokaklar buluşturur insan-
ları
insanlar yürür sokakta
Kol kola
Kardeşçe
Aynı yürek atışında..."*

Benim yüreğim de o yürekler-
den biridir. Çarpıyor, kayaları dö-
ven deniz gibi, döverek göğüs ka-
fesimi. Tutmasam parçalayacak,
kendini tutsak eden demirlerini...

Derken bir başkası tutuyor be-
ni elimden. Gülümseyerek yüzü-
me, çıkarıyor bir meydana.

*"Kuşatır sokaklar
Zulmün kalelerini
Sokaklardan meydanlara
akan nehir
Boğar zulmün sesini..."*

diyor inançla ve sonra, kaldırıp
beni koyuyor, meydana karşıdan
bakan bir arkadaşımın omzuna.
Arkadaşı ilk önce bir-öpücük kon-
duruyor yanağıma; ardından sey-
rettiriyor meydana boylu boyunca.
Bitince meydana seyretme işi,

*"Bir insan, bir insan
Bir insan daha...
İnsanlar birikir meydanlarda,
birikir birikir aşar engelleri.
Aşar, akar ıleriye.
Yürür kendi yolunda.
Kalır zulüm,
İnsan selinin altında..."*

diyerek bırakıyor beni meydanın
kucağına.
Kucağında okşarken meydan
saçlarını,

*"Ben yaparım
En güçlü
En haklı
Herkesi eşit
YASALARI..."*

*İş
Ekmek
Adalet
Özgürlük... Bende
Çağırıyorum milyonları ku-
cağıma..."*
diyor.

Yüzyılların bilgeliğiyle bir ka-
ranfil koparıp yüreğinden, takıyor
göğsüme, yıl 1977'nin anısına...

● BARIŞ AKKUŞ

Tekirdağ 1 No'lu F Tipi Hapishanesi C-82

"F"LEŞEN TOPLUMLAR

..."
Su kayalara çarpar, kayalar ufanır...
Su, savaşı öğretir; güç verir, yürek verir
Dereyle dağ savaşır, insanlarsa alev ile
Gerçek kuvvet bıkmamaktır,
Su kayaya çarpa çarpa onu nasıl dağıtır...
Ufacık bir parça koparır... Böyle gider bu sa-
vaş...
Su, dağla zamanı yenilgiye uğratır...
Muradına erişir...
Hiç bıkmadan çarpışıp kayaları yok eder.
İşte sen de öyle yap
..."

Sınırlı toplumların ortaya çıkışı ile beraber, dünya tarihi de ayrı bir seyre yol eylemiş. Üretim araçlarını ıktıdanı elinde tutan bir avuç tabak-zimne, kendi zevki-sefası için insanlığın büyük bir bölümünü adeta diri diri yok ediyordu. Tarihün yazılı olmayan yaşamışlıklarını çok olsa... Açlıktan, sefaletten insanlığın neler yaşadıkları: özcesi kaç çocuğun, ananın: sırf birilerinin zevki-sefası için acı çektiğinin hesaba pekce yazılmamış olsa... Zira işleyen çark, yaptığı zulümlerin yanında kendini "yakalatma" gayesinde idi...

Geçen zamana baktığımızda insanlığın nelerle baş başa olduğunu, neler ile boğuştuğunu kabaca anlayabiliriz. Bugün dahi baktığımızda, parası olana sağlık, parası olana okul vb. gerçeklikler, yaşadığımız dönemin, ne kadar acı bir gerçekliği sahnelediğini görürüz. İnsan hayatı bugün dahi prangalar

ile bağlanmış. Binlerce yıl böylece gibidir. Bu kaba bir yaklaşım olarak alınmamalıdır. Bir avuç zevk-i sefa süren egemenin düzeni, şekil değişimindedir. Tarihin binlerce yıldır dönen tekeri, yüzeysel olarak değişirse de kimi gerçeklikleri, öz ayıdır. Günde 10-15 saat karın tokluğuna çalışanlar, yarım belirsiz gençlik, Laila'ların önünde, çamura batmış şekilde çalışan emekçilerimiz, 60-65 yaşına kadar emekli olmak gibi... İnsanoğlu çok önemli gerçeklikler içerisinde yaşam mücadelesi veriyor. Gittikçe dünyayı larakulan bir toplum yaratılıyor. Hep bir mekanizma tarafından, yaşamı ayaklar altına alınan "insan" yaratılıyor. Emeklilik yaşları 60-70'e çıkarılıyor, asgari ücret bütçe kısıtlılığından her sene "ancak" belli oranlarda artırılıyor, üniversite harçları, lise aidatları derken belli bir şekilde insanların dünyaları daraltılıyor. Alındıkça alınan yaşam, insan hakları...

Bütün bu olaylar kuşkusuz günümüzün gerçeklikleridir. Bin yıllardır süregelen "hak alma" mücadelesi de belli dedığımız mekanizmaya karşı "savaşımı" kendi cephesinden sürdürüyor.

Bir tarafta küçük bir azınlık, bir tarafta ise büyük bir çoğunluk. Buna karşın, çoğunluğa karşın, insanlık maalesef hak ettiği yaşam olanaklarına kavuşamamıştır. Burada karşımıza önemli bir çelişki çıksa da çelişkinin içine girdikçe ve açtıkça biraz daha anlar oluruz. Tam manası ile anlamamak dahi genel olarak fikir sahibi oluruz.

Bu çelişkinin altında olan, zor olgusudur. Sistemler kendisine karşı gelen en ufak bir hareketliliği de zor-baskı ile bastırmayı bilmişlerdir. Coğrafyamız da bu minvalde "zengin" örneği sahiptir.

Doğrusu olmayan, ikna edemez. Öz içerik olarak haklılığın ortaya koyamayacaklar "zor" a başvurur. Günümüz sistemlerini bu açıdan ele almak gerekir. Pervasızca şiddetlerini, zorlarını, yakmalarını, yıkmalarını, bu minvalde anlamak gerekir. Elit tabakanın kendine "meşru" gördüğü, emekçiyi her türlü sömürünün, açıklanacak veya izah edilecek hiçbir yanı yoktur. Sistem için meşru olması ancak ve ancak çoğunluğun hak ve istemleri karşılandığı orandadır! Bu manada ayrıcalıklı yaşayan, insanlığın, toplumların emegini, zevk-i sefası için kullananlardan "mandıracılık" beklenemez; beklenmedi de. Üç saniyede bir çocuğun "katledildiği" Afrika'da açlık kol gezerken; emperyalizmin "haklılığı" beklenemezdi de.

Haklılığın söz ile ortaya koyamayan egemenler de zor yolu ile "meşruluklarını" sürdürmeye çalışmışlardır. Milyarlarca dolarlarını, kolluk güçlerine yatırmışlar "güvenlik" derdine yatmışlardır. Güvenlik politikaları ile salt siyaset-yönelim izlemişlerdir. Korku-kayı ile güvenlik adı altında, kendi "halkını (!)" ne hikmetse hep "tehdit" olarak görmüşlerdir. Bugün özellikle coğrafyamızda da tanık olduğumuz, sürekli açılan hapishaneler bunun en belirgin göstergesidir. Milyarlarca dolar, yeni hapishane yapımlarına ayrılmaktadır. Öyle ki memleketimizde kimi yerlerde okulsuzluktan kız çocukları dahi okula gidememektedir. Ama gelin görün ki hapishanelere milyarlarca dolar gitmektedir.

Bu toplum, bu minvalde "daraltılmaktadır" da aşında. Vergileri ile bir halka, hapishaneler yapılmaktadır.

İşte F tipi hapishaneleri ger-

çekliği de zor olgusunun egemenler için olmazsa olmaz olduğunu bir kez daha göstermektedir. F tipi hapishaneleri, sadece yarıstıldığı gibi "belli birilerinin" (bizlerin) tecrit edilmesi meselesi değil, tüm toplumun tecrit edilmesi meselesidir. Haklılığı olmayanların-olamayacak olanların; zora başvurmasının önemli yapılarındandır F tipi hapishaneleri. F tipi hapishanelerine salt inşa boyutuyla bakılmamalıdır. F tipleri ile yapılan, bir toplumun susturulmak istemesidir. Toplumlar susturuldukları, zevk-i sefa süren egemenlerdir.

Hapishane kavramı başlı başına gayri insandır. Ama birileri hapishanelere ayırdığı bütçeyle fabrika, okul açmamaktadır. Zevki-sefaları için, tek ses istedikleri için tüm toplumu kendi yaşamında "F" leştirmek için çaba sarf etmektedirler. Bugün yapılan kimi fişlemelerden tutalım da mobesse kameralarının yaşamın her alanına girmesine kadar bir çok uygulama, "F" leştirmenin iyi bir örneğidir. Egemenler salt "güvenlik" kaygısı ile hareket ederler. Bu günümüzde daha da aşıkardır. Silahlara, mobesse kameralara ayrılan bütçe halklara ayılamaz-ayrılmıyor da. Onlar, emeklilik yaşlarının uzatma derdinde, üniversite harçlarını artırma derdinde, çocuklarını yurt dışında "en iyi" okullarda okutma derdindedirler.

Bizim çocuklarımız ise yalın ayak sokaklarda, uzun okul yollarında, cenazelerimizde vurulmaktadır.

Alenen olan gerçekler, zor ve baskı ile nereye kadar gider ya da gidebilir?

Su kayadan nasıl parça koparır?

*Şiir: Kafkas söylenceleri, Abraskal'ın Ateşi çalmasından. □

AYDINLIK? SORGULAR

- 1) AYDIN KİMDİR? SORUSUNU ALIŞAGELDİK BİÇİMDE İRDELEMEK DEĞİL DE BUNUN PRATİKTEKİ KARSILIĞINI SOMUTLAŞTIRACAK TARZDA ELE ALALIM İSTİYORUZ. BU KONUDA NELER SÖYLEMEK İSTERSİNİZ?
- 2) ÜLKEMİZDE "AYDINLAR" SORUNU OLDUĞU YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞLERE KATILIYOR MUSUNUZ? VE SİZCE BU SORUNUN BAŞLICA NEDEN(LER)İ NE(LER)DİR?
- 3) İLERİCİ-DEVRİMCİ DİNAMİKLERİN AYDINLARA YAKLAŞIM VE BEKLENTİLERİNİ NASIL BULUYORSUNUZ? VE NASIL OLMASI GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ?
- 4) İNSANLIK TARİHİNİN, AYDINLARIN MÜCADELESİNİN TOPLUMSAL İLERLEMEDE EN AZ ORDULAR KADAR BELİRLEYİCİ OLDUĞUNU HATIRLATAN ÖRNEKLERLE DOLU OLDUĞU DÜŞÜNCESİNDEYİZ. BU AÇIDAN BAKILDIĞINDA ÜLKEMİZDE BİR 'AYDINLAR ORDUSU' OLUŞTURULAMAZ MI? DÜŞÜNCELERİNİZ NELERDİR?
- 5) ŞİMDİYE KADAR BÖYLE BİR BİRLİĞİN OLUŞMAMASINA NEDEN OLAN EKSİKLİKLER NELERDİR? KİMLER BU NOKTADA SORUMLULUK DUYMALI, BU MESELENİN SAĞLIKLI BİR ZEMİNE OTURTULABİLMESİ İÇİN NELER YAPILMALI?

BU SAYIDA

→ İsmail BEŞİKÇİ

ÇALIŞMAMIZ VE KATILIMCILARIN DİLE GETİRDİĞİ GÖRÜŞLERLE İLGİLİ FİKİR VE ELEŞTİRİLERİNİZİ ÖNEMLİ VE GEREKLİ GÖRDÜĞÜMÜZÜ YİNELİYOR VE (ÇOK UZUN OLMAMAK KAYDIYLA) KATKILARINIZI BEKLİYORUZ.

ozgurdusunkolektifi@hotmail.com

"'Aydın' ordu gibi kalabalıklara karşı olma, onları eleştirme sürecinde ortaya çıkıyor."

İSMAİL BEŞİKÇİ

AYDIN SORUNU ÜZERİNE

1. Türk siyasal sisteminde resmi ideoloji çok önemli bir kurumdur. Siyasal sistemi belirleyen, yönlendiren temel kurum resmi ideolojidir. Resmi ideoloji, sadece siyasal sistemi değil, düşün hayatını, bilim hayatını, sanatı ve edebiyatı da belirlemekte ve yönlendirmektedir. Resmi ideoloji herhangi bir ideoloji değildir; devletin idari cezai yaptırımlarıyla korunan ve kullanan bir ideolojidir. Resmi ideoloji kavramıyla bilim kavramı arasında uzlaşmaz bir çelişki vardır. Resmi ideoloji, değişmez, katı görüşler içerir. Bu düşünceler, görüşler, eleştirilemez, dokunulamaz, doğruluğundan kuşku duyulamaz düşüncelerdir. Bilimin önermeleri ise her zaman, eleştiriye açık önermelerdir. Bilim anlayışında mutlak doğrular yoktur, dinamik, sürekli bir tar-

tışma ortamı vardır.

Kürt sorunu, Ermeni sorunu, Alevilik sorunu, azınlıklar sorunu gibi sorunlarda resmi ideolojinin belirlemeleri egemendir. Resmi ideolojinin kabullerini, ileri sürdüğü düşünceleri, görüşleri eleştirirseniz, bunları benimsemezseniz, bazı idari ve cezai yaptırımlarla karşılaşmanız muhtemeldir. Halbuki resmi ideoloji bilimin kavramlarıyla eleştirilebilmelidir. Yukarıda sayılmaya çalışılan konulardaki somut gerçeklikler dile getirilebilmelidir. İşte 'aydın' bu noktada öne çıkan önemli bir kategoridir. Resmi ideolojiye sahip toplumlarda, 'aydın', resmi ideolojiyi eleştirebilen, resmi ideolojinin eleştirilmesinin gerektiği bilincinde olan bir toplumsal kategoridir. Hızla değişen, toplumsal değişimler yaşayan bir toplumun hiç değişmeyen

bir resmi ideoloji tarafından yönetilmesi, elbette çok önemli toplumsal ve siyasal sorunların yaşanmasına neden olur.

Her devletin resmi ideolojisi yoktur. Resmi ideoloji anti-demokratik devletlerin yarattığı ve yaşattığı bir kurumdur. Demokratik devletlerde de ideoloji vardır fakat bunlar resmi ideoloji kategorisi içinde değerlendirilemez. Örneğin, demokratik devletlerde burjuvazinin ideolojisi egemen ideoloji olabilir. Fakat bu ideolojinin eleştirilmesi devlet tarafından suç olarak değerlendirilmez. Demokratik devletlerde, burjuvazinin ideolojisi karşısında, işçi sınıfının da ideolojisi vardır. Türkiye'de egemen ideoloji resmi ideolojidir. Resmi ideoloji kurumu burjuvazinin ideolojisini de belirler ve yönlendirir.

2. Resmi ideolojinin, siyasal sistemi, düşün hayatını, bilim hayatını belirlediği ve yönlendirdiği bir toplumda, resmi ideolojiye bağlı kalınarak 'aydın' olunmaz. Böyle bir toplumda aydın, resmi ideolojiyi eleştirebilen, bunu sürekli yapan, kendi doğrularını ortaya koymaya çalışan bir kategoridir. Türkiye'de 'aydın' denilen bazı kişilerin resmi ideolojiye yoğun bir şekilde bağlı kişiler oldukları görülmektedir. Bu elbette bir sorundur.

3. Bazı ilerici ve devrimci dinamiklerin, Kürt sorunu, Ermeni soykırımı, Alevilik sorunu, azınlıklar sorunu gibi sorunlarda, resmi görüşün düşüncelerini savundukları görülmektedir. Solcu bir tutum, devrimci

bir tutum elbette, resmi ideolojiyi eleştiren bir tutum olmalıdır. Resmi ideolojinin savunduğu görüşlere Kemalizm de denilebilir.

4. İnsanlık mücadelesinde 'aydın' mücadelesinin çok önemli olduğu söylenebilir ama bu mücadeleyi 'ordu' kavramıyla anlatmak doğru değildir. 'Aydın' nicelikle ilgili bir kategori değildir. Herhangi bir görüşün çok kişi tarafından ileri sürülmesi, savunulması, hatta büyük kitleler tarafından ileri sürülmesi o görüşün doğru bir görüş olduğu anlamına gelmez. 'Aydın' nitelikle ilgili bir kavramdır. Bir toplumda, bir düşünce birkaç kişi tarafından, hatta bir kişi tarafından bile savunulsa, o görüş doğru bir görüş olabilir. "Aydın ordusu" kavramı da yerinde bir kavram değildir. 'Aydın'ı tekil olarak ele almak gerekir. Aydınların örneğin bir siyasal partide örgütlenmeleri, bir siyasal partide yer almaları yanlış. Aydınların bir demokrasinin yanında birleşmeleri de doğru değildir. Bunlar aydının özgür düşünceler üretmesine engel olabilir. Aydın kendi kararını kendi verir, çevresinden özerktir. Aydın genel olarak, kendisiyle hiç ilgisi olmayan bir olguyu kendisine dert edinir. Günlük yaşamda bilincine çarpan bu konuda konuşur, yazar; tavır ve davranış sergiler. Aydın bir kurumun veya bir kişinin istemi üzerine rapor yazmaz, ama o konuya ilişkin eleştirel düşüncelerini açıklayabilir. Aydın toplumsal gerçeklikle ilgilidir. Gerçekliğin ne olduğunu anlamak için yöntemli bir düşünsel çaba içindedir. Gerçekliğin kav-

ranılmasına karşı çıkanlar, gerçekliğin ortaya çıkmasını engellemeye çalışanlar da, 'bunun faydası nedir?' diye sorarlar. Halbuki gerçekliğe ulaşmak, onun kullanım değerinden veya mübadele değerinden çok daha önemlidir. Ayrıca, hangi düşüncenin yararlı olduğu, hangisinin zararlı olduğu kişiye göre, sınıfa göre, zamana ve mekana göre değişir. Aydın bu yönüyle toplumun, çağın vicdamıdır.

Toplumsal ve siyasal hayatta dile getirilen herhangi bir görüş, somut gerçekliklerle bağdaşmıyorsa, somut gerçeklikle bu düşünce arasında bir çelişki varsa, bu çelişkiyi kavramak, çözümlenmek gerekir. Bunu bir kişi de yapabilir, birden fazla kişi de yapabilir. 'Aydın' böyle bir süreçte ortaya çıkıyor. Ordu gibi kalabalık bir grup bir görüşü dile getiriyorsa, orada, 'aydın'a zaten gerek yoktur; ama bugün Türkiye'de resmi ideoloji ordu gibi kalabalık gruplar tarafından dile getiriliyor. 'Aydın' ordu gibi kalabalıklara karşı olma, onları eleştirme sürecinde ortaya çıkıyor.

5. 'Aydınlar ordusu' anlayışı yanlıştır. 'Aydın' sorunu açısından, böyle bir 'ordu'nun, böyle bir kalabalığın oluşması da anlamlı değildir.

Sorularınızdan, 'aydın' kavramı konusunda, aramızda çok önemli farkların, çelişkilerin olduğunu farkettim. Bu farkların dile getirilmesi, bu çelişkilerin çözümlenmesi de, 'aydın' kavramı etrafındaki bilgilerimizi artırıcı, çoğaltıcı bir rol oynayacaktır. □

TARİH TANIKTIR: TOPLUMLARIN TARİHİ, SINIF SAVAŞIMLARI TARİHİDİR!

“Üç bin yıllık geçmişinin hesabını yapmayan insan günübirlik yaşayan insandır”

Ne Nepal ne Hindistan ne de Latin Amerika bizden sanıldığı kadar uzak. Nepal’de devrim arifesindeki mücadeleden Latin Amerika halkının anti-emperyalist öfkesinden moral buluyorsak uzak değildir bunlar. Bir bütünün kendi renginde parçaları, geleceğin altın çağı kavganın omuzlayanları olarak da son derece önemlidir yaşananlar...

Toplumsal olayları diyaletik ve tarihsel materyalist bilimsellikte anlamak, bu bilimsellik ışığında değerlendirerek çıkarımlarda bulunmak, yarına dair fikirleri ve pratikleri olanların zorunluluğudur. Karşı devrimci ideolojik propagandanın, postmodernizm ve medeniyetler çatışması kılıfıyla yoğunlaştığı bir ortamda bu zorunluluğun bir kez daha bilince çıkarılması son derece önemlidir. Bu önem üzerinde bu iki teoriyi kısaca da olsa açarak durmakta fayda var. “Medeniyetler çatışması” tezinin sahibi Huntington şöyle diyor: “19. yüzyıl ulus devletlerin birbirleriyle yaptığı savaşlara sahne oldu,

bunun sonucunda da imparatorluklar yıkıldı. 20. yüzyıl ise ideolojiler çağıydı. 20. yüzyıl boyunca SSCB ve Çin’in temsil ettiği komünizm ile ABD ve Batılı ülkelerin temsil ettiği kapitalizm arasında sonu malum bir çatışma yaşandı. Ve 21. yüzyıl ise artık ulus devletlerin veya ideolojilerin değil medeniyetlerin çatışacağı çağ olacak”. Bu çağ tespitinden sonra dünya medeniyet bölgelerini ise şöyle sayıyor: Batı, Konfüçyüs, Japon, İslam, Hindu, Slav-Ortodoks, Latin Amerika ve Afrika. Bunlar arasında asıl çatışmanın ise Batı ve İslam medeniyeti ile Çin’de anlamını bulan Konfüçyüs uygarlığı arasında patlayacağını ileri sürüyor. Bu tezin sahibi Huntington’un birkaç sıfatını saymakta fayda var. Çünkü ürettiği tezin neden çıktığı ve nereye hizmet ettiği noktasında bize yardımcı olacaktır. Harvard Üniversitesi

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü başkanı, Amerikan Milli Güvenlik Kurulu Strateji Direktörü, Amerikan Siyasal Bilimler Derneği başkanı, Foreign Affairs dergisinin kurucusu ve editörü. ABD emperyalizminin bahsettiği sıfatları yakastında gururla taşıyan Huntington, bu teorisiyle emperyalist yayılcılığı ve halklar üzerindeki tahakkümünü örtmeye çalışıyor. Asıl çatışma alanı olarak belirlediği alandan Batı-İslam-Konfüçyüs perdesini çektiğimizde ABD emperyalizmini görüyoruz. Zengin enerji -başta petrol- yataklarına sahip Ortadoğu'yu hakimiyeti altına alma projesi kapsamında Afganistan'la başlayıp Irak'la devam eden emperyalist işgali ve emperyalistler arası pazar dalaşına bir sonucu olan Çin-ABD ve diğer emperyalistler arasındaki

çekişmeyi medeniyetler çatışması kılıfına geçiren Huntington'un teorisi emperyalizmin, ısmarlama tezinden başka bir şey değildir.

Propaganda aracı olarak sıkça kullanılan diğer teori postmodernizme baktığımızda, karşıtlıklar arasında ayırım gözetmeksizin, karşıtlık kavramının kendisine karşı olan bir teoriyle karşılaşıyoruz. SSCB'nin yıkılması dünyada ekonomik ve ideolojik karşıtlıkların kalmadığının kanıtı sayılmıştır. Buna paralel olarak artık sınıf mücadelesinden söz edilemeyeceği, karşıt ideolojilerden söz etmenin geçmiş yüzyıllara ait bir 'dinazorluk' olduğu ilan edilmiştir. Bu propaganda teorik düzeyde postmodernizmle somutlanıyor.

Bu teori içinde insan, tarihi inşa eden bilinçli bir özne olarak görülüyor. Milyonlarca işçi ve emekçi yoksullar, sömürülen ülkelerin halkları tutarlılıktan yoksun çeşitli özne konumları içinde konuşan çelişiklere düşen bir kimlikten ibarettir. Bu önermeyle artık işçi sınıfının ilericiliğinden kapitalizmin mezar kazıcısı olma rolünden söz etmeye olanak yoktur (Aydın Çubukçu, Kapitalizmin Değişen Derisi Postmodernizm). Bu anlamda tarihin sonuna geldik, halkların emperyalizme karşı

kendileri için mücadele etme pratiği düşünülemez, karşıtlık yok, yani sınıf savaşımı bitti, deniyor.

Emperyalizm bu ideolojik saldırılarla Komünist Manifesto'da belirtilen "bütün toplumların tarihi sınıf savaşımı tarihidir" bilimsel belirlemesinin üstünü örtmeye çalışıyor. Çünkü Marksizm ile sınıf bilincine ulaşıp, "kendiliğinden sınıf"tan "kendisi için sınıf" durumuna gelen proletaryanın mezarını kazacağının korkusunu yaşıyor ki proletarya önderlik rolünü kavradığında, zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyinin olmadığını bilincine varıp kazanacağı dünya için kavgaya tutuşmuştu, yine tutuşacak. Korkuları bundan. Kısa, ancak prole-

taryaya büyük deneyimler bırakan 1871 Paris Komünü ile attığı ilk adımı, 1917 Büyük Ekim Devrimini izledi. Marksizmin yaşlanıp Leninizmle daha ileriye taşınması anlamına gelen bu devrim dünya halklarına kaderini ellerine alma çağrısıydı aynı zamanda.

Bu çağrı 1949 yılında Mao önderliğindeki Çin halkında yankısını buluyordu. Pratikleşen Marksizm Maoizmle dünya halkına şöyle sesleniyordu: "Emperyalizm ve tüm gericiiler kağıttar kaplandır". Günümüzde bu ses dünyanın değişik yerlerinde yankısını buluyor, bulmaya da devam edecek. Bu korku, telaş içinde ısmarlama teori icadı emperyalizmin sınıf savaşımı bitti propagandasına iktidarı zor kullanmaksızın devralma çabasıyla katkı sunanlara bir kez daha bu devrimlere ve

1789 Fransız Devrimi'ne bakmalarını öneririz. Tarihte hiçbir sınıf başka bir sınıfa iktidarını gönüllü devretmemiştir, etmeyecektir. Yukarıda alıntı koyarak ortaya koymaya çalıştığımız gibi toplumların tarihi sınıf savaşımı tarihidir. Bu savaşta iktidara yürüyen proletarya, devrimci zoru evrensel bir ilke olarak kabul edip doğru bir önderlikle uygular ki proletaryanın bu denenmiş bayrağına sırtını dönenler ya tarihin sonunu ilan etmiş ya da sınıf savaşımı bitti artık medeniyetler çatışması var teorilerine biat ediyorlar, demektir. 1789 Fransız Devrimi'nde iktidarı feodalizmden devrimci zor kullanarak devralan burjuvaziden gönüllü bir iktidar bekleyecek ka-

dar tarihe yabancılaşanlara bir kez daha hatırlatmakta fayda var: (devrimci) zor yeni bir topluma gebe, her eski toplumun ebesidir. Amacımız sistem içi onarım değil de devrimse devrim böyle bir şeydir. Eskiye yıkmadan -yerle bir etmeden- yeniyi inşa edemezsiniz. "Kapitalizm hiçbir niteliksel değişiklik olmaksızın yani devrimci zor olmaksızın, bir dizi tetrici değişiklikle sosyalizme dönüşebilir" düşüncesi olarak reformizm devrimi ve dolayısıyla zorunlu sonucu zoru hedeflemektedir. 1789 Fransız Devrimi, 1871 Paris Komünü, 1917 Ekim ve 1949 Çin Devrimi ispatlamıştır ki yeniyi yaratma kavgası eskiyi ezmeden kazanılmaz. Mao devrimi şöyle anlatıyor: "Devrim bir yemekli davet, tembel ve yumuşak, ılımlı, ince, nazik, çekingen ve alıcınap olamaz; devrim bir sınıfın diğer bir sınıfı yıktığı bir başkaldırı, bir şiddet eylemidir. Siyasi iktidar silahın namlusundan doğar". Yorumlarsak, ispatlanmış bu evrensel ilkeye gözlerini yumanlar Lenin'in deyişiyle "... her zaman eski düzenin savunucularının oyununa geleceklerdir". Gelecek perspektifi net olanlar tarihsel doğrulanımı içinde bu ilkeyi kabul eder ve uygularlar. Bu onların keyfi bir pratikleştirme çabası ya da kana susamışlığın sonucu değildir, zorunludur. Bu zorunluluk bilince çıkarılmadıkça insanlığın bir daha bu zorunluluğu duymayacağı, geleceği yaratma kavgası zafere taşınmaz. Silahlar (devrimci zor) bu yolda bir araç ve aynı zamanda kendisine de çevrilmiş bir araçtır. Anlamı da kime hizmet ettiğine bağlı, olarak şekillenir, değerlendirilir. İsrail Siyonizm'inin Filistinli çocukların üzerine acımasız-

ca sürdüğü tank da; o koca makinanın karşısına geçip taş atan çocuğun elindeki taş da bir silahtır. Arasındaki tek fark, kimin neye hizmet ettiği. Filistinli çocuğun eline taşı tutuşturan gerçekliği, zorunluluğu görmeden şiddet kötüdür, her türlü zor dolayısıyla sınıf savaşımızda proletaryanın burju-

Bu ayağa kalkış Venezüella'da Chavez çizgisinde çember içi onarım-iyileştirmeci olarak yanlış bir mecrada da somutlaşsa da halkın emperyalizme öfkesi desteklenmeli, anlatılıp sahiplenilmelidir. Şunu da belirtmek gerekir ki Chavez'in Bolivarçı devrim programı çerçevesinde yaptıkları elbette kendisinden öncekilere kıyasla iyidir.

vaziye kullanacağı zor da kötüdür, hümanizm dışıdır şeklindeki cilalanmış söylemleri kullananlar aslında ne büyük yanlışta içinde olduklarının farkında değillerdir. Devrimci-komünist hareketin taktiksel yenilgiler alması ve geriye çekilmesi sonrasında artan bu reformist söylemler kendisine ve halka yabancılaşmış, karşısındakinin (düşmanın) gücünü yenilmez görmenin de bir sonucudur. Göremedikleriyse Filistinli çocukların elindeki taşın

koca tanklar karşısındaki muazzam gücüdür. İşte bu güç doğru bir yola kanalize edilip insanın bilinçli pratiğiyle buluştuğunda dünyayı yerinden sarsacak halkın gücü ortaya çıkmış olacaktır. B. Brecht'in "Generalim Tankınız Ne Güçlü" adlı şiirinde anlatıldığı gibi "İnsan dediğin nice işler görür generalim / Bilir uçmasını, öldürmesini insan dediğin / Ama bir kusurcuğu var / Bilir düşünmesini de". İşte proletarya önderliğinde bu düşünen insana, bilinçlenen halka döndüğünde sonu devrim olan kavganın, "hümanist" kaçkınlarına tarih yerini çoktan ayırmış olacaktır. Bu anlayış sahiplerinin toplumlarının sadece -her türlü zor kötü- çocuk sağlığının bir sonucu olmadığı, tarihsel arka planlarının olduğu gerçeğini belirtip şunu vurgulamakta fayda var. Bu düşünce insanın bilinçli eyleminin belirleyiciliği karşısında "silahın" yenilmezliği anlayışını ön plana çıkarıyor. Egemenlerin bugün itibarıyla filoları, muazzam silahları, orduları olabilir, bu elbette gözardı edilmemeli ancak belirleyici olan bunlar değildir ki yeniyi yaratma kavgasında eskiyi ezme pratiği içerisindekilerin savaşta tanklara uçaklara değil halka güvenmesi

esastır. Esas olan silahlar olsaydı ABD emperyalizmi Irak'ta bir çıkmaz içinde olmazdı bugün. Silahın (zor) gücü kimin elinde olduğuyla ilgili bir konudur ve onu ele alan proletarya stratejik üstünlüğüyle şöyle der: "Biz savaşın kaldırılmasından yanayız, savaş istemiyoruz ama savaş ancak savaş yoluyla kaldırılabilir ve silahtan kurtulmak için silahı ele almak gerekir (Mao Sözleri). Bu zorunludur - evresel bir ilkedir".

Devrimci ve komünistlerin ideolojik olarak mücadele ve teş-

bir atmesi gerekenler bununla sınırlı değil elbette. Paris Komünü'nün iki ay kadar sürüp yenilmesi SSCB'nin 1980'lerin ortalarından itibaren modera revizyonizmin eline geçip yenilmesi ve Çin'in Mao sonrası aynı yola girmesi sonrasında burjuvazi ve onların kalemşörlarının yazılı-görsel her türlü aracı kullanarak "sosyalizm-komünizm yenildi", "iyi olsalar böyle olmazdı" ideolojik saldırıları karşısında mücadeleleri yükselterek ve halka doğruları anlatarak karşı koymak gerekmektedir. Bu mücadeleye şu soruları sorarak başlanabilir: Yenilen, geriye dönen neydi? Sosyalizm-Komünizm miydi yenilen yoksa taktiksel yenilgiler ve geriye dönüşler mi? Yapılan yanlışlar, sosyalizm ve komünizmden uzaklaşılacak çizgilerden sorumluluk niye sahiplenilsin ki, aksine mahkum edilip dersler çıkarılması zorunluymuş...

Son dönemde yoğunlaşan bu saldırıların, karşı devrimci ideolojik bombardımanın; telaşın bir nedeni olmalı (?) Kruşçev'in Stalin hakkında "gizli" mektubunun ortaya çıkışı, Mao hakkında yayınlanan "Yayınlanmamış Biyografi", Avrupa Komisyonu Parlamen-

ter Meclisi'nin komünizmin "insanlık suçu" olarak yargılanmasını gündemine alması vb Bunların hepsi emperyalizmin stratejik korkusunun, komünizm hayaletinin gerçeğe dönüşmesi kavgasının yükseltilmesinin onlara saldırgan korkunun göstergesidir ve onların korkusu insanlığın altın çağı umudunun yaşantılaşmasıdır.

Şu da ortaya konmalıdır: Devrimciler, komünistler hiçbir zaman: "Biz hiç yanlış yapmadık, yapmayız, yaptıklarımızın hepsi doğru, eleştirilmeyiz, özeleştiriyi yapmayız" demediler, demezler. Aksine önderlerinin varsa yanlışlarını kitlelerin önünde onlardan gizlemeden ortaya koyup eleştirirler: kendi yanlışları karşısında en acumasız özeleştiriyi yapmaktan çekinmediler, çekinmezler. Çünkü bu ideolojiye güvenin ve onun halkın hizmetinde bilimsel pratikleşmesiyle geleceğin kazanılacağına sarılmaz bir inancın sonucudur ki devrimci ve komünistler geriye dönüşlerin olabileceğini buna neden olan yanlışların ve bu yanlışların aşılması gerekliliğini ortaya koymuşlardır. Marksizm somut koşulların somut tahlilidir. Mao önderliğinde Çin somutunda yaratıcı pratikleştirilmesiyle daha

da ileriye taşınmış; proletaryanın daha güçlü iktidarlar yaratarak nihai hedefine varması için BPKD derslerini yaratmıştır. Halkların emperyalizme karşı yükselen öfkesi tüm bunlar ışığında örgütlenildiğinde onların korkusu halkın geleceği olacaktır.

Dünyanın çeşitli yerlerinde yaşananlar bunun habercisidir. Medeniyetler çatışması ve postmodernizm gibi tezlerle üzeri örtülmeye çalışılsa da Maoistler önderliğinde Nepal halkının iktidara yürüyüşü, Filipinler, Hindistan, Peru'da yükselen halk savaşı ve bunların yanında Latin Amerika halklarının emperyalizme öfkesi yaşananların apaçık bir sınıf savaşımı olduğunu kanıtıyor.

Yaşananlara Latin Amerika'dan başlayarak kısaca değinirsek: Latin Amerika halkının emperyalizme öfkesinde Latin Amerika'nın Asya, Afrika gibi dünya devriminin fırtına merkezlerinden biri olduğu gerçekliğiyle karşılaşılıyor (Huntington burayı medeniyetler çatışmasının bir alanı olarak göstermişti). Bugün itibariyle Venezuela'da Chavez, Boliviya'da Morales gibilerin temsil ettikleri program ve çizgi burjuva reformist, tarihsel süreçle ilişkili olarak burjuva demokrasinin hegemonyasında da olsa bu onları kaba bir tarzda uşak vb tanımlamalarla geçiştirip işin içinden çıkmamızı doğru kılmaz. Latin Amerika'da güçlü bir anti-emperyalist dalga var, kitlelerin devrim ve sosyalizm için mücadele cüreti var (Devrimci Demokrasi). Bu cürettendir ki 1823'te dönemin ABD başkanı James Monroe tarafından ilan edilen Latin Amerika'nın İspanyol sömürgecilerden kurtulmasının ardından bu bölgede doğan hegemonya boşluğunu doldurmayı hedefleyen ve Latin Amerika'yı "arka bahçesine" çe-

viren 180 yıllık Monroe doktrininin sallanması. ABD emperyalizmi bu süreçte arka bahçesinde kendisine karşı her hareketi zorla bastırıştır. Her türlü hileyi çıkarları doğrusunda kullanan ABD emperyalizmi sömürsü altındaki Latin Amerika halklarının bu tahakküme isyanı boşa değil; Latin Amerika'da gelir dağılımındaki eşitsizlik hat safhada. Nüfusun en zengin %10'luk kesimi, gelirden %48 pay alırken en yoksul %10'luk kesimin payı %1.6'da kalıyor (Temel Demirel, Latin Amerika hakkında Mart 2006'daki yazısından). Halkın yaklaşık %40'ı, iki doların altında bir miktarla geçinmeye çalışıyor. %70'i yoksulluk içinde yaşıyor (Partizan S.).

Bu ayağa kalkış Venezüella'da Chavez çizgisinde çember içi onarım-iyileştirmeci olarak yanlış bir mecrada da somutlaşsa da halkın emperyalizme öfkesi desteklenmeli, anlatılıp sahiplenilmelidir. Şunu da belirtmek gerekir ki Chavez'in Bolivarçı devrim programı çerçevesinde yaptıkları elbette kendisinden öncekilere kıyasla iyidir. Örneğin eğitime ayrılan bütçe 1996'da %2'ler seviyesindeyken 2004'e gelindiğinde %20'lere varmıştır. 1996-2004 tarihleri arasında 140 bin aileye 2 milyon hektar toprak dağıtılmıştır. Çocuk ölüm oranı binde 24'ten binde 17'ye gerilemiş, ekonomi 2005'te 9.4 büyümüş, 2004 yılında %19.2 olan enflasyon oranı 2005 yılında %15.3'e düşüyor. Dünyanın beşinci büyük petrol üreticisi olan Venezüella'da petrol gelirleri artık daha çok kamuya ayrılıyor vb.

Chavez'in yaptığı bu iyi şeyler Bolivarçı devrim programına dayanıyor. Bolivarçı devrimin içeriği: Toprakların kamulaştırılması ve yabancı şirketlerin, tekellerin tavsiyesi yerine vahşi neo-libera-

lizmin frenlenmesini öngörüyor. Yani sisteme dokunmadan, sistem içi onarım... Chavez 1998'de iktidara geldiğinde bu yana her seferinde kapitalizmi aşmak gerektiğini defalarca belirtmiş olsa da kapitalist özel mülkiyete karşı ciddi bir saldırı içine girmemiştir, yaşadığı söylenen devrime rağmen büyük tekeller, büyük bankalar, büyük toprak mülkiyeti yerli yerinde duruyor. Bunlara dokunmasını ondan beklemiyoruz. Bu Chavez'in çok kötü biri olmasından, emperyalizmin oynadığı olmasından değildir. Program ve pratik çizgisel olarak bunu yapamaz. İşte eleştirilmesi gereken budur. 21. yy. sosyalizmini inşaaya giren Chavez'e popülistçe söylemlerin heycanı ile sosyalist yakıştırmasında bulunmak doğru değildir. Dünden daha iyi olması yeterli görülürse elbette Chavez ve gibileri bayraklaştırılır.

Bunun yanında ABD emperyalizminin Chavez'den hoşlanmadığı da bir gerçek. ABD'nin politikalarını eleştirmesi, Bush'u yenden yere vurması elbette iyidir. İyi olan bir diğer nokta Chavez'in ABD emperyalizminin kuklalağını yapanlardan iyi olmasıdır. Tabii iyilik ne istediğiniz ve hedeflediğiniz alakalıdır. Bir diğer nokta Chavez'in popülistçe söylemleri. "ABD ülkemi işgal ederse dağa çıkar savaşır, gerekirse ölüürüm" şeklindeki söylemler pek tabii insanı heyecanlandırıyor ve tercihiniz kötünün iyisiyse Chavez'e devrimci sosyalist yakıştırmasında bulunmanız elbette doğal karşılanabilir. Anti emperyalistlikten çok anti ABD'ci de olsa ABD emperyalizmi Chavez'i sevmiyor, sevmeyecek de. Petrolünün %15'ini Venezüella'dan alan ABD'nin arka bahçesindeki -çemberin dışına çıkmadan çember içi onarım çizgisi de olsa- olanlardan hoşlanma-

dığı ortada. Fırsatını bulduğunda Chavez'i öldürmek dahil, devirmek için her yolu deneyeceği aşıkardır. Tarihi bunun kanıdır ki zaten bunu açıkça dillendirmekten çekinmiyorlar. Ortadoğu'da son Irak işgaliyle bir çıkmazın içinde çürüyen ABD emperyalizmi bugün itibariyle arka bahçesine söylemsel tehditler savurmaktan öteye bir pratik içine girmiyor. Bir yandan da bu çemberi-çelikten; sınıflar arası denge siyasetinden memnun. Fırsatını bulduğunda çember içi onarıma dahi tahammülsüzlüğünü göstermekten çekinmeyecektir. Ancak Latin Amerika halkının öfkesi doğru bir önderlik altında onu alt etmeye muktedirdir.

Bunlar ışığında Latin Amerika'da yaşananları takip edip iyi değerlendirmek gerekiyor. Ne "Chavez, Morales uşaktır" şeklinde kaba, kolaycı belirlemelerde bulunarak toptan reddedip bu halkın anti-emperyalist öfkesi ve devrim arzusunu görmezden gelmek doğrudur ne de Chavez ve gibilerinin popülist söylemlerini pragmatik/politik/çizgisel incelemelerde bulunmadan sosyalizm geldi gelecek diye Chavez'in kortejinde yer bulayım telaşına düşmek doğrudur. Türkiye-Kuzey Kürdistan'da bu yanlışla düşen yelpaze azımsanmayacak genişlikte. En çok da reformistler ve burjuva medyadaki seçilmiş solcuların ellerinde bayraklaştığına tanıklık ediyoruz. Reformistler, "bakın oldu, biz de yapabiliriz" söylemiyle alkışa dururken, onlarla aynı paralelde burjuva medyadaki eli ayağı düzgün solcularımız "yeni bir sosyalizm deneniyor" düşüncesiyle yeni devrimi bizim sola (CHP'sinden SHP'sine, TKP, ÖDP, EMEP'e kadar) örnek gösterme telaşındalar. Aman tren kaçımasın. Bunlara sormak gerekiyor

bu yenilik merakı nerden, neden, ne değişti? Emperyalizm daha da azgınlaşıp sömürü ağlarını genişletme dışında bizim bilmediğimiz; Marks, Engels, Lenin, Stalin, Mao'nun göremediği, idrak edemediği niteliksel değişime uğrayıp hümanistleşti de haberimiz mi olmadı? Bujuvazi yeni bir solculuk sosyalizm söylemleri süreciyle yumuşayıp: "Ben çok kaldım, buyur iktidar senin" diyerek ezilen halklara acımaya başladı da, Marksizm yanlışılamı, tarihin sınıf savaşmaları tarihi olduğu bilimsel ilkesi gerçekliğini yitirdi de farkına mı varamadık. Tabii bunlara cevabımız "hayır" olacak. Yenilik adı altında ortaya çıkışlar sadece bugüne özgü değildir. Ekim Devrimi'nin önderi ve Marksist ideolojinin büyük ustalarından Lenin döneminde de bunların olduğunu ve mücadele edildiğini biliyoruz. Lenin mücadelesi sırasında bir makalesinde şöyle diyor: "Bernestein'cılar Marksizmi dolaysız devrimci özünden kopuk olarak kabul etmişlerdir ve böyle kabul ederler. Parlamentar mücadeleyi özellikle belirli bir tarihi dönem için elverişli silahlardan biri olarak değil, "zor"u, "ele geçirme"yi, diktatörlüğü gereksiz kılan, temel ve neredeyse biricik mücadele biçimi olarak görürler. Tutumunu durumdan duruma belirlemek, kendini günün olaylarına ve küçük siyasetin ani yön değiştirmelerine uydurmak proletaryanın ana çıkarlarını tüm kapitalist sistemin ve tüm kapitalist evrimin temel özelliklerini unutmak ve proletaryanın ana çıkarlarını onun ya da varsayılan yararları uğruna feda etmek. İşte revizyonizmin siyaseti budur". George Ohamson da "Revizyonizmin reformculuktan ayrıldığı tek nokta, revizyonist düşüncelerin Marksizmde yapılan

bir takım düzeltmeler olarak sunulmasıdır" diyerek bu iki akımın özünün aynı olduğunu vurgulamıştır. Bunların ışığında bugüne baktığımızda temsilcileri tarihsel ilerleyişte Marksizmden daha da uzaklaşmaları dışında özsel bir değişime uğramamışlardır. Ülkemizdeki bu akımın mirasçılığını yapanların Latin Amerika'da yaşananlara yaklaşımı tam da bu tarihsel rotaya oturmaktadır. Bunlar Marksizmi referans alarak kendilerini eleştirenler karşısına "dogmatiksiniz" burjuva yenilikçiliğiyle çıkıyorlar. Proletaryanın iktidarlaşma pratikleriyle doğrulanmış tarihsel gerçekliğe sahip çıkanlar bu dogmatiklikse elbette kabul ederler. Bunun dogmatikçisi olmayı da sürdürürler. Ütopik sosyalizmi bilimsel sosyalizme taşıyan ve Marksizmi ortaya çıkaran Marks ve Engels'ten devralınan bayrak Lenin önderliğinde Ekim Devrimi'yle daha yukarılara taşınmış, Mao'yla Çin'de daha da yukarılara çıkarılarak bugüne devredilmiştir.

Tüm bunlardan doğru baktığımızda dünyanın bir başka coğrafyasında Nepal, Hindistan, Filipinler ve Peru'da yaşananlar ise "birkaç baldırı çıplak" haber dışında ne reformistler ne de bu burjuva medya güzeli solcularımız tarafından ağızlarına alınıyor. Ama doğru ya, orada yaşananlar birkaç baldırı çıplak teröristin eylemi, üzerinde durmaya değmez. Zaten bunu onlardan beklemek de doğru değil. Bu halk hareketi yaratma iddiasını taşıyanların görevidir. Değinememizdeki sebep; koydukları bu ayrımla bir yandan "yeni" bir devrim dillerden düşürülmezken diğer yandan iktidar yürüyüşlerinin üç maymun oynanarak karşılanması, kime hizmet ettiklerinin ayırıcına varmamızda bize kendi elleriyle kanıt sunmalarıdır.

Yoksa onlardan bunu beklemek doğru olmayacaktır.

Bu ortamda yukarıda değindiğimiz ülkelerde yaşananlara baktığımızda sınıfsal kurtuluş mücadelesinin doğru önderlerle buluşturulduğunda kitlelerin gücünün nelere kadir olacağını görmekteyiz. Devrim, kitlelerin eseridir, ilkesi yaşamlıyor. Nepal'e bakıldığında NKP(Maoist) önderliğinde başlatılan, onuncu yıla gelinen halk savaşında kat edilen yol, halkın iktidarlaşmasının 21. yy.daki somutlaşması olarak duruyor karşımızda. 10 yıl gibi kısa sayılabilecek bir zaman diliminde ülkenin %80'ini kontrolüne alan ve stratejik saldırı aşamasına geçen NKP(M) tarihin sonuna ilan eden post-modernistler ve sınıf savaşımını reddedenlerin gözlerine soka soka dünyanın çatısını kızıla boyarken adeta "Bitmedi daha sürüyor kavga ve sürecek / Yeryüzü aşkın yüzü oluncaya dek" dizelerini haykırıyorlar. Dünyanın en yoksul ülkeleri arasında olan ve sosyo-ekonomik olarak yarı feodal-yarı sömürge bir yapıya sahip Nepal'de o bitmeyen kavganın zaferle taçlandırılmasına bir adım kalmış durumda; son yaşananlar bunu gösteriyor. 14 Mart'tan itibaren başkent Katmandu, Halk Kurtuluş Ordusu tarafından ablukaya alınmış durumda ve 3 Nisan'dan itibaren ise kral iktidarı alaşağı edilene kadar genel grev ilan edilecek. Bu süre boyunca hayatın duracağı ve kitlesele gösterilerin yapılacağı belirtiliyor. Kral ve işbirlikçileri için tarihin onlara ayırdığı yere yolunmanın zamanı yaklaşırken proletarya önderliğindeki Nepal halkı iktidara yürüyor.

Bu yürüyüşlerinde yalnız değil elbette. Dünyanın başka yerlerinde verilen mücadeleler onların mücadelesinin açtığı yol-

da "Daha fazla Nepal, daha fazla iktidar" perspektifiyle daha da yükseğe kaldırılıyor kavga bayrağı. İşte Hindistan: Hindistan Komünist Partisi (Maoist) önderliğinde süren mücadele, özellikle iki Maoist partinin birleşmesiyle daha da yükseltiliyor. Nepal'de yaşananlardan rahatsız olan ABD emperyalizmi ve Hindistan gericiğinin tehditleri ve olası fiili müdahaleleri karşısında Hindistan'daki mücadele daha da önem kazanıyor. Hindistan'da kavga bayrağını taşıyanlar kat ettikleri yolla belirttiğimiz önemi yaşam-sallaştırıyorlar. Hindistan'da yaşananları yerinde görmek incelemek için kızıl iktidarları ziyaret eden CNN haber ekibi; Hindistanlı Maoistlerin kızıl iktidarların bulunduğu Anolhra Praolesh eyaletinden Nepal sınırına kadar uzanan bir kızıl koridor oluşturduklarını açıklıyor. Kurtarılmış bölgeye bağlı boş bölge sekreterlerinden biri olan Ganish Uyike bu bölgeye ilk geldiklerinde 23 kişi olduklarını, şimdi ise binlerce insanın saflarına katıldığını açıklıyor ve CNN halkın yaşantısındaki değişimi şöyle dillendiriyor: Maoistler yalnızca iyi savaşmıyorlar, iyi yönetebildiklerini de kanıtla-

yorlar (İK).

İşte başka bir ülke: Filipinler. Egemenler son ilan ettikleri sıkıyönetimle acz içinde olduklarını gösteriyorlar. Yaşanan bir yönetme krizidir. Filipinler Komünist Partisi önderliğinde verilen mücadele yükseltilecek sıkıyönetime en güzel cevap veriliyor.

Diğer bir ülke ise Peru. Latin Amerika'da olması bakımından üzerinde durulması bir kat daha önem kazanan bir ülke. Chavez, Morales ve benzerlerini bayraklaştıranlar aynı doğrultuda olmasına rağmen Peru Komünist Partisi'ni (PKP) ağızlarına dahi almıyor, derin bir sessizliğe gömülüyorlar. Peru'ya değindiklerinde mücadele eden örgütlerden sayma gereği dahi duymayarak PKP yokmuş gibi davranıyorlar. Pek tabii bu anlaşılmaz değildir. PKP başkanı Gonzalo'nun 12 Eylül 1992'de yakalanıp bir kafes içinden halkına seslenmesinden itibaren 12 yıl sonra 2004 yılında mahkemeye çıkarıldığında yoldaşlarıyla kucaklaşıp yumruğunu kaldırarak diğer yoldaşlarıyla birlikte Şan olsun MLM'ye "Yaşasın halk kahramanları, Yaşasın Peru halkı, Yaşasın PKP" sloganlarıyla kurtuluş yolunu bir kez daha hay-

kırdığında Gonzalo'nun sesinde yaşam bulan stratejik üstünlüğün ifadesiydi. İşte bunlardandı bu sessizlik, işte anlaşılmaz olmayan gerçek budur.

Sonuç

Halkların dünyanın çeşitli coğrafyalarında yükselen bu anti-emperyalist öfkesi, devrim özlemi ve mücadelesi doğru önderlikle buluşturulduğunda zaferle sonuçlanacak bu kavganın dünyayı yerinden sarsacağı ortadadır. Demokratik devrim yolunda demokratik halk hareketini yaratma mücadelesinin bileşenleri dünyayı bu bütünlük içinde anlayıp yoğunlaşan karşı devrimci ideolojik saldırılar karşısında iktidara yürüyen halkların mücadelesini kitlelere anlatma görevini pratikleştirmek zorundadırlar. Ne Nepal ne Hindistan ne de Latin Amerika bizden sanıldığı kadar uzak. Nepal'de devrim arifesindeki mücadeleden Latin Amerika halkının anti-emperyalist öfkesinden moral buluyorsak uzak değildir bunlar. Tüm bunlar bir bütünün kendi renginde parçalarıdır. Geleceğin altın çağ kavgasının omuzlayanları olarak da son derece önemlidir yaşananlar... □

Kitabın Adı: BOLŞEVİK PARTİSİ TARİHİ
Yazarı: J. V. STALİN
Sayfa Sayısı: 456

———— Bolşevik Partisinin tarihinden öğrenmeliyiz. Bu tarih bizi, yani üretkenleri, ezilenleri, toplumsal gelişme ve politik savaşımın yasalarının ve devrimin illici güçlerinin bilgisiyle donatır. ————

KÜNYE

KİTAP Bolşevik Partisi'nin (1), 1938'e kadar uzanan tarihini anlatmaktadır. Kapsadığı dönem açısından kitap, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin tarihi olarak da değerlendirilebilir. İnsanlık tarihinin en önemli alt üst oluşlarından birinin, devrimin koşullarını hazırlayan tarihsel gelişmelerin, devrimi boğmaya çalışan iç ve dış saldırılara karşı halkın, Bolşevik Partisi önderliğinde ayağa kalkışının tarihidir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) yani bilinen adıyla Bolşevik Partisi, 1880'lerde Rusya'da oluşan ilk küçük

Marksist dernek ve gruplarda örgütlenmeye başlayarak, işçi sınıfıyla bağı olan dernek ve gruplar üzerinden kitlelere sosyalist bilinç taşıyarak, harekete yön vermeye başladı.

Bolşevik Partisi'nin tarihi üç devrimin tarihidir: 1905 burjuva-demokratik devriminin, 1917 Şubat burjuva-demokratik devriminin ve 1917 Büyük Ekim Sosyalist devriminin tarihidir. Bolşevik Partisi bu aşamalarda işçi sınıfının ve tüm emekçi halkın düşmanlarına karşı; büyük toprak ağalarına, kapitalistlere, karşıdevrimcilere, ülkeyi ele geçirmek isteyen emperyalistlerin bütün

ajanlarına karşı yürüttüğü devrimci savaşında, güçlendi ve çelikleşti. Bu süreç içerisinde çelikleşen Bolşevik Partisi, çarlığı devirecek, büyük toprak ağalarının ve kapitalistlerin egemenliğine son vermiş, insanlık tarihinin ilk sosyalist devletini kurmayı başarmıştır.

Bugün ülkemiz içinde önemli bir noktada duran köylülük ve toprak sorununa ilişkin bakın Lenin ne diyor: " Marksizm, burjuva devriminde proletaryaya, burjuva devriminden yana çekilmeyi, bu devrime karşı kayıtsız kalmayı, bu devrimde yönetici rolü burjuvaziye bırakmayı değil, enerjik bir biçimde devrime katılmayı, sonuna kadar var-dırılacak proleter demokrasi için devrimi sonuna dek var-durmak için kararlı bir biçimde savaşım yürütmeyi öğretir." Bu savaşım içinde Bolşevik Partisi, programını oluştururken, devrimin üç aşamasında (1905,1917 şubat ve 1917 Ekim) yönelimlerini somut koşulların aciliyetine göre belirlemiş ve nihayetinde koşulları ezilen halkların lehine çevirebilmeyi başarmıştır. Bolşevik Partisi (o zaman ki adıyla Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi) 1903'teki 2. kongresinden 1918'deki 7.kongresine kadar uzanan zaman diliminde programını şöyle ilan ediyordu:

*Demokratik bir cumhuriyet oluşturma

*Köylerde köleliğin kalıntılarının ortadan kaldırılması

*Toprak ağalarının topraklarını el konulması ve

*8 saatlik iş günü.

Ekim Devrimi'ne kadar olan dönemde programda ifade edilen durumların yaşam bulmasıyla birlikte Bolşevik Partisi 1918 Mart'ında yaptığı 7. kongresiyle;

*Ülkeyi emperyalist savaştan çıkarmayı başarmış,

*"barış" ve soluk alma dönemi getirmiş,

*Kızıl Ordu'yu örgütlemek için zaman kazanmış ve

*partiye, sosyalist bir düzen kurma görevi yüklemiştir.

Yaşam kendi dilinden konuşmaya devam ediyor. Sorun: Kurşunlanan Kürdün, toprağında açlığa mahkum edilen köylünün, köleleştirilen emeğin, geleceği karartılan gençliğin ve yıkıma sürüklenen doğanın sesini duyabilmektedir. Bu ses bizim sesimizdir. Bolşevik Partisi tarihi, bu çığlığın tarihidir.

Bolşevik Partisi programını hayata geçirmeye çalışırken, parti içinde de çok çetin bir mücadele yürütmüştür. Parti içindeki yanlış anlayışlara karşı mücadelenin ne kadar önemli olduğuna, sosyalist devletlerdeki geriye dönüşler açık bir şekilde göstermiştir. Dolayısıyla, iki çizginin mücadelesi, doğru ile yanlışın mücadelesi, parti içinde de mevcuttur ve dik-

kat edilmelidir.

Bolşevik Partisinin tarihinden öğrenmeliyiz. Bu tarih, bizi, yani üretkenleri ve ezilenleri, toplumsal gelişme ile politik savaşımın yasalarının ve devrimin itici güçlerinin bilgisiyle donatır. Bu tarihten öğrenmeliyiz ki güçlenip çelikleşebilelim ve geleceğimizi kazanabilelim. Bir devrim içi boş sloganlarla ve sorumsuz bir çalışma tarzıyla yapılamaz. Devrim ancak ve ancak devrimci bir yürüyüşle gerçekleştirilebilir. Bolşevik Partisi tarihi, öğrenmek isteyen, yenilenmek isteyen ve ayağa kalkmak isteyen herkese kurtuluşun yolunu gösterir.

Bu tarih, insanlığın aydınlık geleceğine ulaşma yolunda bilincimizi berraklaştırıp tüm benliğimizle hayata karşılamamızı emreder.

Yaşam kendi dilinden konuşmaya devam ediyor. Sorun: Kurşunlanan Kürdün, toprağında açlığa mahkum edilen köylünün, köleleştirilen emeğin, geleceği karartılan gençliğin ve yıkıma sürüklenen doğanın sesini duyabilmektedir. Bu ses bizim sesimizdir. Bolşevik Partisi tarihi, bu çığlığın tarihidir.

(1) "Bolşevik " tanımlaması, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin ikinci kongresinde ortaya çıktı. Kongrede Lenin'in önerdiği programa karşı çıkan gruplar bulunuyordu. Fakat kongre, Lenin'in önerdiği programı kabul etti. O tarihten sonra seçimlerde oyların çoğunu kazanan Leninistlere Bolşevik (Bolşinstvo'dan çoğunluk); oyların azını alanlara, Lenin'e karşı olanlara Menşevik (Menşistvo'dan azınlık) denildi. □

YOLLANAMAMIS BİR MAİL YAHUT BİZ SENİNLE AYNI ŞEHİRDEYİZ! !

Farkında mısın sevgilim
Biz bugün seninle
Aynı şehirdeyiz
Sen bir semt adısın Ankara'da
Ben bir ilçe adıyım
Haritalara sığmayan kayboluşlarda
Sen saklı kent ben Viranşehir
İki ayrı ilin iki ayrı piçlikleriyiz
Tüm coğrafyalara inat
Biz bugün seninle
Aynı şehirdeyiz

Farkında mısın sevgilim, biz bugün seninle aynı şehirdeyiz! Kaval çalabilen bir koyundur, bana haksızlık ediyorsun diyen ben. Asıl haklı olan benim. sen çürümüşsün diyen ben. Bir diğerini yalanlarken yalancı olan diğer ben. İçimde öldürdüğüm ben... Ölürken yaşatmaya çalıştığın ben... Benlerin fırtınasında, elinde rüzgâr gülüyle ağlayan çocuk. Ben... Yamı başımda açılan şubem... Taklitlerim, gerçeklerim... Bendeki biz, bizdeki ben. Kimi zaman ve çoğu zaman yer değiştiren sen ve ben.

Ben, sen, biz... Biz seninle ne kalabalık aynı şehirdeyiz.

Birbiri ardına saklanan binalar. Arabalar, bisikletler, boyacılar ve taşa açan bu yoksulluk, bu çiçek, bu işportacılar... Akıllı başımın cezasını çeken saygılı ayaklarım. Eskimiş ayakkabılarımın içindeki bu soylu aşk, bu fidan korkutan sevda... Uzun upuzun kaldırımlar... Kaldırımların sebebi asfalt yollar... BMWler... Mercedes'ler... Kedilerle aynı çöplükten beslenen canım karton çocuklar, yaşıtla-
rım çuval gençler... Parasızlığımıza aldırımdan akıp giden trafik... Trafik lambaları... Trafik polisleri... Trafik polislerinin olduğu yerde, geçersiz sayılan trafik lambaları...

Aklımızdaki biletin fikrine bile amorti vurdurmayan bu hayat, bu piyangoocular... Yasalar ve yasaklarla biz seninle, ne çamur aynı şehirdeyiz.

Sendе şaşkınlık yaratan sözlerim... Sende şaşkınlık yaratan benden başka sevdiğin gözlerim... Kimi zaman ve çoğu zaman yanıtız bir dilekçe gibi elimde kalan sözlerim... Beyaz tenine değdikçe halk olan, okulunuzun kantinine girmeyecek olan sözlerim... Yargısız, hükümsüz, işkencesiz hatta kendi isteğimle cezavlerine yolladığım sözlerim... Sözlerim gözlerin... Her gördüğümüzde bize dik durmamızı işaret eden o kambur kadın ve biz... Biz seninle ne tuhaf aynı şehirdeyiz. Bitmek tükenmek bilmeyen boyun ağrıları, senin içtiğin fosfor yeşili sigaralar, getirdiğin kız yurdu gizemi ve ağzıma bıraktığın bu kozmetik tatla biz seninle ne ayıp, aynı şehirdeyiz. İsterik bakışlar, ayıp dokunuşlar... Korkusuz sevişmelerimizdeki o olmayan erkek çocuğu... O olmayan erkek çocuğunun oynadığı, o olmayan park, o olmayan parktaki o olmayan büstler, o olmayan gereksiz anıtlar... Birden fazla çanta takan o kadın... Akşamları güneş gözlüğü takan o adam, o adamlar - onlar - depoda unutulmuş birkaç kukla ve birkaç saydam polisle biz... Biz seninle ne korkunç, aynı şehirdeyiz.

Farkında mısın sevgilim, biz bugün seninle aynı şehirdeyiz. Genelevler... Fahişeler... Kirli tırnaklar... Nasırlı dokunuşlar... Beyaz gömlek, kumaş pantolon, sakal traşları... Kolonyalar... Peçeteler... Hafta sonları ve tekerleğin icadından bu yana ağlayan bu işçiler, bu köylüler, bu patron, bu ağa, bu çelişki ve bu biz... Biz... Gökyüzü mavi mi beyaz mı diye

tartışırken ansızın kopan uçurtma... Bu dizimizdeki tarifsiz boşalma... Biz, sloganlar, afişler, gazeteler... Kimi zaman ve çoğu zaman, yalnızca duvarların anladığı afişler... Birkaç yiğit, birkaç kahraman, birkaç anlatan ve birkaç fantastik devrimci ve biz... Biz seninle ne zor aynı şehirdeyiz.

Farkında mısın sevgilim, biz bugün seninle aynı şehirdeyiz! Birbirine kul koleksiyonunu gösteren tanrılar... Çok sanrılı dinler... Camiler... Mahyalar... Mahyaların üstünde, insanları günebakan çiçeği yiyerek izleyen açık mavi şeytan... Şeytan, Allah,

birkaç yeniçağ peygamberi, birkaç hastalıklı şair... Artık duymadığımız ezan sesleri... Kimsenin duymadığı sesler... Tüm kayıp seslerin bulunduğu bu istasyon meydanı... Seslerden yorulan ve kendini kemaniyla vuran o çingene... O şarkı... o şarkıya klip olan bu şehir... Her şeye benzerken hiçbir şeye benzemeyen yüzün, bulanık bakışların. Şarkılar, türküler, marşlar ve zıvalarla, biz seninle ne sessiz aynı şehirdeyiz.

Şahidimdir. Ben, sen ve uykularımı kaçıran hırsız gözlerin ve uykudayım ve eminim ve biz bugün seninle aynı şehirdeyiz. □

OZANLAR SÖYLÜYOR

**Oluk Oluk
Öldüğümüz yerden
Sesleniyor
Victor Jara
"El pueblo
Unido"**

**Evrensel dostumuz
Lorca
Ay gibi güzelleşiyor
Dinliyor Yazıyor**

**Enternasyonalizm
Diriliyor dinliyor
Yazıyor
Pablo Neruda
Zaferi
Yazıyor**

**Hayalet dolaşiyor
Durmada dolaşıyor.**

ÇINAR DERİN

"Sıkı Durun. Kaçmadık. Yenilmedik...Çünkü Spartaküs ateş ve ruh demektir, yürek ve can demektir. Proleter devrimin iradesi ve eylemi demektir. Çünkü Spartaküs zafer özlemini, sınıf bilinçli proletaryanın mücadele azmini temsil etmektedir... Bunlar elde edildiği zaman, biz ister yaşayalım, ister yaşamayalım, programımız yaşayacaktır ve kurtulan halkların dünyasına egemen olacaktır. Her şeye rağmen!"

Karl Liebknecht

(Die Rothe Fahne, 15 Ocak 1919)

20 yüzyılın başlan-
gıcı sınıf müca-
deleleri tarihinde
emperyalizm aşamasının başlan-
gıcıdır ve bu çağ, işçi sınıfının
mücadelesi bakımından devrimler
çağıdır. Yirminci yüzyıl, görkemli
mücadelelere, bunun yanında bü-
yük katliamlara tanıklık eden bir
yüzyıl oldu. Köşemizde yer vere-
ceğimiz isim bu görkemli müca-
deleler içerisinde Almanya işçi sı-
nıflarında yer alıp, işçi sınıfı-
nın tarihsel davasının bayrağını
yükseklerde dalgalandırmış ve bu-
güne büyük bir miras bırakmış,

mücadelemizin önemli kilometre
taşlarından biri: Karl Liebknecht.

Karl, 1881'de Leipzig'de doğ-
du. İşçi önderi Wilhelm'in oğlu
Karl, genç yaşta sosyal demokrat-
ların sol kanadının liderleri arasın-
da yer aldı. 1907'de kurulan Ulus-
lar arası Gençlik Federasyonu'nun
Yüksek Kurul üyeliğine seçildi.
Avukat olan Karl, siyasi davalarda
savunma üstlenip, kazandığı da-
valarla ün yaptığı gibi lıyesi oldu-
ğu Alman Sosyal Demokrat Parti-
si içinde de savaş ve monarşi kar-
şıtı tutumun da en kararlı temsilci-
siydi. Liebknecht, mahkemelere

sadece avukat olarak çıkmıyordu,
birçok devrimci önder gibi sanık
olarak çıkarıldığı mahkemelerde,
ülkesindeki emperyalist hükümet
ve emperyalist burjuvaziye karşı
kayıtsız şartsız devrimci mücade-
leyi ön plana çıkarıyor ve bütün
bir devleti yargılamasını biliyor-
du. 1907'de yayınlanan "Milita-
rizm" ve "Anti militarizm" adlı
kitaplarından ve "vatana ihanete
hazırlık" suçundan bir buçuk yıl
kale hapsine mahkum edildi. Çı-
karıldığı mahkemede şunları söy-
lüyordu: "Ben, savaş ve barış üye-
rine kararın, bütün bir halk irade-

sine bağlanmasını istiyorum ve ben en son olarak ordumuzun 'iç düşmana karşı savaşmasını' kardeş kavgası için kullanmasını istemiyorum."

31 Ocak 1911'de ölen SPD (Alman Sosyal Demokrat Partisi) önderlerinden Paul Singer'in cenazesi, 500 bin emekçinin katıldığı bir eyleme dönüşmüştü. "Bu yürüyüşün arkasında yatan şey, tüfeklerden çıkan mermilerle yok edilemez" denilerek, sadece yürüyüşün tarifi yapılmıyor, aynı zamanda Kayser II. Wilhelm de uyarılıyordu.

1912 yılında üç sınıflı eğitim sistemi uygulanarak, yeni bir İmparatorluk Parlamentosu (Reichstag) seçilmişti. 'Reich düşmanları' bu seçimlerden olağanüstü bir başarıyla çıktı ve SPD'den 110 milletvekili Reichstag'a girmeyi başardı. Gerici asilzadeler, büyük bir hezimete uğramışlardı. Hatta Potsdam-Spandau-Osthavelland, yani Kayser'in kalesi ve seçim bölgesi olan birçok yer bir 'kızıl' tarafından ele geçirilmişti. Bu kızıl, 1901'de Berlin Şehir Meclisi'ne, 1908'de Rusya Meclisi'ne seçilen Karl Liebknecht'ten başkası değildi.

1913'te Avrupalı emperyalistler, dizginsiz saldırılarını sürdürürken ve savaşa hazırlanırken, ülke yoğunlaştırılmış bir sömürü, eşitsizlik ve zulüm dönemini yaşıyordu. Karl, yapılan toplantılarla, yürüyüş ve mitinglerle, emekçileri savaşa karşı olmaya çağırıyor ve muazzam dinamikler taşıyan devrimci potansiyelin tamamen yok edilip tasfiyesi için seferber olan hükümetin, tüm çabalarını boşa çıkarıyordu. Yalnız değildi. Berlin proletaryasının yakından tanıdığı ve SPD'nin çıkardığı önemli yayın organlarından birinde çalışan devrimci Rosa Lüksemburg da onunla aynı görevi

üstlenmişti. O da Karl gibi tarihin motorunun sınıf mücadelesi olduğunu ve tarihi ancak kitlelerin, ezilenlerin yaratabileceğini biliyor ve bu doğrultuda haksız savaşa karşı olmak için emekçileri isyana çağırıyordu.

Ve Artık Savaş Başlıyor

Takvimler 1914 yılını gösterdiğinde, artık bütün bir dünya savaşın eşiğindeydi. Berlin proletaryası, hayatın keskin çelişkileri içerisinde köle yaşama ve savaşa karşı isyan ediyor ve "savaş kıskırtıcılarına" karşı her yerde kitlesel eylemler düzenliyorlardı. Karl ise bir yandan emekçileri savaşa karşı olma yolunda bilinçlendiriyor diğer yandan ise parti içinde marksizmin ilkelerine gittikçe daha açıktan başlayan saldırılar üzerine yaygınlaşan reformculuk dalgasına, parti içi sapmalara, yozlaşmaya ve çürümeye karşı amansız bir mücadele veriyordu. SPD'nin iki başkanından biri olan Hugo Haase, Temmuz ayında savaşa karşı bir bildiri yayınladı; ama geç kalınmış bir bildiri. Çünkü emekçiler birçok şeyi göze ala-

rak, haftalar öncesinden savaşa karşı olduklarını alanlarda kitlesel eylemleriyle dile getiriyorlardı.

Karl ve Rosa'nın önderliğinde Berlin proletaryasının, boyunlarında sallanan kölelik zincirine ve savaşın keskin gerçekliğine artan tepkisine karşı, Kayser II. Wilhelm, 29 Temmuz'da hükümete bir nota gönderdi. Notada sosyalistlerin sokaklarda gösteriler düzenlediğini, bu duruma derhal son verilmesini, yoksa tüm ülkede savaş hali ilan edeceğini bildiriyordu. Dediğini de yaptı. Ülkede savaş hali ilan edildi ve bütün devrimciler tutuklanarak; gençler savaşa, yaşlılar ise hapse gönderildi. Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin önderliği ise savaşa karşıtlığını bir kenara iterek, vatanın savunuculuğuna soyundu ve parlamentoda, savaşa ödenek verilmesine onay verdi. SPD her zaman çalkantılı ve pasif bir parti oldu. Bir zamanlar marksizmin Ortodoks temsilcisi olan Kautsky'nin teorik sapmaları ve tüm eğilimleri idare eden orta yolcu oportünizmi, Bernstein'in revizyonist ve reformcu anlayışı, SPD'nin zaman-

la ihanetçi bir bataklığa saplanmasında etkili oldu. SPD savaş konusunda izlediği sosyal-şoven ihanet politikasıyla, temsil edildikleri Alman Parlamentosu'nda 4 Ağustos 1914'te savaş kredilerine onay verdi. Başlangıçta parti disiplini ne tymak için karar lehine oy kullanan Liebknecht, 2 Aralık 1914'te tek başına savaş kredilerinin onaylanmaması için oy kullandı. Bunu, bir yıl sonra 20 milletvekilinin parlamentoyu terk etmesi ve 10 milletvekilinin aleyhte oy kullanması izledi. Bu aynı zamanda SPD içindeki bölünmenin de başlangıcıydı.

İşçiler Ayaklanıyor ve SPD İhanete Devam Ediyor

SPD'nin ihanet bataklığına saplanmasından sonra, Karl ve Rosa, Enternasyonal Grubu örgütlediler. Savaşın getirdiği katlanılmaz acılar, yokluklar, ölümler ve işkenceler devam ederken, Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın yalanlarına ve yayılmaya çalışılan liberal hayallere inat, Karl ve Rosa, emekçilerin bilincini sürekli zorluyordu ve savaş karşıtı faaliyetlerine illegal bir şekilde devam ediyorlardı. Rosa 1916 Şubat'ında tutuklanarak hapse gönderildi. 1 yıllık tutukluluktan sonra özgürlüğüne kavuştu; fakat beş ay sonra savaş karşıtı faaliyetlerinden dolayı tekrar tutuklandı. Enternasyonal Grup'un 1 Mayıs 1916'da düzenlediği gösteride ise Karl tutuklandı ve 4 seneye mahkum edilerek, milletvekilliği düşürüldü. Bunun üzerine elli beş bin işçi greve giderek savaş karşıtı mücadeleye yeni bir soluk, savaş karşıtı politikaya yeni bir güç kazandırdı. Artan sokak gösterileri ve grevler, savaşın büyüyen faturası ve Alman devletinin yaklaşmakta olan yenilgisi, SPD içinde de yeni bir bölünmeye yol açtı. Bu dönem,

proletaryanın ve tüm emekçilerin haklı ve meşru taleplerine sırtını dönen, barış, uzlaşma ve diplomasi tezgahlarında emperyalizmin yürüncesinde hareket eden sosyal demokratlarla, savaş karşıtı sosyalistlerin ayrıştığı bir dönem oldu. 1916 ilkbaharında Reichstag'taki SPD meclis grubundan savaş karşıtı muhalif bir grup ayrılarak Sosyal Demokrat Çalışma Grubu'nu kurdu. Daha sonra bu grup SPD'den de ayrılarak Almanya Bağımsız Sosyal Demokrat Partisi'ni (USPD) kurdu. 1916 başlarında kurulan, içinde Karl ve Rosa'nın da yer aldığı Spartaküst Grubu da sonra USPD'ye katıldı.

1918'e gelindiğinde savaş karşıtı muhalefet çılgın büyüdü. Artık işçilerin sabrı kalmamıştı ve Berlin'in her tarafında 'yeter artık savaşa son!' sloganları yükselmeye başlamıştı. Nihayetinde 28 Ocak'ta Berlin tarihinde görülmemiş bir genel grev başladı. Grevci işçiler, bütün fabrikaların temsil edildiği 418 kişilik bir konsey seçerek aralarından 11 kişilik bir eylem komitesi oluşturdu. Bu komite Berlin ve çevresindeki eylemleri, örgütlemeye ve denetlemeye görevlendirildi. Berlin'de başlayan grevler pek çok Alman kentine yayıldı. Grevci işçiler savaşa derhal son verilmesini, olağanüstü uygulamaların son bulmasını talep ediyorlardı. Birçok yerde çatışmalar ve direnişler yaşanıyor, silah endüstrisinin bütün önemli fabrikaları artık ordunun denetimine veriliyordu. İşçiler silah üreten fabrikalarda çalışmaya zorlanıyor, çalışmayanlara ise ağır cezalar veriliyordu. 3 Şubat'ta eylem komitesi hükümete destek veren sendika merkezinin ve SPD'nin zorlaması sonucu grevi sonlandırdı. Greve önderlik eden işçiler ise tutuklanarak hapishaneye gönderildi. Bu tutuklamalardan

ve operasyonlardan kurtulanlar, yeni bir direniş örgütlemeye başladı. Bu kez işçiler, silah fabrikalarından tüfek ve mermi çıkartıp depoluyor ve artık silahlanıyorlardı. Bütün fabrikalardaki devrimci sendika temsilcileri, kendi fabrikalarında silahlı birlikler kurmaya başlamışlardı. Bunun üzerine Alman Hükümeti kurnazca bir politikayla bir taraftan ateşkes görüşmelerine başlanması kararı alırken diğer taraftan içerden yükselen muhalefeti dizginlemek için çeşitli burjuva partilerin yanı sıra sendikacıların ve iki SPD önderinin de aralarında bulunduğu yeni bir hükümet kurdu. Amaç parlamenter bir monarşiyle yola devam etmektir. Tüm bu saldırılar işçilerin öfkesini bilerken, savaştan yenilgiyle çıkacağı kesinleşen Alman ordusundaki askerler de savaşın bitirilmesini istiyor, işçilerden ve savaş karşıtı eylemlerden yana tavır almaya başlıyordu. Egemenler tüm bu gelişmelere, işçi ve emekçilerin yoğun baskılarına boyun eğerek Karl'ı salıvermek zorunda kaldılar. 23 Ekim'de Berlin istasyonuna gelen Karl, 1 Mayıs 1916'da tutuklandığı meydanda bu kez yirmi bin işçi ve emekçi tarafından karşılanıyor ve onları devrim yapmaya çağırıyordu.

Savaş sünmekteyken ve bu gelişmeler yaşanırken, donanmaya son bir saldırı için emir verildi; fakat donanma askerleri bu emri reddedip ayaklandılar. Bu ayaklanma Kasım Devrimi'ne giden kıvılcımı çakmış oldu. Tutuklanan isyancı askerleri desteklemek için işçiler Kiel'de büyük bir gösteri düzenlediler. 4 Kasım'da Kiel kenti, tamamen işçi ve asker konseylerinin denetimine geçti. Kiel'de başlayan ayaklanma hızla bütün Almanya'yı sardı. Münih'te, Berlin'de ve birçok kentte işçi, asker ve çiftçi konseyleri

kent yönetimlerini ele geçirdi. SPD bu gelişmeler karşısında ayaklanmaları bastırmak için Gustav Noske'yi görevlendirdi. Fakat ayaklanmalar bastırılmayınca SPD bu defa ayaklanan asker ve işçilerin oluşturduğu konseylerin iktidarı ele geçirmesini engellemek için o zamana kadar karşı çıkmadığı Kayser II. Wilhelm'in istifasını ve yeniden seçimlere gidilmesi talebini dillendirmeye başladı. Nitekim Kayser, bir sabah uyandığında, gazetelerin ikinci baskılarında tahttan çekildiği ve Friedrich Ebert'in başkanlığa getirildiği haberini okudu, kendisi de tahttan çekildiğini gazetelerden öğrenmişti. Artık sermaye için kaybedecek zaman yoktu.

Devrim artık başlamıştı; ayaklanmalar hızla yayılıyor ve halk kitleleri bilinçleniyordu. Ayaklanmaların hızla yayılması üzerine devrimci işyeri

temsilcileri Liebknecht'le bir toplantı yapmış fakat somut ve güçlü bir ayaklanma için bir tarih belirlenememişti. Bunun üzerine kitleler kendiliğinden sokaklarda toplanmaya başladılar. Bu belirsizliğe son vermek için Spartakistler ve Devrimci İşyeri Temsilcileri 9 Kasım'da genel grev çağrısı yaptılar. Büyük ölçüde bu çağrıya uyan işçiler gerici gazetelerin büro ve matbaalarını işgal ederek oraların artık Karl ve Rosa'nın yönetimi altındaki Rote Fahne'ye ait olduğunu ilan etti. Hapishaneler basılarak siyasi tutsaklar serbest bırakıldı; pek çok kışla ve karakol işgal edildi. Başlayan devrimin başarıya ulaşmasının tek ihtiyacı gerçek bir önderlikti.

Devrim Kanla Bastırılıyor

SPD'nin ihanetçi çizgisi ve karşı-devrimci eylemleri gittikçe güçleniyordu. Kitleler üzerinde büyük bir etkiye sahip olan Karl

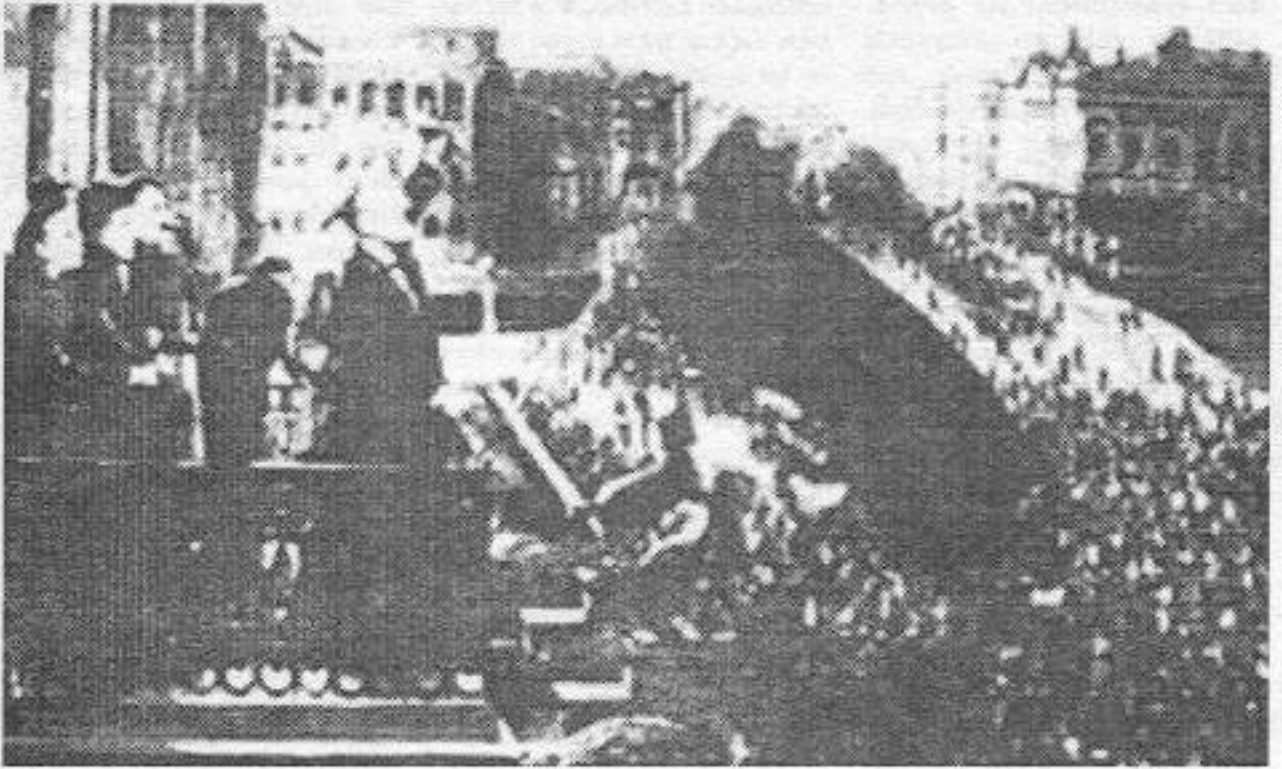
Liebknecht'in de içinde yer alacağı bir devrim hükümeti kurulması için USPD ile görüşmelere başlayan sağcı, sosyal demokrat önderlerin hayalleri, Liebknecht'in ortaya koyduğu "Sosyalist Cumhuriyet" koşuluyla suya düştü. USPD Karl'ın düşüncelerine destek olurken; tüm SPD önderleri şiddetle karşı çıktı. SPD, hükümetten "Yaşasın Toplumsal Cumhuriyet" sloganıyla çekilerek USPD ile birlikte sözde "Devrim Hükümeti"ni kurdu. Liebknecht, bu manevraya "Sosyalist Cumhuriyet" in kurulduğunu ilan ederek karşılık verdi. Fakat belirsizlikler ve dağınıklık giderilemedi. Alman Devleti henüz ayaktaiken ordu, devlet ve bürokrasi işlerken 10 Kasım'da Halk Cumhuriyeti

ilan edildi ve Halk Temsilcileri Konseyi oluşturuldu. Oluşturulan konseyde, USPD ve SPD de yer aldı. Lenin, 11 Kasım'da gönderdiği bir telgrafla Alman Devrimi'nin yanında olduklarını, halk kitlelerinin silahı elden bırakmalarını, burjuva parti ve politikacılarla hiçbir koşulda işbirliği yapmalarını, Karl Liebknecht başkanlığında işçi ve asker temsilcilerinden bir hükümet oluşturulmasının doğru olacağını bildiriyor ve Alman Devrimi'ni selamlıyor du.

Karşı-devrimciler saldırılarını sürdürüyor, halkın gittikçe kabaran öfkesi karşısında daha da acımasızlaşıyorlardı. Mayalanan ve artık sınıf bilinciyle bilenen emekçilerin öfkesine karşı, Halk Temsilcileri Konseyi'nde yer alan Friedrich Ebert, general ve mareşallerle görüşüp, en kısa zamanda vurucu birliklerin hazırlanmasını ve Berlin'e doğru yola çıkmasını emrediyordu.

Spartaküstçülerin, yeterince esnek davranamamaları ve taktiksel olarak yetersiz kalmaları, ihanetçi SPD'nin işini kolaylaştırmıştı; fakat Spartaküstçüler geç kalmadan USPD'ye derhal hükümetten çekilmesini, iktidarı işçi ve asker konseylerine devretmesini bildirdi. Bu kabul görmeyince Spartaküstçüler 30 Aralık 1918'de diğer bağımsız guruplarla birlikte Alman Komünist Partisi'ni (KDP) kurdular. KDP'nin SPD ve USPD kadar işçiler üzerinde etkisi olmasına rağmen burjuvaziye ve sağ sosyal demokratları, bu atılım korkutmuştu. Karşı-devrim, komünist bir partinin varlığının kitleleri radikalleştireceğini düşünüyordu. Bir taraftan eylemler devam ediyordu; fakat diğer taraftan işçilerin ve askerlerin artık savaşacak malzemeleri kalmamıştı, sadece bir avuç kısa menzilli si-

Tarihin unutulmaz bir dersi, iki devrimci komünistin öldürülmesinin ve Almanya'da proleter devrimin bastırılmasının, emperyalist burjuvaziye yaltaklanan onu ilerici gören ve onunla işbirliği yapan Alman sosyal demokratlarının eliyle gerçekleştirilmiş olmasıdır. SPD, yalnızca onların değil; binlerce devrimci, işçi ve komünistin katledilmesinde rol oynadı.

lah... KPD yönetimi, USPD ve Devrimci İşyeri Temsilcileri sürekli görüşüyor, ne yapılması gerektiğini tartışıyor. İçinde bulunan bu belirsizlik ve ciddi bir önderlik boşluğu, eylem halindeki kitlelerin umudunu kırıyor ve devrime olan inancını haşır ediyor. Buna rağmen Berlin proletaryası direniyordu.

Başlangıçta kurulan hükümeti devrimci bir hükümet olarak gören kitleler SPD'nin, USPD'nin ve işçi konseylerinin hükümetteki etkisini azaltmak için başlattığı uygulamalarla ve konsey yöneticilerinin tutuklanmasıyla birlikte gerçekleri görmeye başladılar.

Harekete geçen Alman Devleti ve SPD 10 Ocak'ta kitlesel tutuklamalar ve infazlarla kanlı yüzünü göstererek, ayaklanmaların karşısına dikildi. KPD, USPD ve Devrimci İşyeri Temsilcileri Alman Devleti tarafından yasadışı ilan edildi. Gustav Noske'nin oluşturduğu özel birlikler tarafından işyancılar sokak ortalarında kurşu-

na diziliyordu. Berlin kan gölüne dönmüştü; karşı-devrimci güçler, her işçi semtinde, ele geçirdiklerini infaz ediyordu. Alman Kasım Devrimi, SPD'nin ihaneti ve Alman komünistlerinin hataları nedeniyle büyük bir darbe almış, devrim ileri gidememiş; dünyadaki bütün komünistlerin büyük bir umutla zaferini bekledikleri devrim, egemen sınıfların yükselttiği muazzam karşı-devrimci dalga ile yenilmişti.

15 Ocak 1919 gecesi işçi sınıfının iki yiğit önderi, Karl Liebknecht ve Rosa Lüksemburg, Wilmesdorf'daki kaldıkları evde Noske'nin askerleri tarafından alınarak Eden Oteli'ne götürüldüler. Yapılan sorgulamanın ardından, otelden ayrı ayrı çıkarılarak otelin önünde bindirildikleri araçların içinde kafalarına kurşun sıkılarak alçakça katledildiler. Gazetelerde ise bu infaz "Karl Liebknecht kaçarken vuruldu", "Rosa Lüksemburg öfkeli kitle tarafından öldürüldü" manşetleriyle verildi.

Tarihin unutulmaz bir dersi, iki devrimci komünistin öldürülmesinin ve Almanya'da proleter devrimin bastırılmasının, emperyalist burjuvaziye yaltaklanan onu ilerici gören ve onunla işbirliği yapan Alman sosyal demokratlarının eliyle gerçekleştirilmiş olmasıdır. SPD, yalnızca onların değil; binlerce devrimci, işçi ve komünistin katledilmesinde rol oynadı. SPD'nin ihanetçi çizgisi ve sosyal-şoven politikaları, dünya komünist hareketine güç ve moral açısından büyük bir darbe vurdu. Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra gerçekleşecek bir Alman Devrimi dünya devrimi açısından büyük bir öneme sahipti; fakat Almanya işçi sınıfı, emekçileri ve devrimcilerinin savaşı, SPD'nin ihaneti ve Alman komünistlerinin hataları sonucunda yenilgiyle sonuçlandı. Almanya işçi sınıfı, emekçileri, devrimci ve komünistleri bu ihanet ve yenilginin bedelini faşizmin adım adım güçlenmesi ve iktidara gelmesiyle ödedi. □

Bir Engel Aşılacak

R. Seyfettin ZOR

Uzaklardan gönderilen şifrelerin tercüme edilip, uygulandığı yıllardı. Ana caddelerin, köşe başlarının işgal edildiği, şehrin yüzlerce noktasının insanı ve insanlığı yutan kara deliklere dönüştüğü yıllardı. "... Ölümsüzdür" den önce yazılan isimlerin çeşitlenerek çoğaldığı; anaların, eşlerin gözyaşlarının kor ateş gibi yürekleri yaktığı, solgun fotoğraflarda teselli aranan yıllardı. Okulların, durakların, grev çadırlarının kurşunlanarak, bombalanarak cehenneme çevrildiği, yangın yerine dönüşen halk muhalefetine kanla söndürülmeye çalışıldığı yıllardı. Uzaktan gelen tank ve reo hortumlarının daha net duyulmaya başlandığı yıllardı. Halk sevgisinin gülden gülistana dönüştüğü, özgürlük ve bağımsızlık sevdasının genç yürekleri şahmerdanlaştırdığı, devrimci yurtseverliğin bayraklaştığı yıllardı. O yıllar, yavuklu yerine çıplak mavzere sanılan yıllardı.

O yıllardan birinin Aralık ayının son günleriydi. Kış mevsiminin soğuktan aldığı güçle yüklendiği, yoksul gecekondulu mahallelerini kar, yağmur, çamur salvosuna tuttuğu günün akşamı, fabrikadan çıkınca, caddenin karşı kaldırımında duran kara yağız, zayıf, kısa boylu, şenlik bakışlı arkadaşını gördü. Görüşme günü olmamasına karşın arkadaşının gelmesi, sıradışı bir gelişmenin göstergesiydi. Nabzının yükseldiğini hissetti, dondurucu soğuğu unuttu. İlerleyen her saniyenin büyük bir müjdeye ya da hayat nehrinin mecrasını farklılaştırmaya gebe oluşuydu heyecanının kaynağı. Arkadaşının kendisini izlemesini isteyen, başıyla yaptığı gel işaretini ondan başka kimse fark etmedi. Sert poyrazın desteğiyle, sanki acelesi varmış gibi bardaktan boşalırcaasına yağmur yağarken, arkadaşını bir süre geriden izledi. Gözü, bir an önce sıcak yuvalarına kavuşma telaşındaki insan ka-

labalsığı içinde daha sakin ve kendinden emin yürüyüşüyle fark edilen arkadaşındaydı. Ana caddeden sokağa saparken arkadaşı, onu, ikinci gel işaretiyle yanına çağırınca adımlarını hızlandırdı. Karanlık ve ıssız sokağın içinde yetiştirdi.

Hal hatır soracak zaman yoktu. Katlanmış ve dört yanı bantla kapatılmış kağıdı, bir günlük gazeteyi ve parmağından çıkardığı yüzüğü eline tutuşturdu. "Saat yediye on sekiz kala mahallede bakkalın karşısındaki kahvede olacaksın. Yüzük ve gazete sağ elinde, elin masanın üzerinde olacak yanına gelen gazete günlük mü diye soracak, sen, yalnızca bir haber var, diyeceksin. Zaman sorunumuz var nota ilişkin toleransımız sıfırdır. Bunları arkadaşına özellikle belirt, gereğini buna göre yap" deyince "Olumsuz bir durum mu söz konusu kirve?" diye sormuş, "Hayır. Tersine, olumludur durum. Bir engel aşılacak" yanıtını almıştı ve arkadaşı "Hoşçakal" diyerek uzaklaşmıştı.

Ne var ki şehrin merkezine bir hayli uzaktı mahalle. Gettoydu orası; varoştı, gecekonduydu. Omuz omuza, sırt sırta vererek birbirinin sıcaklığına ve güvenine sığınmış, kutu gibi evlerden oluşuyordu. Mahallenin yoksulluk ve yoksunluğu, elektriksizlik, yolsuzluk ve susuzlukla doruğa çıkıyordu. Minibüsle beş altı kilometre gittikten sonra, iki kilometre kadar yürüme gerekiyordu.

Bantlı kağıdı gömlek yakasının alt kısmına açtığı özel cebe yerleştirdi ve durağa yöneldi. Araçlar en beklenmedik yerlerde durduruluyor, kimlik kontrolü ve üst araması yapılıyordu. Ceplerden ayakkabıların içine kadar didikleyenler, gömlek yakasının altında gizli bir cep olacağını akıl etmiyorlardı.

Yanılmamıştı. Yanılmadılar. Yol henüz yarılanmamıştı ki minibüs durduruldu, insanlar indirilip esir alınırçasına; namlular üzerlerine çevrilerek duvarın önüne dizildiler, arama tarama yapıldı. Her ne kadar not, silah, suç saydıkları yayın vs bulmayı umsalar da aslında aradıkları aydınlık yarınları yaratacak, bozkırı tutuşturacak kıvılcımlardı; o anda olduğu gibi birçok kez bulamadıkları.

Mahallenin sokağında minibüsten indiğinde soğuk ve yağış şiddetini daha da yoğunlaştırmış, sulu kara çevirmişti. Poyraz dizgininden boşanmışlığın çalınmışlığıyla tam karşısından yüzüne doğru esiyordu. Öyle ki küçük derenin oraya geldiğinde, ıslanmadık hiçbir yeri kalmamıştı. Rüzgar ve soğuk ciğerlerine pash çivi gibi batıyor, kanını, iliğini donduruyordu. Uzaktan gelen siren sesleri poyrazdan esen hırçın rüzgarın ışığında kayboluyordu. Randevuya yetişip yetişemeyeceğini kontrol etmek için saatine baktı akşamın koyu karanlığında, yeterince zamanı olduğunu anlayınca rahatladı. Dondurucu sulu kar, sert esen poyrazla birleşerek karşıdan vurdukça, kör jiletler gibi doğruyordu yüzünü. Hiçbir kişi ayakları ıslanmadan geçirememişti. Şimdi olduğu gibi ayakabilen hep su çeker, sızım sızım sızlardı parmakları. "İyi bir ayakkabıya devrimden sonra kavuşacak, parmaklarımızı soğuğun zulmünden devrimle kurtaracağız" diye düşünerek gülümsedi.

İki kilometrelik yürüyüş yolu çamur olmasa, on beş yirmi dakikada yürünebilirdi. Ama böylesi bir çamur deryasında, dengede durabilmek bile sorundu. Buna bir de tam karşıdan esen sert rüzgar ve dondurucu soğuk eklenince değil yürümek, adım atmak bile zorlaşıyordu. Mahallenin yolu ne asfalt ne mucur ne de stabilizeydi; olduğu gibi, doğal bir araziydi.

Yoksul halkın kendisine başını sokabileceği bir yuva yapması, her zaman rahatsız etmişti zebani kılıkçıları. Ama burası daha başkaydı. Öncelikle adını herhangi bir beyden, paşadan ya da kirlili tarihlerindeki kara bir lekeyi kodlayan belirli bir gündenden değil, yaşamı her gün yeniden üreten dünya emekçilerinin ortak ruhla şahlandı; güneşli, sıcak ve özgür yarınların müjdecisi olan o şanlı gündenden almıştı. Bundan daha da önemlisi, sırça saraylarında yaşayan karanlık yarasaların uykusunu kaçıran, uyuyabildiklerinde rüyalarını kabusu çeviren mahallenin yalnız o destansı adı değildi. Gözlerini on, yüz, bin yıl ötelere çevirmiş, insanlık onuruna uygun yaşamaya ve yaşatmaya sevdalı, yumruk kadar yüreklerine dünyalarca sevgiyi sığdıran o yoksul insanların; temelini alın teriyle ördükleri, harcı kanlarıyla suladıkları yuvalarında barınmaya çalışanların mahallesi olma-

sıydı.

Dizlerine kadar çamurlara belenmiş, ceplerindeki elleri dahi buz kesmişti. Boş arazinin kara sakız gibi yapışkan çamuruna karşı verdiği mücadeleden galip çıkarak evlerin kümeleniği, çiğnenme nedeniyle zeminin setleştiği, görece daha rahat yürünebilen ve bugün ana cadde olan yolu başlangıcına ulaştı. Artık biraz daha hızlı yürüyebilse de dondurucu soğuk vücudunun hareketlerini kısıtlıyordu. Saatine bakmak isterken ayağı kayınca, ani bir refleks hareketiyle sırt üstü düşmekten kurtuldu ama bileklerine kadar çamura battı. Kalktı, çamurları olabildiğince sıyrdıktan sonra, bir çukurda birikmiş karlı suda ellerini yıkadı. Hızlı hızlı yürüdü. Yolun karşı tarafında yürüyerek lüks lambayla aydınlatılan kahvenin içine göz atmaya çalıştı. Camdaki buğu tabakasının ardından kadarıyla bir gurup insanın olduğunu gördü. Bazılarında çatı, bazılarının duvarlarında ise sıva olmayan, kutu küçüklüğündeki bu sevimli evlerin bazılarının ışığı yanmıyor, bazılarının ise bacasından duman tütüyordu. Biraz yürüdü, eskiden çöplüğün olduğu yöne dönerek sokağa girdi ve köşedeki evin duvarını duldalayarak geldiği yönü kontrol etti. Kendisinden başka canlı yoktu; karanlık ve buz kesen sokaklarda. Havanın berbat oluşunun ilğini, kemiğini dondurmasma öfkelense de izlenme olasılığını zayıflattığı için sevindi. Randevu saatine kadar beklemek için sığındığı saçak altı, öfkeyle savrulan kar ve yağmurun hızını kesmeye yetmiyordu. Ses çıkarmamaya özen göstererek ayağının birini kaldırıp diğerini, diğerini kaldırıp birini gömüyordu çamura.

Soğuğa daha fazla dayanamada, üç dakika kalınca yürüdü ve kahveye girdi. Sıvasız briket duvarlar beyaz badanalydı. Sağ köşede küçük bir çay ocağı, sol köşede muhtemelen tuvalete açılan boyasız bir kapı vardı. Ocağın sağında küçük bir ayna asılıydı. Aynanın hizasında duvara; biri parkalı, biri kalın bıyıklı ve diğeri şapkalı üç yiğidin, üç muhteşem insanın destansı bir hayata imza atmış üç halk evladının resimleri yapıştırılmıştı. Bu sade ama görkemli dekoru beş masa ve yeterince sandalye tamamlıyordu. Kahvenin ortasındaki yuvarlak sac sobayı çevrelemiş, kendi halinde yanan sobadan çok, birbirlerinin sıcak sohbetiyle ısınan yedi kişi aynı anda başlarını çevirerek kahveye girene baktılar. Bakışlarındaki merakın yerini endişe aldı ve adamın selam vermesine fırsat tanımadan ayağa kalktılar. Hemen bir sandalye çektiler aralarına.

"Gel bra*, hoş geldin." dediler.

"Hoş bulduk, merhaba. Lütfen rahatsız olmayın." dedi işçi.

"Ne rahatsızlığı bra! Donmuşsun, yanaş sobaya hele." dedi diğeri.

Nereye baksa yoksulluk ve yoksunluk görüyordu işçi. Aslında gözlere bakmak yeterliydi; insanların hangi koşullarda yaşamak zorunda bırakıldığını anlamak için. Yüzlerindeki bir hafta-on günlük sakal, çalışırken veya rüzgarda dağılan saçlar, elbiselerin eskiliği, kim bilir kaç zamandır giyile giyile iyice deforme olmuş, orası burası yırtılıp delinmiş kışın ortasına gelinmesine rağmen hala giyilen yazlık ayakkabılar, tuvak kenarlarındaki harç ve boya kalıntıları, kazak giyememiş olmaları, yıkanma zamanı gelmiş olan gömlekler; bunların hepsi basit görünüm-lerdi ve sonucu yansıtıyorlardı. Yoksulluğun ezilmişliğin hüznüyle isyanın ışıltılarını gösteriyordu gözler. Bu nedenle önemliydi. Bir o kadar önemli olan diğer unsur ise davranışlarındaki içtenlik ve samimiyetti. Kendisini tanımayan, kim bilir belki yaşam boyu bir daha karşılaşamayacak insanların, sağlığı için endişelenmeleriydi. Bu rezil havada dışarı çıkıp, çamur deryasıyla cebelleşerek bu mahalleye gelenin, "mutlak"a yakın bir olasılıkla kendilerinden biri olduğunu bilmeleri ve bu kabulün doğrultusunda kendilerini ifade etmeleri... Bu, yoksulun kültürüydü. Bu insanların duyarlılığını, kendi sağlığı için endişelenmelerine kaynaklık eden ortak değeri ruhunda hissedince, iklim değişti birden, yaza bahar oldu, yüreği gönlü ısındı. Kuru bir tek yeri kalmamış, üzerinden sular süzülen işçiye,

"Montunu çıkar kirve, asalım şöyle kurusun. Sen de iyice yanaş sobaya." dedi genç olan.

"Durun!" dedi yaşlısı, "Hemen sokulmasın, rahatsız olur. Şöyle biraz geriden ısınıp sonra yanaşsın."

Sandalyeyi sobadan biraz uzaklaştırarak oturdu, garson limonlu çay koydu önüne hemen. İlk yudum midesine sıcak sıcak ulaştınca, canlı olabilmenin, doğa koşullarına direnerek uyum sağlayabilmenin hazını duyumsadı.

Mahalleli birbirini tanırdı; gelenin konuk olduğunu anlamışlardı. Bu berbat havada en vazifeperesterlerin dahi inlerinden çıkmayacaklarını bilirlerdi. Sıcuk gibi ısınmış olması da dizlerini geçen çamur lekeleri, uzakta ve bir araçla değil, yürüyerek geldiğini gösteriyordu. Bu havada insan, çok yaşamsal bir sorun olmadıktan sonra dost ziyaretine bile gelmezdi. Bu yüzden soru sormadılar, kendi aralarındaki söyleşiyi sürdürdüler. Bardağın boşaldığını gören garson yenisini önüne koyarken,

"Bunu da iç bra, yoksa hastalanacaksın." dedi ve

boş bardağı aldı.

"Teşekkür ederim." dedi işçi.

Çayını karıştırırken saatine baktı, bir dakika kalmıştı randevuya. Bir kapıya, bir sobanın çevresindeki insanlara bakıyor, buluşacağı arkadaşının dışarıdan mı geleceğini, yoksa bunlardan biri mi olduğunu merak ediyordu. Ceketin cebinden bir kısmı kuru kalmış gazeteyi çıkardı, parmağına yüzük taktığı sağ eline aktı.

Yarım dakika sonra kapıdan kendi yaşlarında birisi girdi, selam verdi. Sobanın çevresindekilerle mahalleye dair bir iki haber üzerine söyleştikten sonra işçiye döndü.

"Gazete günlük mü?" diye sordu.

"Yalnızca bir haber var." dedi işçi.

Yeni gelen cevabı alır almaz, dışarıyı işaret etti. İşçi kalktı, az biraz kurumuş, daha doğrusu suları biraz süzülmuş montunu giydi, cebinden para çıkarıp garsona uzatınca,

"Ayıptır bra, ikramımızdır." itirazıyla karşılaştı.

"Peki, teşekkür ederim, hoşçakalın." diyerek kahveden çıktı ve yavaş yavaş yürüdü.

Az sonra yetişti arkadaşı. İşçi, gömleğinin yakasından çıkardığı notu verdi, iletilen uyarıları vurgulayarak aktardı.

"Tamam." dedi arkadaşı.

Yüzünde kahvedekilerin endişeli ifadesi belirdi, "Kötü ısınmışsın kirve, hastalanacaksın, dikkat et, kendine iyi bak." diye sürdürdü konuşmasını.

"Merak etme, hastalanacak zamanım yok." dedi işçi arkadaşının elini sıkarken, "Hoşçakal!"

"Güle güle!" dedi arkadaşı.

Dönüş yolunda hızını daha da arttıran sulu kar ve poyraz, arkadan geleceği için o kadar etkilenmeyecekti. Ama isterse önden essindi; üstlendiği görevi yerine getirmişti ya! Önemli olan oydu ve top atsan yıkılmazdı. Huzurlu adımlarla güneşli ve sıcak günlere doğru uzanan yolda yürüyerek, soğuk ve dondurucu gecenin karanlığında gözden kayboldu.

Üç gün sonra, yine işten eve dönmüş, eşi ve kızıyla akşam yemeğine oturmuşlardı. Haber programının sonlarına doğru, o günler için rutin hale gelen haberleri veriyordu televizyon. Birkaç cümlecik haber özellikle dikkatini çekti ve arkadaşının söylediği "Bir engel aşılacak." sözleriyle birleşiverdi. İşçi, eşine "Senin gözlerin bu kadar güzel miydi?" dedi. Yanında oturan kızının altın sarısı saçlarını okşadı.

* bra: Ağabey, erkek kardeş (zazaca)

Okurlardan...

BİR EFSANEDİR İNCE MEMED

Akşamları efkar basar Çukurova'ya. İnsanları bir korku sarar, kadınlar kadın olmaktan utanır, kız çocukları erkek olma havalı kararlar ve bu yüzden gökkuşağının altından geçmeye çalışırlar. Erkek çocukları ise İnce Memed'e özenirler.

Akşamları eşkıyalar basar Çukurova'yı. Talan ederler her yeri ve acımasızca yağmalarlar evleri. Babaları, çocuklarının gözleri önünde öldürürler ve en çok kadınlar ezilir. Tecavüze uğradılar ve kadınlıklarından bu yüzden utanırlar. Genç ve güzel kızları seçerler eşkıyalar ve bu yüzden güzel kızlar kendilerini siyaha boyarlar güzel gözükmemek için. Çocuklar büyük bir umutla Toroslar'dan, kışrağını dört nala verip gelen İnce Memed'i düşünürler. Oysa İnce Memed bir efsanedir sadece. Daha gören olmamıştır onu. Eşkıyalar talan eder her yeri ve hala gelmemiştir çocukların o efsanesi.

Daha sonra eşkıyalar terk ederler köyleri, gençe, o yutulmuş elbiseleriyle, açıkta kalan memeleri ve bacaklarıyla, tecavüze uğramış kadınlar kalır. Bir de köy meydanında kanir erkek cesetleri.

Sabah olur gelir zaptiyeler ve eli kılıç- kalkanlı Osmanlı askerleri; talan etme sırası şimdi onlara gelmiştir. Oysa kimsenin onlara verecek bir şeyi kalmamıştır. Anbarlar boşaltılmıştır; oysa ölmüş kış. Açlık kol geçecek yakında; veba tse kaçınılmaz olacak bir Ermeni köyünde. Verecek hiçbir şey yoksa, Osmanlı askeri katliam yapacak. Kadınlar yine tecavüze uğrayacak ve elin piçlerini taşıyacaklar dokuz ay boyunca. Genç kızlar muhar edecek

uçurum uçarından, gençler isyana kalkacak, çocuklarsa hala efsanelerle avutacaklar kendilerini. Çocuklar büyüdükçe, hayallerini diğer çocuklara bırakacaklar.

Eşkıyalar yine basacaklar köyleri ve yeni yeni ölümler olacak ve yine talan, yine açlık, yine hastalık. Eyy! Uyan sen de çocukların umudu İnce Memed. Yeter artık de ve bin o atına, Toroslar'dan dört nala verip, göster kendini çocuklara. Dedim ya bir efsanedir İnce Memed, gerçekte olmayan ve sadece çocukların hayalindeki bir kahramandır.

Açılar ve zulüm kol gezerken bu coğrafyada, hala İnce Memed gözüküyordu meydana. Çocuklar hayallerindeki kahramanı öldürürken, başka kahramanlar arıyorlardı farklı coğrafyalarda. Bolu Beyi'ne karşı gelen Köröğlü'nu yaratıyorlardı usullarında. Oysa yaşanırken onlarca katliam, Köröğlü da gözüküyordu dağlardan.

Hemen sonra Birinci Dünya Savaşı başladı ve artık yağmalar daha bir sıklaştı. Kırmızı dağlarda Fransız askerleri, Ege'de başlayan kardeş kavgaları ve sürgün gibi mübadeleler... Karadence'de ise suya kan bulaşta. Antep'in yollarında Türk çeteleleri ve uluslararası sömürge arayışları... Yaşam daha da zorlaştı ve sonra Cumhuriyetin ilanı. Ve arkasından Ermeni katliamları... Ve sonra Doğu illerinde Mustafa'nın askerleri... Gezip dediler ki yakın tüm köyleri! Bunlar Ermeni.

Ve sonra geride kalan, Çukurova'da yok olan bir Ermeni köyü...

Adana'dan Bir Özgür Düşün Okuru

Öncelikle Özgür Düşün emektarlarına sonra da tüm okurlarına merhaba...

Ben ortaokul mezunu bir iççiyim yani şu anda işsizlik ordusunun kıdemli bir mensubuyum.

Aslen doğulu biriyim ve Manisa'nın şirin ve tarihi iyi olan bir ilçesi olan Salihli'de yaşıyorum. Bir yıla yakın dd (Devrimci Demokrasi-bn) ve Özgür Düşün yayın organlarımı düzenli bir şekilde takip ediyorum.

Özgür Düşün'ü biraz elleştireceğim daha sonra da içereğini ze-

gileştirmeniz için tavsiyelerde bulunucam tabi ki sakıncası yoksa.

Derginin içeriğinde teorik güzel yazılar var ama o teorik yazıların içerisinde yabancı terimler var. Hadi biz anlayıp kavrayabiliyoruz ama alt yapısı olmayan bazı gençlerimiz var.

Onlar için bu terimleri yalın bir literatürle yazsanız daha iyi olur ve bazı terimleri yazarken de Türkçe'sini de parantezler içine alırsanız bu daha da iyi olur. Alt yapısı olmayan insanlarımızı da bilinçlendirirsiniz. Eleştirim bu-

dur. Şimdi de tavsiyelerimi dile getirmek istiyorum. Öncelikle biraz daha sanata ayrılan sayfaları genişletebilirsiniz, daha sonra da gençlik hareketinin tarihi süreçlerine biraz daha ağırlık verirseniz iyi olur. Son olarak da edebiyat alanına da geniş bir prespektifle bakılabilir. Bu yazdıklarımı dika-te alırsanız çok sevinirim. Ve tüm Özgür Düşün emektarlarına teşekkür ederim, böyle bir olanak verdikleri için okurlarına. Selam ve tüm sevgilerimde...

Salihli'den Bir Okur.

SAVAŞ SÜRÜYOR

Her şeye rağmen hayat devam ediyor ve olanca acımasızlığı ile yürüyor üstümüze üstümüze. En acımasız anlarını yaşattıyordu zaman ve tarihte böyle zamanlarda almıyordu notunu.

Hafta sabahları barındırıyordu koynunda, kurulumuş pusulardan cesetler topluyordu anılar. Sokaklarda düşenlerin bedenlerine basa basa ilerliyorlardı, kavgada gerye kalanlar ve acımasızlığı öğretiyorlardı tüm anılar çocuklarına. Cesetlerden kuruluyordu tüm barikatlar ve et parçalarını yağmalyordu aç çakallar.

Düşenlerin türküsünü söylüyorlardı tüm direnenler ve evrensel bir dille ve büyük bir coşkuyla atılıyor sloganlar. Umutsuzluğa kapılanlara ve bitir diyenlere, Asya'dan kızıl bir bayrak göndere çekilerek cevap veriyordu. Yenilgileri de oluyordu tabiki dönüp dönüp arkasına bakanların. Kavgadan kaçardarı ve tökezleyenleri de büyük bir acımasızlıkla suçluyordu tarih.

Oysa diğer bir yandan kahramanlara imrenek büyüyordu çocuklar ve resimlerle avunuyordu kendini kavgaya kaçınları. Diğer bir yandan ise yenilgilerin ağırlığıyla sürüyordu devrim kavgası. Sokaklarda kurşunlanan milisler ve pusularda katledilen gerillalara ağlıyordu koca bir kent. Yenilgi üstüne yenilgi alıyordu bu proletaryanın öncüsü. 17 yerinden kanıyordu yarası ... ve sonra sevdiklerimizi birer birer kaybediyorduk ve bu yüzden lanetliyorduk 2000'li yılları... Ve ölüm haberleri üst üste geliyordu. Önce Ali Ekber'i vardular kapımızın önünde ve öylece düşüp kaldı elindeki mavzeriyle, sonrada usulca kana bulanmış puşisiyle. O kanlı puşisiydi, bıraktığı son hatırası. Daha korkunu doldurmadan Ali Ekber, Zel dağında büyük bir direniş yaratmış Tekoşin. Tekoşin'den sonra Diren'in bedenini parçalayan o lanet bombası ve ananın artık bu son olsun duası. Dayımın tutsak düşmesiyle acılarımızı arttıran ve hiç beklenmedik bir anda Baba Erdoğan'ın babasız kalması ve çocuk bakıştı abimizin 17'ler arasında yerini almasıydı bizi derinden yaralayan ... Sonra acımızın katmerleşerek artması... Tüm güçlerimizi dizlerimize vurarak tüketiyorduk, oysa kavgaya daha bitmemişti ve düşmana saklamak gerekiyordu, kusmak için öfkemizi.

Bazen dağlarda gerillalar bazen de Amed sokaklarında elleri taşlı çocuklar abiyordu onların

inikamını... Amed sokaklarında verilen direniş ve silahlara karşı taşlarla savunulan mevzilerle, büyük bir direnişi kaydediyordu, o herşeye kayıtsız kalan tarih. 18 Mayıs'ı hatırlatıyordu Diyarbakir, yarattığı büyük direnişlerle. Kızıldere'de bitir diyenlere Mercan'dan cevap veriliyordu ve Mercan'la sevinen düşman. Özlem yoldaşın silah sesiyle sarsılıyordu ve kursağında bırakıyordu sevinçlerini düşmanın. Bitir diyenlere inat cevap veriliyordu düşmana: NE KIZILDERE NE DE MERCAN SON DEĞİL, SÜRÜYOR BU SAVAŞ....

Bir Ö.D. Okuru

**Bu çukurdan çıkacağız
Göğün mavisine sevdalı ellerimizle.
Gün ışığına hasretimiz
Ve söyleyecek sözlerimiz var.**

**Toprağın bağına sarmalanmış
Tozlu katmanlarda saklı ekmeğimiz.
İstese de yutamaz bu koca mahzen
Yüzlerce yıldır işlenen emeğimizi**

**Biz gördük
karanlığın en kuytusunu
Biz dokunduk
siyahın en derinine
Biz tutuşturduk bu cevheri
alnımızın teriyle
Ve kendi hücrelerimizi koyduk
çıkarttığımız her taşın yerine**

**Bu çukurdan çıkacağız
Göğün mavisine sevdalı ellerimizle
Gün ışığına hasretimiz
Ve söyleyecek türkülerimiz var.**

Bir Ö.D. Okuru

Uzunca bir caddede enine doğru yürüyor. Kalbi kırılmış, elleri ceplerinde. Kafasındaki tilkileri kovmuş, şeytanla zaten arası bozuk... Uzunca bir caddede enine doğru yürüyor, caddenin sonu gelmiyor. Akli sıra yeni kalabalıklar arıyor yalnızlığına.

Yalnızlık... Sevdaya dahil edemediğim iki kelimedenden biri.

Trafik ışıkları yeşilden kırmızıya dönüyor. Tekrar yeşil oluncaya kadar saymaya kalkışıyor, hangi sayıdan başlayacağını bile bilmeden. Mesela dokuz iyi mi... ya da Oniki? Acaba hangi sayıdan başlasa da yakın olsa uzaklıklar? Hangi sayının ellerine tutunsak da sıkı sıkı, bizi götürse zafere kadar?

Aklından hiç şüphesiz Onyediyi geçiyor.

Yeni yeni sorular soruyor hayata. Cevabını biliyor belki, ama bir kez de ondan duymak istiyor. Hayat; elinden şekeri alınmış bir çocuk masumluğunda, dudak büzüyor bütün sorulara... Hayat, acı biber kıvamında bu kez; Urfamsı bir tad bırakıyor ağızda...

Hep elma şekeri tadında yaşayacak değiliz ya!

Kalabalıklardan arınmış yalnızlığını özlüyor. Birileriye yalnızlık Allah'a mahsus diyor... Yalnızlık bile tanrının tekelinde! Kapitalizmi bu yüzden sevmiyor...

Herkesin yeteneğine göre, herkesin ihtiyacı kadar paylaşmalı oysa... Yalnızlığı.

Hayata neresinden tutunmalı ki ufak tefek sınırlarla atlatılabilsin yaşamak? Her insanın diyalektiğinde vardır oysa eşekten

düşer gibi zamandan düşmek. Yani gerisinde kalmak zamanın, bir de utanmadan el sallamak...

Zaman... Herkesin ilaç sandığı o büyük yalan!

Gökyüzüne baktı uzun uzun. Birazdan oluşumlar şiddete muhtaç kalacak ve güneş, ayın karanlığında kalacaktı... Başlayacaktı karanlık ile aydınlık arasındaki savaş. İyi olan kazanacaktı...

İnsanlık tutulması ne garip şey oysa. Kimse bunun farkına varmayacaktı...

Ayrılıkları da sevmedi. Sevda biter, geriye kendisi kalırdı sadece köyleri yakılmış şehirler gibi. Oysa her zaman vardı ayrılık. Yokluğu, insan doğasına aykırı, insan doğası insana... Yinede sen bilirsin ustam ama; hari dahil et-

mesek diyorum bu sefer, ayrılığa sevdaya... Sana gitme demeyeceğim ama sen hep gittin, bense kabul ettim Lavinya...

Ayrılık... Sevdaya dahil edemediğim iki kelimedenden biri.

Giriş, gelişme ve sonuç... Doğ, yaşa ve öl..! ortalaması belli olmayan bir kompozisyonda hayat. Hangi paragrafındaydı yaşamın bilmiyordu belki ama bilmek istediği bu kompozisyonun noktalama işaretleriydi... Mesela iki noktayı üst üste hiç denk getiremedi. Soru işaretleri vardı onun... Bir de bitmek bilmeyen virgülleri.

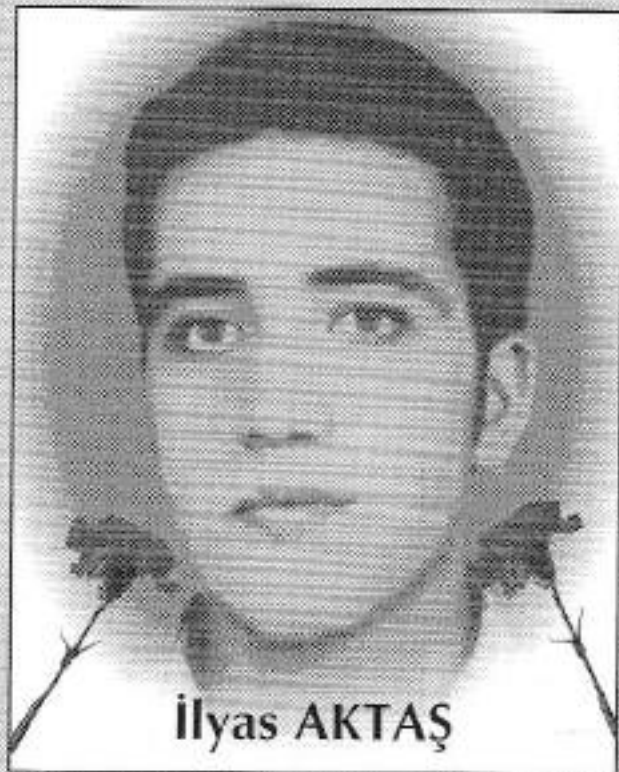
17 cümlelik bir kompozisyonda hayat. Faşizm koydu ünlem işaretini...

Erhan Tazegül (Antalya)

Selam bu yola baş koymuş yoldaşlarım... Özgür Düşün dergimiz için bir şiirimi göndermek istedim sizlere... Bizler bu yolda her zaman sizlerle varız ve varolacağız... Çalışmalarınızda ve çalışmalarımızda başarılar...

Sessiz bir gecedeyim
İsyan dolu yüreğimle
Bağırsam yankılanır mı
Yüreğimdeki çılgınlık
Umut olur mu yolumuza
Umit eder miyiz yarınlara
Zafer kokan yarınlara
Ve sen elimi tutar mısın
Karanlığın içinde.
Gözlerinle ışık verir misin
Umut dolu yüreğime...

Zülfikar K. öğrenci/21

İlyas AKTAŞ

Öylesine sıkılmış ki yumrukları
İyice sıkılsın yumruklar
Saklansın diye bir armağan gibi bu katılık
Öylesine sıkılmış ki yumrukları
Kimse hüznü olmasın
Kimse hüznü olmasın diye
Sırası değil hüznün daha.

Unutulsun bir gövdeye duyulan hasret
Unutulsun bu alışılmış duyarlık
O kadar sade, o kadar kalabalık ki
Unutulmaya değer onların insan gövdeleri
Ve unutulmalı mutlaka
Dolsunlar diye yüreklere
Dolsunlar damarlara.

Ölü mü denir
Ölü mü denir şimdi onlara.

Amed'de kolluk güçlerince tehdit edildikten bir gün sonra 10 Nisan Polis Karakolu'ndan açılan ateşle başından vurularak, 14 Nisan günü şehit düşen Halk İçin Devrimci Demokrasi Gazetesi muhabiri Ilyas Aktaş'ı saygıyla anıyoruz. O, gazeteci olmasından da önce insan olmanın-devrimci bir gazeteci olmanın omuzlarına yüklediği sorumlulukla, Kürt ulusunun bu haklı ve meşru direnişini sahiplendi ve direnişi ülkemiz halklarına taşımaya çalıştı. O'nun devrimci gazetecilik bilinci, yayın anlayışımızda taşıyacağımız bir bayrak olmaya devam edecek. Anısı mücadelemizde yaşayacak.

ÇİZ-DÜŞÜN?

Seyit Saatçi

